

Heemkundige Kring
«Oud Wachtebeke»

I. Dr. Julius Persyn

II. De Safarkesmarkt op het Dr. J. Persynplein

Heemkundige Kring
"Oud Wachtebeke"

I. Dr. Julius Persyn

II. De Safarkesmarkt op het Dr. J. Persynplein

Wies CREVE

WOORD VOORAF BIJ ONS JAARBOEK NR. 31

Dit nieuwe jaarboek oogt wel opvallend anders dan onze vorige editie. De auteur van het dubbele jaarboek 1996-1997, onze onvolprezen secretaris (èn penningmeester!) Guy Trangez, heeft het zelf een 'kijkboek' genoemd. En of het bekeken werd! Geen enkele voorganger in de jarenlange reeks uitgaven van onze Heemkundige Kring 'Oud Wachtebeke' kon ook maar tippen aan het succes dat nummer 30 te beurt viel. Binnen onze gemeente werder overal over gesproken. Heel wat mensen lieten zich als lid inschrijven toen ze het boek onder ogen kregen. Anderen hadden er geld voor over om een tweede, zelfs een derde boek gewoon maar te kopen. Dat werd dan vaak cadeau gedaan aan vrienden of verwanten. Ook buitenstaanders, die op het eerste gezicht niets met Wachtebeke uit te staan hadden, hebben een onverwacht groot aantal boeken aangekocht.

Guy Trangez had er dan ook lang genoeg aan gewerkt. De taak die hij op zich heeft genomen kan moeilijk overschat worden. Het vinden, selecteren en reproducieren van foto's uit de tien opeenvolgende decennia van deze eeuw, was op zichzelf al geen sinecure. Daar bovenop wilde hij er ook nog voor zorgen dat de situatie van vandaag naast het oude beeld zou gelegd worden, wat de lezer stof zou geven tot vergelijking en tot gezamenlijk en gezellig 'gefilosofeer' over 'hoe de tijden toch wel veranderd zijn'. Een reeks foto's, even omvangrijk als het pak oude beelden, was daarvoor noodzakelijk. Ook dat heeft heel wat tijd en inzet gevraagd.

Maar daarmee was de schrijver nog niet aan tekst toe. Het is bijna gekkemanswerk geweest. Bij elke foto moesten namen van personen en achtergronden opgezocht worden. Elk gebouw had, om het zo uit te drukken, zijn eigen geschiedenis. Indien ik een petje had, zou ik het alleen hiervoor al eerbiedig afnemen.

Maar, zoals gezegd, het resultaat is er ook naar. De weerklank van dit fotoboek zal nog moeilijk te evenaren zijn.

En zoals ik bij het begin van deze inleiding schreef, het boek dat nu voor u ligt, ziet er helemaal anders uit. Eigenlijk sluit het opnieuw aan bij de traditie die werd gevestigd in verscheidene vorige jaren. Dat wil zeggen dat wij u ditmaal geen panoramisch overzicht bieden, maar ons toespitsen op een paar onderwerpen. Hier kunnen dus personen, zowel als feiten of gebeurtenissen aan bod komen. Wij gaan niet zo ver te beweren dat wij deze onderwerpen uitdiepen. Wij trachten alleen een paar facetten ervan te belichten.

En zo vindt u, lezer, in het tweede gedeelte van dit boekje een overzicht van wat twintig jaar Safarkesmarkt voor Wachtebeke heeft betekend. De foto's die daarover worden gepubliceerd zullen velen onder u doen glimlachen en... mijmeren!

Het is verbluffend hoe weinig documentatie over dit jaarlijks evenement te vinden is. Wellicht was iedereen op die al te korte feestdag zo onnadenkend bezig met... feesten, dat er niet gedacht werd aan veel fotograferen of nog minder aan het afnemen van interviews.

Na een uitgebreid gesprek met Gerard Nevejans en zijn echtgenote Georgette durfden wij het toch aan om aan een - zeer summiere, het weze gezegd - samenvatting van de twee decennia Safarkesmarkt te beginnen.

Gelukkig waren daar ook nog Arthur Du Cheyne en Yvonne De Maesschalck-De Coene, die er van het prille begin af bij waren. En ook de alomtegenwoordige reporter van 'Het Vrije Waasland', Paul De Schepper, moeten wij danken voor de bijdrage die hij leverde door het weerom opzoeken van alle teksten die hij over onze Safarkesmarkt pleegde in de loop der voorbije jaren. Gelukkig ook is daar nog altijd Marcel Van Pamel, die ons een onvervangbare reeks foto's ter beschikking stelde. Marcel, jarenlang 'belleman' van de Safarkesmarkt, is onmisbaar gebleken bij de samenstelling van dit overzicht.

Hiermee willen wij niet zeggen dat niet ook nog vele anderen meegeholpen hebben om het geheel af te ronden. Wij zijn hen allen even dankbaar, maar zij zullen begrijpen dat het onbegonnen werk zou zijn hen allen bij naam te noemen.

De 'Romeinse Brieven' van Jules Persyn, die hij schreef van Rome uit naar Wachtebeke, nu ruim honderd jaar geleden, vormen het eerste gedeelte van dit jaarboek. Precies hun frisheid op hun nu toch respectabele ouderdom, zorgen ervoor dat elke geïnteresseerde ze met stijgende gretigheid zal lezen.

Wij danken de mogelijkheid tot publicatie ervan aan één van de talrijke zonen van Dr. Jules Persyn, Em. Prof. Dr. Jan Persyn. De omliggende notities die hij bij de brieven van zijn vader voegde, zullen er zeker voor zorgen dat die nog beter begrepen worden. Ikzelf voel mij enigszins niet op mijn gemak omdat ik het heb aangedurfd toch nog wat losse flodders aan dit afgeronde geheel toe te voegen. Laat de zoon-professor en de hele familie Persyn ervan overtuigd zijn dat die alleen bedoeld zijn voor 'nieuwe' en vooral jongere Wachtebekenaren, die de context zonder wat bijkomende verklaring misschien moeilijk zouden kunnen volgen.

Wij wensen al onze leden en lezers bij het doornemen van dit boek enkele aangename en boeiende uurtjes toe.

Wies Creve
februari 1999.

FOTO'S IN DIT JAARBOEK NR. 31 - 1998

De foto van Dr. J. Persyn op de frontpagina van de kافت is wel de meest bekende foto van onze Wachtebeekse grote figuur.

Zij stamt uit de toen zeer bekende studio Barbaix te Gent.

De familiefoto's bij de bijdrage over Dr. Jules Persyn werden ons welwillend ter publicatie afgestaan door mevrouw Coppens-Hillaert, dochter van de zuster van J. Persyn, 'Mietje'. Een aantal foto's werden overgenomen uit de publicatie 'Oostvlaamse Literaire Monografieën 1981' met de gewaardeerde toestemming van de auteur, Hein Persyn.

Tenslotte willen wij ook mevrouw Diane 's Heeren bedanken. Zij gaf ons de toelating om de foto's van Jules Persyn te publiceren die berusten in het "Archief en Museum van het Vlaamse Cultuurleven" te Antwerpen, en waarover zij de zorg en de verantwoordelijkheid draagt.

Met genoegen kunnen wij hier de namen vermelden van de personen die ons foto's ter beschikking stelden waardoor wij in staat waren de 'geschiedenis' van de Safarkesmarkt weer te geven :

- mevrouw Gerard Nevejans-Stadeus (Georgette)
- mevrouw Hubert De Maesschalck-De Coene (Yvonne)
- de heer Marcel Van Pamel
- de heer Paul De Schepper
- mevrouw Robert De Kerpel-Hoffmann (Gerda)
- onze voorzitter, Cesar David.

Wies Creve
12 mei 1999

Dr. Jules Persyn
De “Romeinse Brieven”

De publicatie van deze zogenaamde ‘Romeinse’ Brieven van ‘onze’ Jules Persyn is alleen mogelijk geweest dank zij de bereidheid van Em. Prof. Dr. Jan Persyn, zoon van Jules. Men mag zeggen dat het hier gaat om intieme familiestukken, die nu toch, na honderd jaar, de biografie van Dr. Jules Persyn vervolledigen. Het bestuur van de Heemkundige Kring ‘Oud Wachtebeke’ is ervan overtuigd de tolk te zijn van zijn honderden leden, als wij hiervoor zo uitvoerig mogelijk onze oprechte dank en waardering uitspreken.

INLEIDING

Niemand kan aan de Heemkundige Kring ‘Oud Wachtebeke’ verwijten te weinig aandacht te hebben besteed aan de uitzonderlijke Wachtebeekse ‘figuur’ die Dr. Jules Persyn in het Vlaamse cultuurleven is geweest.

Reeds de nummers 2 en 3 van ons Jaarboek bevatten uitgebreide documentatie over leven en werk van deze eminente kenner van de Europese literatuur. Erik De Smet heeft toen moeite noch tijd gespaard om een beeld op te hangen dat aan de Wachtebekenaren van nu eindelijk enig inzicht gaf over wat Persyn wel gedaan en betekend heeft. En dat was nodig. Ik herinner mij zeer goed dat de generatie van mijn ouders over Persyn sprak als over een soort mythische figuur. Iemand van bij ons, zeker, maar dan iemand die het zodanig ver had gebracht dat hij bijna zweefde in een onwerkelijk waas van niet te begrijpen ‘hoge’ geleerdheid. Ooit heeft men mij gezegd dat hij zeker twaalf talen machtig was. Of dat zo was weet ik niet, maar ik nam het voetstoots aan. Wanneer, gedurende mijn collegejaren op het internaat, door anderen hoog werd opgegeven over hun dorp, dan sleurde ik er altijd Persyn bij om de ‘eer’ van Wachtebeke te verdedigen. Hoewel ik er dus niet veel over wist...

Het is de verdienste van Erik De Smet geweest dat hij, via onze jaarboeken dan, de aanzet heeft gegeven om Dr. Jules Persyn weerom in de aandacht te brengen die hij zeker in zijn geboortedorp moest genieten.

Die publicaties, in de eerste helft van de zeventiger jaren, zijn er de aanleiding toe geweest dat de plaatselijke afdeling van het Davidsfonds in 1977 plannen maakte voor de herdenking van de geboorte van Jules Persyn (1878). In 1978 zou dat precies honderd jaar geleden zijn, en dat eeuwfeest kon niet onopgemerkt voorbijgaan.

Het gemeentebestuur van toen moest niet overtuigd worden en verleende direct alle mogelijke medewerking. Ik weet niet meer van wie de ideekwam om ‘het plein’ naar Persyn te noemen. In ieder geval, het Dr. Jules Persynplein kan nu doorgaan als het centrale punt van onze gemeente.

Dat de viering ‘Honderd jaar Dr. Jules Persyn’ op 14 april 1978 te Wachtebeke een onvergetelijke gebeurtenis is geweest, kan nog altijd nagelezen worden in het Jaarboek nr. 12 van onze Heemkundige Kring. De gedenkplaat die werd ingehuldigd aan het ouderlijk huis van Jules Persyn (Stationsstraat 85) is er een blijvend getuigenis van.

Velen dachten toen dat onze gemeente hiermee eindelijk eens had rechtgezet wat eigenlijk al veel eerder had moeten gebeuren. Zij hadden gelijk. Maar de meesten wisten niet dat Persyn ooit al eens omstandig gevierd was, hier in Wachtebeke, bij zijn vijftigste verjaardag, in 1928. Zijn familieleden die hier woonden (en nog wonen) wisten het natuurlijk wel, en sommigen van hen herinnerden zich die dag nog levendig, zoals ze mij toen vertelden.

Erik De Smet wist het ook. Hij schrijft in ons Jaarboek nr. 2 over die viering in Broechem, waar Persyn woonde, over nog een viering te Antwerpen, over het aprilnummer 1928 van «Dietsche Warande en Belfort» dat geheel aan Persyn gewijd was, en dan :
'Nog eens zou Persyn zich aan een huldebetoon moeten onderwerpen. Ook zijn geboortedorp wilde sympathie betuigen voor de geleerde Wachtebekaar. Helaas werd er geen programma uitgegeven te dezer gelegenheid. Wel werd ons medegedeeld dat de huldiging plaatsgreep in het klooster terwijl de familie en de genodigden in de Kring op een banket werden onthaald.'

Welnu, het toeval heeft ons een handje geholpen. Na het overlijden van Vicaris-generaal emeritus Achiël Roets kwam een wel zeer interessant Wachtebeeks document onder onze ogen : «Verslagboek van 't Katoliek-Vlaamsch Studentenverbond 'Ontwaakt' Wachtebeke».

Daarin lezen wij (en wij plaatsen onze eigen opmerkingen tussen [] om ze van de eigenlijke tekst te scheiden) :

«ALS BLIJVENDE HERINNERING AAN
DE HULDIGING VAN
DOKTER-PROFESSOR JULIUS PERSIJN

[Nu volgen een reeks handtekeningen. Voor zover wij die kunnen ontcijferen, geven we hieronder de voornaam én de naam van de ondertekenaar.]

Julius Persyn - Laura Persyn - Weduwe Leo Persyn
Charles Camerman, pastoor
Prosper Van Pottelberghe, burgemeester
A. Bauwens, oud-gemeentesecretaris
A. Persyn - Maurits Van Caeneghem
Vr. Jos. Persyn - Leo Persyn - Paul Persyn
V. Schollaert - Marie Hillaert - Hugo Persyn
M. Persyn - Emiel Hillaert - Jozef Aelterman
Jos. Persyn - K. Van Caeneghem
Maria Hillaert - Wies Persyn - Julia Persyn
Maurits Persyn - Albert Persyn - Jan Persyn
Leo Persyn - Laura Persyn - Cecilia Persyn
Agnes Persyn - Jozef Persijn - Albert Hillaert
[Jozef Persijn is de enige die zijn naam met 'ij' schrijft.]

L. Bredael - Ch. Van Haute - Aimé De Pauw
 Dr. René Verwilghen, med. - Jos. Dewaele
 A. Van de Calseyde - xxx - J. Tacq - Arthur Bracke
 Louis Colpaert - Johan Apers - Louis Vervaet - Victor David
 Clement Hillaert - Camiel Saman - Achiël De Waele
 Laurent Coppens - Fr. Acke-Ribauville
 Polydoor Teirlinck - Theofiel Scheire - Dr. Martens
 Henri Noë - Aloïs Creve - Livien Neyt
 H. Plasschaert - Camiel Roets - Weduwe E. Van Damme
 Vital Van Doosselaer - Jan Van den Hende
 Th. Vermeulen - Rachel Van Pottelberghe
 E. Van Pottelberghe-Van de Steene - W. Cornelis
 Charles Colpaert - G. Van Eynde - C. Verschraegen
 A. Hoebeke - Elodie Ribauville - Laurent David
 Albert Van Acker - Paul De Smaele - Jozef Kamoen
 xxx - Richard Scheire - Robert Fermont

* * *

VERSLAG DER PERSIJNHULDE TE WACHTEBEKE OP 28 OKT. 1928

Triestig en bedrukt brak de Oktober-Zondag aan. Waterplassen langs de straten en een lichte motregen deden van alle kanten de spijtige klacht hooren : "slecht weer, eh !". Maar, het was nu eenmaal zoo ; al spoedig wist men zich aan den toestand aan te passen tot men plots drie, vier auto's naar de statie zag bollen : zij gingen "hem" afhalen. En wanneer nauwelijks een kwart uurs later Dr. Julius Persijn met zijn beminnelijke gade en schattige twaalf kinderen op het Gemeentehuis werd ontvangen, was het plots of het slechte weer al zijn indruk op de Wachtebekenaars had verloren ; en hoe kon dit anders : hoe zou men, bij het zien van het lachend gezicht van den Dokter en vooral bij het kinderlijk gesnater van den kleinen Hugo, nog een bekommerd gezicht kunnen zetten hebben ? Neen, vreugde was er te lezen op ieders gelaat.

Na de plechtige ontvangst op het Gemeentehuis ging het naar het Klooster der Eerwaarde Zusters, waar een feestzitting plaats zou hebben. Ter dier gelegenheid had men de feestzaal prachtig versierd : nergens kon men het oog richten of het viel op een mooie plant of bloem, terwijl ginder, op den achtergrond der scène, de fiere Zwarte Leeuw van Vlaanderen zijn beschermende klauwen boven de feestzaal verhief. Het was dan ook met een uitdrukking van tevredenheid op het gelaat dat Dr. Julius Persijn binnen trad. Een tiental studenten hadden aan de deur post gevat en onthaalden hem op een daverend handgeklap. Tevreden en gelukkig drukte hij hun de hand, terwijl hij hun een welgemeend "Dag, jongens" toestuurde. Het sein was gegeven en van dien stond af zou het aan geestdrift niet meer ontbreken.

Een eerste spreekbeurt werd bestemd voor den heer Karel Colpaert, hoogstudent te Gent en leerling van Dr. Persijn. Hij sprak dus ook als zulkdanig en behandelde den Dokter als Letterkundige. "Het is me een aangename plicht, zei hij, U vandaag in ons midden te mogen begroeten. Vroeger had ik wel eens hooren spreken over Dr. Persijn, maar sinds een paar

Als blijvende herinnering aan
de hulding van

Dokter-Professor Julius Persijn.

Anna Persijn
Mrs. Leo Persijn

C. Cammeron, pastor

Paul Belbeque

A. Douvrens
burgemeester
and. documentcoördinator

A. Tenry
Maur. Van Caeneghem.

St. Jos. Persijn

Leo Tenry

Paul Persijn

V. Schollens

Marie Willaert

Hugo Persijn

No Persijn

E. Willaert

Jos. Kulkman

Jos. Tenry

W. Van Caeneghem

W. Willaert

Julia Persijn

Maurice Tenry

Wiet Persijn

Jan Persijn

Leo Persijn

Albert Persijn

Bealida

Laura Persijn

Persijn

Agnes Perain Joseph Perain Jellek Hillants

~~Ch. Van Schaik~~ ~~J. De Paul~~ ~~W. Merwilt~~ ~~J. de Waer.~~

~~W. Ballys~~ ~~J. de Waer~~ ~~W. Ballys~~ ~~W. Ballys~~ ~~W. Ballys~~
Hilbert J. de Waer W. Ballys Vator David
Ch. Hillants E. Baman ~~W. Ballys~~ ~~W. Ballys~~

~~J. A. R. B. B. B.~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~
H. de Waer ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~
~~W. Ballys~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~

~~W. Van Doosselaer~~ ~~W. de Waer~~ ~~W. de Waer~~ ~~W. de Waer~~
E. Van Pottelbergh. vandekeue ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~
~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~

~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~
E. de Waer ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~
~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~

~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~
Paul de Waer ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~
~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~ ~~J. de Waer~~

jaren, dat ik leerling van hem ben, heb ik hem van dichterbij leren kennen". Dit bewees hij door de letterkundige waarde aan te toonen van Persijn's gewrochten, waarvan de voor- naamste "Esthetische Verantwoordingen", "Snieders" en vooral "Schaepman". Na nog een overzicht te hebben gegeven van Persijn's huidige studieën, besloot hij met den wensch van nog vele jaren voor den jubilaris, voor het welzijn van ons Vlaanderenland.

De heer Colpaert, wiens rede trouwens geestdriftig werd toegejuigd [sic], werd door zijn professor hartelijk geluk gewenscht, waarna het woord werd verleend aan hoogstudent Albrecht Van Acker, voorzitter van het Vlaamsch Katholiek Studentenverbond "Ontwaakt" van Wachtebeke, in wiens naam hij dan ook zou spreken.

"Broechem, zoo begon hij, heeft Persijn gevierd als Vlaming, Antwerpen als Groot-Nederlander, en wij, Wachtebekenaren, zouden hieraan te kort komen ? Persijn is hier geboren, hier opgegroeid, zijn lieve moeder en familie wonen hier, en wij zouden hem niet vieren ? Neen, hoor. Het Studentenverbond "Ontwaakt" mocht hier zeker niet ontbreken".

Spijtig genoeg, dat de redenaar over een strikt bepaald onderwerp te spreken had : Dr. Persijn's persoonlijkheid, die eigenschap, dat kenmerk, dat, zooals hij zoo goed zegde, Persijn maakt tot een zelfstandigen, eigenmachtigen en oorspronkelijken mensch. "Het is, zei hij, de bloesem en de rijpheid in een mensch van zijn intellectueel en zedelijk wezen, van zijn verstand en vrijen wil ; het is in katholiek opzicht de uitgroei en de rijpheid van het geloof en van het genadeleven. Alles wat Persijn studeerde, doceerde, schreef, 't was met het doel aan kunstkritiek te doen : dus de specialiseering, die veronderstelt de algemeene ontwikkeling en cultuur ; verdeeldheid is versnippering en verwarring. Die kunstkritiek beoefent Persijn ter eere v. h. Roomsche geloof en Vlaanderen : zo is hij geworden de Vl. Kath. kritikus bij uitstek. Persijn werkt onverdroten, regelmatig, methodisch : dat is de beste levensversterking en tevens de hoogste karakter- en wilsdaad. Vandaar zijn optimisme, geput uit het godsgeloof, uit zijn werkzaamheid en zich uitend in blijmoedigheid, duurzame jeugdigheid en goedheid tegenover menschen en toestanden. Persijn is bewust van eigen machtigheid en breeddenkendheid, voortspruitende uit zijn kunstenaarsziel, aan welke niets menschelijks vreemd is, uit zijn studieën over de vergelijkende letterkunde, uit zijn thomistisch filosofische geschooldheid, en uit zijn katholicisme vooral dat hij kent en dat hij beleeft. Persijn is bewust van zijn levenswaarheid, gevolg van zijn waarheidsliefde. Ziedaar, Dr. Persijn, wat de Vlaamsche studenten van Wachtebeke in U hebben willen vieren : namelijk, uw Persoonlijkheid. En voor Vlaamsche studenten paste dit misschien wel het best : want in het studentenleven zijn vele persoonlijkheden noodig, mannen van stavast ; en het is dan ook troostend voor ons te weten dat er zulke menschen zijn, die ons begrijpen. Waarde Dokter, allen, zooveel we zijn, schenken we U ons hart, en als symbool daarvan, deze bloemengarve. Wij wenschen U nog lange jaren, want Vlaanderen heeft U, hartstochtelijke beminner, nog lang broodnoodig".

Bij het laatste deel dezer prachtige redevoering stond velen het weenen nader bij dan het lachen ; en het was dan ook niet te verwonderen dat hier en daar een zakdoek voor een oogging en Dr. Persijn zelf, zijn ontroering moeilijk kon verbergen hetgeen bleek uit de korte woorden waarmede hij den spreker bedankte en gelukwenschte.

Het woord werd nu verleend aan Dr. Martens, geneesheer te Wachtebeke, welke er aan hield in korte, maar pittige en rake bewoordingen Dr. Persijn's hoedanigheden als Vlaming en Groot-Nederlander bloot te leggen.

Als laatste spreker trad de E.H. pastoor Camerman op, die in een paar woorden de drie vorige redevoeringen samenvatte en bovendien een klaren, tamelijk uitgebreiden kijk gaf van Persijn's katholiciteit, waarna hij hem, in naam al zijner Wachtebeeksche vrienden, een marmeren Dantestandbeeld ten geschenke gaf.

Blijkbaar ontroerd, het hart vol dankbaarheid, beklom nu de jubilaris onder daverend applaus, het verhoog : "Beste Vrienden, ik dank U om die prachtige dingen die U me door uwe afgevaardigden laten zeggen hebt. Ik dank den heer Colpaert, mijn lieven leerling, want al mijn leerlingen heb ik even lief, ik dank den heer Van Acker, dien ik vandaag heb leeren kennen en waardeeren, ik dank den heer Dr. Martens en ik dank uwen pastor, den E.H. Camerman".

Het was hem hoogst aangenaam, zei hij, zoo nog eens bij zijn oude school- en speelmakkers te komen, waarvan... helaas !... reeds velen zijn heengegaan... maar waarvan er anderzijds nog velen zijn, zooals Louis Colpaert en Deeske De Wilde. Waar was de tijd, dat ze vroeger aan tooneel deden en dan die echt gezellige repetitieavonden doormaakten met Vitalleke van Doorselaer en Kamiel Saman. Ja, dat was een prettige tijd ! En toen was stilaan het oogenblik gekomen om een beroep te kiezen : een boer kon hij niet worden, want als hij een uur patatten geraapt had, moest hij naar huis om te rusten ; een zakenman was hem ook geen beroep : eens ging hij met papa mee bij Baas Noë, en papa zei dan : "de tirve zal afsloan" en Baas Noë zei dan "de tirve zal opsloan" en Julke zei dan "maar patje, die mensch heeft gelijk" en dan had patje lachend maar waarheidsvol gezegd "jongen, ge zult nooit een zakenman worden". En dan was hij gaan studeeren : te Rome, te Leuven en in alle andere groote Europeesche steden, tot hij geworden was wat hij nu is.

Na dit kort overzicht zijns levens bedankte Dr. Persijn om het prachtige Dantegeschenk, waarna men naar "De Muziekzaal" ging voor het banket. Drie en tachtig genooten zaten aan tafel, waaronder we opmerkten E.H. Camerman, pastor, Mevr. Julius Persijn, de heeren Prosp. Van Pottelberghe, burgemeester, Bauwens, Persijns lagere leeraar, Hillaert, gemeentesekretaris enz. Toasten werden afgelezen door de heeren Bauwens, Th. Scheire, eerste schepen, vanwege het verbond der talrijke gezinnen, Aim. De Pauw, speelmakker van den jubilaris, Vict. David en E.H. Camerman. De rake maar waarheidsvolle toast van den heer Liv. Nuyt [moest zijn : Neyt] vanwege den Vlaamschen Oudstrijdersbond, genoot een ongehoorden bijval. Deze koene Vlaamsche burger sprak van de verdrukking aan den IJzer der Vlaamsche soldaten, waarbij hij niet aarzelde 's konings beloften te bestempelen met "'s konings leugen". Dr. Persijn wist den toaster dan ook te bedanken en beloofde hem medewerking, "gijlie met de vuist, en ik met de pen" zei hij.

Na een muziekserenade, gegeven door de Wachtebeeksche katholieke harmonie, het zingen door de genooten van een paar liedjes en het teekenen van het verslagboek van het Vlaamsch Katholiek Studentenverbond, trokken Dr. Persijn en familie terug naar Broechem.

Het is onze bescheiden meening dat die dag voor velen het uitgangspunt en voor anderen de inmeteling was hunner vlaamschgezinde principieën en werkingen. Moge hij aldus bijdragen tot Vlaanderens algemeene zelfstandigheid.

De schrijver, R. Fermont. »

Tussen haakjes weze hier vermeld dat deze R. (Robert) Fermont niemand anders was dan de man die als 'Berten' Fermont bekend staat in de geschiedenis van de Vlaamse Beweging. Als gevolg van zijn Vlaams-nationale overtuiging weigerde hij, samen met nog anderen, te dienen in het Belgisch leger. Men schreef toen het jaar 1931. Dienstweigeraars werden zwaar gestraft. 'Berten' Fermont verliet nog de gevangenis, maar zodanig verzwakt dat hij op 22 oktober 1933 overleed, amper 22 jaar oud. Hij werd begraven op het Schoonselhof te Antwerpen. Tot vandaag de dag bestaat er (te Kapellen) een Berten Fermont-Herdenkingscomité. Wellicht zijn we later nog wel eens in de gelegenheid om iets meer over deze Robert Fermont te publiceren. Alvast is het wel een merkwaardig toeval dat hij is gestorven in dezelfde maand dat de door hem zo bewonderde Jules Persyn overleed (10 oktober 1933).

* * *

Maar keren we terug naar onze hoofdfiguur...

Via zijn zoon, Em. Prof. Dr. Jan Persyn, krijgen we op 14 mei 1997, dus bijna zeventig jaren na die viering van 1928, een uittreksel uit de dagboeken van zijn vader. We laten hier de letterlijke tekst volgen. En we vestigen er nu reeds de aandacht op dat deze korte notities geheel en al overeenstemmen met het verslag dat we daarnet gelezen hebben.

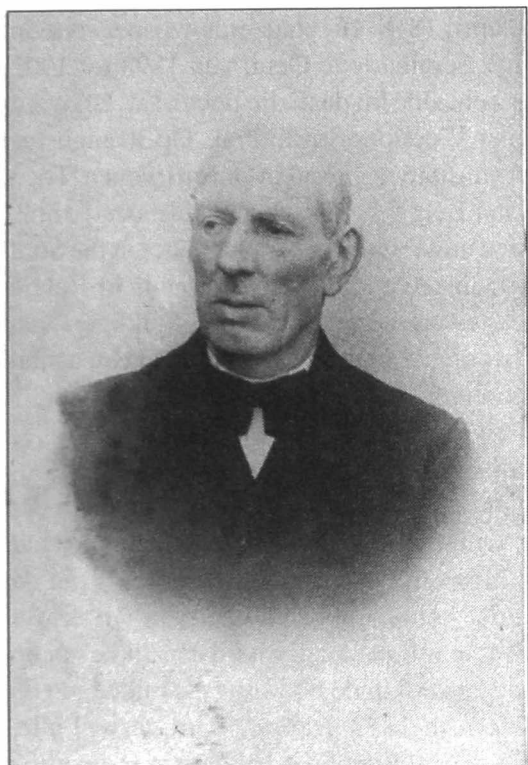
Op 28 oktober 1928 schrijft Persyn :

«Jammer, een regendag ! - Toch veel vlaggen. Ontvangst op 't gemeentehuis ; geschenk van Lippens' 'Molen' - Feestzitting in 't klooster - Redevoeringen door Colpaert, Van Acker, Dr. Martens, Pastoor Camerman - Dankrede - Toasten : Oud-secretaris Bauwens, Liv. Neyt, Th. Scheire, Victor David, Aimé De Pauw, Pastoor Camerman - Muziek der Wachtebeek'sche Fanfare - Nog een uurtje bij Jef en Fon. - Matje gezond, maar verliest totaal haar geheugen.»

Tot zover 'Persyn en Wachtebeke'.

De 'Brieven uit Rome' die wij hierna publiceren, werden geschreven in 1896 en 1897. Jules Persyn was toen amper 18 à 19 jaar oud. Het past dus dat wij toch nog even zijn verdere levensloop memoreren. Ongetwijfeld zullen velen van de jongere generaties, of ook nog onze nieuwere leden, de bijdragen van Erik De Smet immers nog nooit gelezen hebben.

* * *

*Vader Leo Persyn
(Familiearchief)*

*Moeder Sofie Van den Hende
(Familiearchief)*

Jules Persyn (6 jaar) en zijn zusje (Familiearchief)

Jules Persyn werd te Wachtebeke geboren op 20 april 1878. Hij studeerde wijsbegeerte in Rome in 1896-1897, daarna in het Bisschoppelijk Seminarie te Gent; van 1898 tot 1902 Germaanse filologie te Leuven. In dat laatste jaar behaalde hij daar zijn doctoraat. Hij werd hoogleraar te Gent van 1911 tot 1914, toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak. Op 30 augustus 1914 week hij met zijn familie uit naar Londen, en ging na één maand in Oxford wonen. Toen hij in een Engels blad las dat “de officiële taal van België het Frans alleen [moest] zijn”, kroop hij in zijn Engelse pen en antwoordde met een uitgebreid essay: “A Glance at the Soul of the Low Countries” waarin hij vurig het bestaansrecht van het Nederlands in België verdedigde. Voor sommigen is dat voldoende geweest om hem te beschuldigen van sympathie voor de Duitsers. Men moet niet uit het oog verliezen dat inderdaad een aantal Vlaamsvoelenden in die jaren openlijk met de bezettende vijand collaboreerden.

Het gevolg was dat allerhande kuiperijen hem van zijn leerstoel te Gent hebben weggehouden tot 1925, niettegenstaande alle officiële erkenning die hij genoot. In de ‘Standaard der Letteren’ van 8 april 1999 verscheen een overigens niet zo lovend artikel over Persyn, maar ook daarin schrijft de auteur, Stefan Brijs, dat hij zich niet met politiek inliet, “van de Vlaamse strijd lag hij niet wakker, alleen literatuur kon hem boeien”. Hierbij wil ik wel enigszins malicieus opmerken dat genoemde auteur in mijn humanioratijd een dikke nul op het rekest zou gekregen hebben voor zijn bijdrage : zowel in de hoofding als midden in de tekst tracht hij ons wijs te maken dat Jules Persyn in 1877 geboren werd, terwijl alle, makkelijk te raadplegen, bronnen het jaartal 1878 geven. Brijs heeft dus ook niet geverifi-

Jules Persyn en zijn gezin te Oxford (1915) (Familiearchief)

*De jeugdige hoogleraar
(Bron : AMVC - Antwerpen)*

eerd in welk jaar de viering van de vijftigste verjaardag van Persyn te Broechem plaatsvond, die hij toch in zijn artikel vermeldt : dat was in 1928!

Toen Persyn in september 1915 verhuisde naar Schiedam en ietwat later naar Scheveningen, zagen de 'activisten', een minderheid in de Vlaamse Beweging die met de bezetter meeheulden, de kans schoon om hem een leerstoel aan te bieden in de Gentse 'Vlaamse' universiteit, die onder de vleugels van de Duitsers opgericht werd in maart 1916. Men zou denken dat de Vlaamsvoelende Persyn met dit aanbod wel vereerd moest zijn. Toen hij vernam dat de Duitsers achter het hele opzet stonden en dat er bovendien Duitse hoogleraars zouden aantreden, weigerde hij het aanbod zonder aarzelen.

In 1917 en in 1918 werd hij op verzoek van de Belgische regering nota bene wèl leraar te Utrecht. Na het einde van de oorlog, in 1919, zond eerste-minister De Broqueville een telegram naar Persyn met het verzoek zijn lessen hier te Gent te hernemen. Er ontstond een hetze in de Franstalige pers, waardoor die herneming aldoor werd uitgesteld. Pas toen Camille Huysmans, een notoir tegenstander van het activisme, minister van Kunsten en Wetenschappen werd in 1925, kon Jules Persyn zijn leerstoel weer innemen.

Hij is titularis gebleven tot zijn dood in 1933. Maar reeds in 1931 liet zijn gezondheid zoveel te wensen over, dat hij alle werk moest staken. In datzelfde jaar wordt aan Jules Persyn de Vijfjaarlijkse Staatsprijs voor Kritiek en Essays toegekend. Ironisch genoeg moeten wij weerom vaststellen dat hoogstaande mensen meestal te laat naar waarde geschat worden. Heel wat Wachtebekenaren zullen ook wel heel verbaasd vernemen dat Persyn op zijn ziekbed werd bezocht door niemand minder dan door koningin Elisabeth! Tenslotte hield

Jules Persyn en zijn (nog niet voltallig) gezin te Broechem (Bron : AMVC - Antwerpen)

Omre wereld heeft de liefde verloren, onze
eene stoffe aan het hart,,. Loos gaat in 1875 een
der ^{beste} Kenners van de ~~Wijlmann~~ ^{Wijlmann}, Paulus van
toch hij voor ^{de} Katholieke Kerk bespeert instel.

- de van het Al Hart, dat men omme dagen, met
zijn bondgenoot, zorned van hertellen zag, oft wellicht anders van
lovening ~~zijn de bondgenoot van hertellen van hertellen~~
in den naam van hertellen, van hertellen of in de kerke, een man, die en hertellen
ook die wellicht de geindolste ophoaring was van
lypheid

de gester gesterdeed ijnes dagen; een man, die
zobals weinigen in sich hard opgenomen zijde
tijd, met zijn het denken en het voelen van
zijn medemenschen; wetenschap van techniek
van filosofie, kernis en bespreking, geest
van onderzoek en kritiek, sociale betrouwe-
ringes, ideale sterkinges. een man die
niet stille, steile overzigtig hard opgebouwd
een ^{trunk} kunst, eenig aan hem alleen!

En uit het graf van diesen ontsieblende,
als om te waarvallen ~~een~~ grote woord,
lijft blinken, boem alle. ⁱⁿ wat hij stem gaf
op de planten, de blaken ijne laatste leue-
jaren, eennaal ook de blaken van de ~~Huma~~
une voir dit, une voie lamentable,
Je suis ton Coeur, et je n'ai pas aimé

Handschrift van J. Persyn
(Bron : AMVC - Antwerpen)

een heelkundig ingrijpen hem volledig uit het wetenschappelijk circuit. Hij overleed, nog veel te jong, te Broechem, waar hij met zijn familie woonde, op 10 oktober 1933.

Hij moest 'alle werk staken'. Gewerkt heeft hij, wellicht veel te veel gewerkt. Wellicht is dat de oorzaak geweest van zijn veel te vroege heengaan.

Zijn hoogleraarschap werd hier reeds vermeld. Maar in zijn toch korte leven is hij ook nog ambtenaar bij het ministerie voor Kunsten en Wetenschappen geweest, later in dienst bij het 'Beknopt Verslag' bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers, hij heeft een tijd de stukken van deze Kamer vertaald, en enkele jaren fungeerde hij ook als privé-secretaris van minister Schollaert (1851-1917), een der gedenkwaardigste figuren uit het Belgisch politieke leven.

Vanaf 1905 doceerde hij aan het Belpaire Instituut te Antwerpen, waar hij zich ook ging vestigen, na zijn huwelijk in 1906. Een paar jaar nadien verhuisde het gezinnetje naar Brussel, wegens het parlementair werk van Jules. Maar toen hij in 1909 ook nog een cursus aan de Hogere Handelsschool te Antwerpen moest geven, keerde de familie Persyn naar die stad terug.

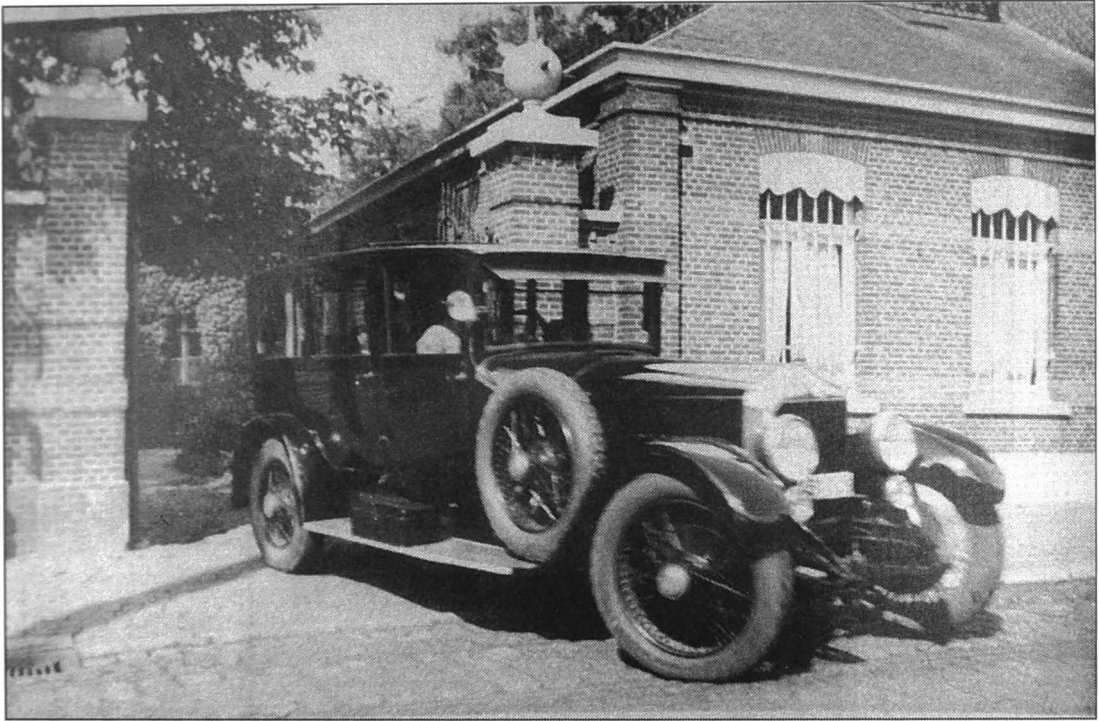
Van 1905 tot 1923 stond hij mede aan de leiding van het gezaghebbend literair tijdschrift "Dietsche Warande en Belfort" en tussendoor werd hij lid van de Koninklijke Vlaamse Academie. Terzelfdertijd liet hij een ontelbaar aantal bijdragen in tijdschriften verschijnen, en gaf hij her en der lezingen over de Nederlandse en de Europese literatuur.

Het is duidelijk dat hij daarbij moest beschikken over een enorme belesenheid en over een aanstekelijke geestdrift, over een nooit aflatende vasthoudendheid. Zijn eruditie was zo verbazend universeel, dat hij uitgroeide tot de onomstreden literaire leermeester van de jonge katholieke intelligentsia in Vlaanderen.

*Persyn op de Gezelleviering te Brugge (4 mei 1930)
(Bron : AMVC - Antwerpen)*

Van zijn hand verschenen studies over Ibsen, Schaepman, Snieders, Dante, Rousseau, Dostojevski, Keats, Shelley, Verhaeren e.a. Zeer bekend waren en zijn nog zijn “Gedenkdagen” (2 delen, 1928-1929), waarover Prof. Dr. R.F. Lissens schrijft: “... waarin de verhaler en portrettist niet onderdoet voor de man van de wetenschap”.

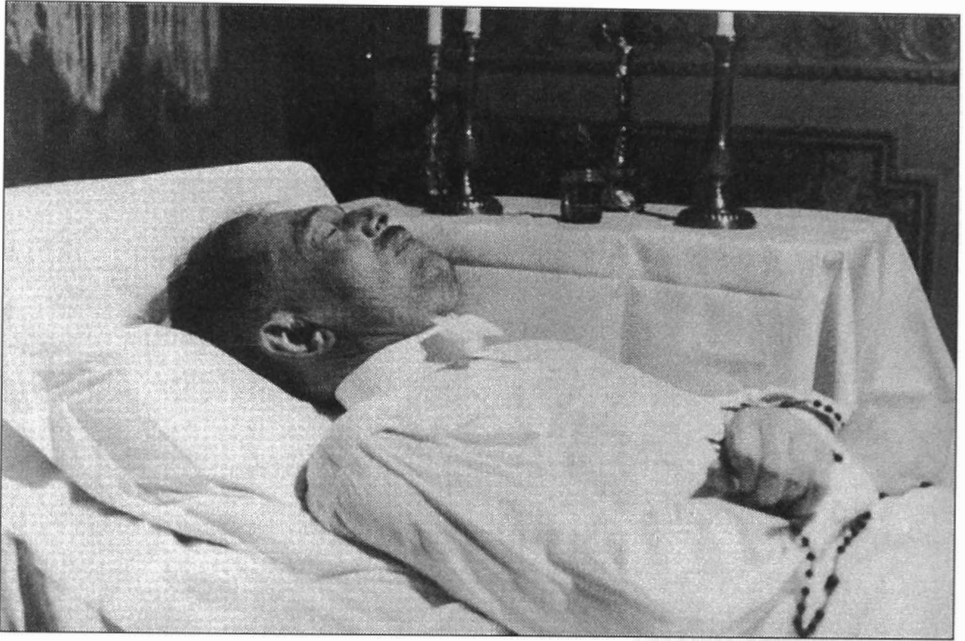

De eerste auto van Jules Persyn te Broechem (1930) (Familiearchief)

Met deze inleiding heb ik, zeer in het kort en noodgedwongen summier, getracht een beeld op te hangen van de mens Jules Persyn. Ik heb daarbij in ruime mate gebruik gemaakt van de bijdrage van Hein Persyn in ‘Oostvlaamse Monografieën 1981’, uitgegeven door het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen te Gent, 1981. De heer Hein Persyn wil ik hier van harte danken voor zijn bereidwilligheid. Niet alleen stond hij ons toe zijn teksten te gebruiken voor verdere uitdieping, maar tevens kregen we toelating om ook de daarbij gepubliceerde foto’s over te nemen.

Wat nu volgt werd ons overgemaakt door Jan Persyn. Voor een goed begrip: hoewel het hier om een letterlijke weergave gaat, gebruik ik geen aanhalingstekens waar die er niet staan. Alleen volgende afspraak nog: de verklarende teksten van Jan Persyn plaats ik tussen [], de oorspronkelijke tekst van de brieven en kaartjes, zoals Jules Persyn die meer dan honderd jaar geleden schreef, worden zonder meer overgenomen.

Wies Creve, april 1999.

Dr. Jules Persyn op zijn doodsbed (Familiearchief)

O Altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei!
(Rom. XI-33)
Heer, ons hart dat hem zoo liefhad, breekt. Maar
wij aanbidden uw goddelijk raadsbesluit. Fiat.

BLIJF IN UW GEBEDEN INDACHTIG
DE ZIEL VAN MIJNHEER

D^r JUL. PERSYN

Echtgenoot van Mevrouw **LAURA BLOQUAUX**

HOOGLEERAAR

Lid van den Bond van 't H. Hart

*geboren te Wachtebeke, den 20 April 1878
en zachtjes in den Heer ontslapen te Brochem
den 10 Oktober 1933.*

"Weer draagt de Octobermaand veel schoonheid
van onze Vlaamsche aarde naar den hemel".

"Nu staat gij daar voor 't aanschijn van den
Vader, en eiken dag opnieuw toont gij Hem het
volk, waaruit Hij u liet geboren worden en dat
door u bemind werd als niet één. (Gedenkdagen)

"Schoonheid is God en Dien zullen we eerst
hiernamaals begrijpen en genieten."

(Aesthetische Verantwoordingen.)

"Wij schouwen naar omhoog waar gij nu jubelt
met Newman en Vliebergh in die oneindigheid van
stralen en zangen ter eere van den Vader en den
Zoon en den heiligen Geest." (Gedenkdagen.)

"Mijn goede vrouw, wat gij steeds voor mij en
voor ons kinderen waart... dat bewaart men in zijn
hart en men dankt onze Lieve Heer. (Gedenkboek)

"Mijn dertien lieve kinderen, God alleen weet
hoe nauw gij mij allen aan 't harte laagt; ik blijf
voor U zorgen en van U houden, ginder hoog.

Priesters van mijn familie, denkt aan mij wan-
neer gij staat aan 's Heeren altaar.

Mijn vele vrienden in strijd en studie, blijft me
trouw door 'n warm gebed.

Genadige Jezus, geef hem de eeuwige rust,
(Gebed met aflaat.)

BRUKK, MONTI, N. V. BORGERHOUT.

facsimile rouwprentje

*Buste van J. Persyn - 50 jaar. Beeld van Ernest Wijnants (1878-1964)
(Bron : AMVC - Antwerpen)*

JULES PERSYN

BRIEVEN UIT ROME

1896 - 1897

[Een oprecht woord van dank aan de ‘mensen van goeden wille’, die hun steentje hebben bijgedragen om deze publicatie mogelijk te maken: de heer Cesar David, voorzitter van de Heemkundige Kring te Wachtebeke, Mgr. Werner Quintens, rector van het Pontificio Collegio Belga in Rome, Kan. Joris De Jonghe (Bisschoppelijk Seminarie te Gent), de heer Erik Blomme, archiefverantwoordelijke van het Gemeentebestuur te Maldegem, en mijn goede collega’s-emeriti, Prof. Dr. Jozef Boets en Prof. Dr. Jan Gijssel. En zeker niet te vergeten is de heer Johan Ickx, secretaris van de Vlaamse Culturele Kring te Rome, die mij het lijvige boek ter hand stelde: De Alumni van het Belgisch Pauselijk College te Rome 1844-1994, een onmisbare bron van informatie.]

[JULES PERSYNS ‘ROMEINSE’ JAAR 1896-1897

De hiernavolgende publicatie van de brieven en briefkaarten die de student-seminarist ‘Julius’ Persyn uit het Belgisch College te Rome naar zijn ouders en het gezin te Wachtebeke stuurde, kan voor de geschiedenis van de mentaliteit in het Vlaanderen van die tijd zijn belang hebben. Vooral dan het Vlaanderen van precies honderd jaar geleden.

Om te beginnen is de schrijver van die brieven later uitgegroeid tot een zeer markante criticus, soms ten onrechte vergeten.

Aanvankelijk was het mijn bedoeling, de vele - tientallen - namen die in de briefwisseling voorkomen, als onbelangrijk weg te laten. Maar ik ben tot het inzicht gekomen, dat voor de leden van een Heemkundige Kring de zaken anders liggen. Eén blik in de lijsten van het telefoonboek overtuigde mij ervan dat op zijn minst nog enkele Van den Hende’s en al dan niet verre nazaten uit Wachtebeke en omstreken geïnteresseerd kunnen zijn, al zijn die brieven dan honderd jaar oud; maar daarom des te interessanter voor lezers met een historische ‘knobbel’. De naam Persyn is in het Wachtebeekse en ook in Duitsland verdwenen. De lotgevallen van de ‘Nonkel Pier’, Leo’s halfbroer, en diens gezin, vormen een drama op zichzelf. Fons Persyn had geen kinderen en ‘Tjefs’ enige zoon, Leo, werd priester.

De ‘medespelers’ van de jonge Persyn (1878-1933) te Rome waren René De Vildere (1875-1963) die het doctoraat in de filosofie en licentiaat in de theologie behaalde. In de familie Persyn werd hij oneerbiedig ‘Vilderken’ genoemd. Later werd hij directeur van het Sint-Vincentiuscollege te Eeklo (waarmee Persyn als vroegere ‘student’ zeer vertrouwd is gebleven). Deze priester werd later directeur bij de Zusters van O.L.V.-Presentatie te Ledeberg. Last but not least is te vernoemen de latere kleurrijke Leuvense filosofie-professor Jozef Bittremieux (1878-1950), in Leuvense studententaal ‘den Bittere’.

Samen vormden deze studenten uit dezelfde streek in de 'Eeuwige Stad' een vrolijk driemanschap. De eerste twee hebben de aangevatte studie te Rome voltooid. Persyn, integendeel, moet vrij vroeg tot het besef gekomen zijn dat het priesterschap voor hem een verkeerde keuze was geweest. Zeer zeker heeft hij een zware gewetensstrijd moeten uitvechten, maar hij vond vaderlijke steun bij Mgr. Charles de 't Serclaes de Wommersom (1854-1930), wiens naam gedurende bijna een halve eeuw met het college als het ware vergroeid is geweest en die op de studenten onder zijn hoede een blijvende indruk heeft nagelaten. Hij is overigens in Rome gebleven en ook daar overleden. Wie kan nu na een eeuw nog achterhalen wat de inhoud van Persyns gewetensstrijd geweest is?

Voor een goed begrip van sommige passages van de brieven moet men zich een eeuw terugverplaatsen. Wanneer Persyn het symbool \$ gebruikt voor de aanduiding van de geldwaarden, is daar hoogstwaarschijnlijk niet de Amerikaanse dollar mee bedoeld. Had die op het einde der vorige eeuw reeds een algemeen aanvaarde wisselwaarde? Of betreft het hier gewoon een verwarring met het symbool voor de lire, £? Ook de in die jaren aangeduide afstanden kunnen voor de huidige lezer verwarrend werken. De 'uren' zijn die van een gewone 'stapper', dus ongeveer 5 km.

De taal waarin die brieven geschreven zijn, doet (na precies een eeuw!) nog verrassend fris aan. Sommige woorden en buigingsuitgangen zijn natuurlijk verouderde schrijftaal of leven in het huidige taalgebruik gewoon niet meer. Niemand schrijft nu nog b.v. 'weswege', 'doordien', 'dewijl', of 'drij' i.p.v. 'drie' (hoewel dat in een groot deel van Vlaanderen nog normaal dialect is). Af en toe kan er ook strikt lokaal of familiaal taalgebruik mee gemoed zijn. Wordt 'achterroot' in het 'Meetjesland' nog gezegd? Zeer zelden is een oplossing te vinden in het Waasch Idioticon van Amaat Joos. Hier en daar kan ook gewezen worden op mogelijke gallicismen: 'ik omhels U teederlijk' lijkt woordelijk overgenomen uit het Frans 'je vous embrasse tendrement'. En wat te denken van 'wacht niet te lang van schrijven'?

De gebruikte interpunctie is soms wat verwarrend, en wanneer Persyn het heeft over zijn 'schrijfmachine' bedoelt hij niets anders dan zijn haast overdreven schrijfwoede. Hij had in Rome uiteraard geen schrijfmachine; zoiets bestond nauwelijks. Alle brieven getuigen trouwens van zijn fraai handschrift.]

Op mijn 17e jaar had ik mijn Humaniora uit, een beetje vroeg om een levensstaat te kiezen. Ik helde over naar 't beroep mijner meesters: het priesterschap. Mijn vader ging overleggen met een kennis van hem, Kanunnik Aug. De Bock, den huidige Vicaris-Generaal te Gent. Waarschijnlijk heb ik hem, evenzeer als Mgr. Stillemans zelf, te danken dat ik naar Rome mocht.

De overgang uit het toch zeer hoogstaande Eekloosche College, naar het hoogste en het grootste in de Christenheid, ging niet zonder schok; maar wat een zegen is mij mijn Romeinsche leertijd geweest! Het was een overstelping voor hart en verstand; in mijn geestelijke gulzigheid kon ik den eindeloozen voorraad niet op. Ik drong door tot Leo XIII en ik leerde er Schaepman begrijpen. Ik heb gedroomd in 't maanbelichte Colosseum en gedwaald langs de Aqueducten in de Campagna Romana. Het groote knooppunt van geest en gemoed werd ginder gelegd. En weer daarheen is altijd de groote weelde van mijn leven

gebleven. Ter tempering en ter aanvulling van zooveel genot kwam ook de pijn: Het werd mij duidelijk dat ik geen priester worden zou; maar dankbaar gedenk ik wat, in de tobberij van 't geweten, daar voor mij zijn geweest mijn vaderlijke leider Mgr. de 't Serclaes van het Collegio Belga, en de geleerde pater Jezuiet Madureira, van de Gregoriaansche Universiteit.

[Prof. Dr. J. Persijn - 1878 - 1928 - Gedenkboek, Ledeberg/Gent, blz. 55-56.]

['Weer daarheen' is Persyn maar éénmaal kunnen gaan: in de paasvakantie van het Dantejaar 1921, dus een kwarteeuw na zijn 'Romeinse' jaar. Door de dwaze activistenjacht was hij volledig ontredderd geraakt en een ineenstorting nabij. Hij ondernam die tocht met zijn toen veertienjarige oudste dochter Julia. Zijn echtgenote bleef thuis in de Van Schoonbekestraat, bij de alsmaar aangroeiende troep kinderen, en verwachtte haar zoveelste 'lieverd'. Persyn heeft in potloodschrift een reisverslag opgetekend; dat zal, naar we hopen, elders het licht kunnen zien. Mgr. de 't Serclaes was toen nog steeds president van het Belgisch College; Persyn vermeldt met zijn hem eigen geestdrift het weerzien; de president, die 'brave man', was tot tranen ontroerd.

Om met deze briefwisseling niet zomaar met de deur in huis te vallen, mag de lezer er ten overvloede aan herinnerd worden, dat de brieven en briefkaarten werden geschreven precies honderd jaar geleden. Men zou hierbij kunnen wegdromen in beschouwingen over de toenmalige situatie in de 'Eeuwige Stad' na de moeizame eenmaking tijdens de vorige decennia, en tevens over de verhouding Kerk-Staat, die in die jaren helemaal niet vrij was van pijnlijke conflictsituaties, over de in het Vaticaan 'gevangen' nobele grijsaard Leo XIII, over het verlies van de Pauselijke Staten, ondanks de moed van de 'laatste kruisridders', de pauselijke zoeaven.

Toen Persyn een kwarteeuw later met zijn dochter Rome terugzag, herkende hij de stad niet meer. En dat was nog vóór de ingrijpende afbraak-operatie door Mussolini. Wat hij nu, op het einde van de jaren '90, over de stad, die nog altijd 'Eeuwig' wordt genoemd, zou genoteerd hebben, kan men slechts raden.]

* * *

[Cartolina Postale Italiana: briefkaart met symbolische vrouwenfiguur, in de stijl van die jaren, uitgegeven n.a.v. het huwelijk van de Prins van Napels, de latere Victor Emanuel III, met Helena van Montenegro op 24 oktober 1896, dus juist vóór J. Persyn's aankomst.]

+

Rome, den 30 Oct. '96

Zeer Lieve Ouders,

Ik ben, Goddank, dezen middag in volle welvaren te Rome aangeland. Wij hebben hier nog volop 't feest in de stad ter gelegenheid van het vorsten-huwelijk; het is hiernog volop zomer. Wilt Ge gelooven dat ik het hier in ons gesticht reeds half gewend ben? En smakelijk dat we

hier geëten hebben, vannoen! We hebben daar even eene wandeling door de stad gedaan om hoed, mantelet en postkaarten te koopen. Morgen of overmorgen schrijf ik eenen brief, wilt ook seffens mij schrijven.
God beware ons!

Uw zeer toegenegen
Julius

* * *

+

Geloofd zij Jesus Christus!

Mijn zeer beminde Ouders,

Vooraleer mijn kaart van gister U kan toekomen, is er a leen brief op gang, want al het nieuws dat ik U meedeelen moet, kan ik op eene briefkaart niet plaatsen.

Lijk ik U gisteren schreef, seffens na onze aankomst, stel ik hethier Goddank, opperbest. Wij hebben hier voor ons één en twintig een ruim, luchtig gebouw op het hoogste en dus het gezondste deel der stad gelegen; de keuken geeft hier al wat wenschelijk is; de Roomsche kost moet ik onder alle opzichten lekker noemen; en het gemis van boter wordt vergoed door puik brood en smakelijke koffie. Voor onze kamer: wij leven hier als renteniers (vlooiën heb ik hier volstrekt nog niet, en geen een van ons: dus dat is maar eene bangmakerij!)

Nu iets van de reize: Den eersten nacht van Brussel naar Basel (Zwitserland) heb ik niet veel gehoord of gezien, want ik heb dapper aan geslapen; de anderen konden geen oog sluiten: ergo die waren doodmoe als we te Basel aankwamen, en ik was frisch man. Te Basel hebben wij het morgenmaal in de statie genomen; en dan hopsa! weer op den trein, dwars door een streek vol lachende groene en bruine heuvelen; een zicht dat men niet inbeelden kan als men het niet heeft genoten; een eind wegs verder nog is de grond redelijk effen: zoo maar van 4 à 500 meters verheven. Maar langzamerhand geraakt men in volle bergland. Van aan Luzern komt men op 2000 meters hoogte. Wat men, van hier te beginnen, te zien krijgt, is onbeschrijflijk: Daar hebt ge binnen de stad Luzern reeds het prachtig Vierwoudstedenmeer; dan rijdt men 3 kwart uurs langs de kolossale bergmassa, den Righi genaamd, wiens top door de wolken onzichtbaar was; achter den Righi komen we in eene streek die voor ons, laaglanders, oprecht vreeselijk is in hare schoonheid. De trein voert ons langs besneeuwde bergen, omkleed met grijzende, drijvende wolken, en dalen vol lentegroen, rijk en welbevolkt. Hier hebt ge de vallei waar een deel van den Rossberg, 2 kilometers lang, in viel en een vruchtbare streek op eenen oogwenk in een woestenij veranderde en 500 menschen begroef; daar hebt ge de stroomen die van een onzichtbare hoogte de berghellingen afhollen en met een ontzettend gebruis in de rivieren neerdonderen; dan begint de streek der groote tunnels; wij reizen nu over vervaarlijke diepten met witschuimende stroomen doorkronkeld, dan door de ingewanden der aarde, honderden meters onder de woningen der menschen. Zie, daar hebt ge het dorpje Wassen; we rijden in de vallei en zien het dorpken als een grijs vlekjen hoog op de bergen duizend meters boven ons; daar moeten wij naartoe; maar hoe er geraakt? Zie: we booren door eenen tunnel en den voet van 't gebergte; we komen er uit en zien het

dorpken - 't is waar - nog ver boven ons, maar we zijn merkbaar toch al genaderd; weer dan denzelfden berg in; we doen daar met onzen trein kronkelingen als spiralen in een slakhuis, en we komen weer in de open lucht in het dorpken aan; nog hooger dan; weer den berg in; en kort daarna, zien we, bij 't uitkomen het dorp onder ons in de diepte. Daar hebt Ge een staalkaartje van de reizen in Zwitserland. Zulke ringspoorwegen door de bergen zijn we in overvloed doorgereden. Dan komen we aan de St.-Gotthardtunnel die daar gaapt met zijn verschrikkelijke muil; doch eerst goed gemiddagmaald, en dan voor 20 minuten het hol in, 3 uren lang; het is dapper aan 't sneeuwen vóór wij den tunnel inrijden; wij komen er uit, dan is daar een heldere lucht; alles is wit door de vroeger gevallen sneeuw. Nu begint de grond te verlagen, en, 's avonds te Milaan zijn wij in de Lombardische vlakten. We nemen daar nog een brok eten en dan op den nachttrein naar Rome. Verwonderlijk, ik slaap weer en geen der anderen kan tot daar geraken. Als het licht wordt zien we de Middellandsche zee daar nevens ons, kalm en vol verrukkelijke kleuren; wij rijden er vele uren langs, nu eens eenige stappen ervan, op de heuvelen, dan weer op haren boord. Om half een komen we te Rome aan. Godlief! Wat is me dat eene stad! O, hier is alles zoo vol van Hem die is de weg, de waarheid en het leven! Zoo dicht bij de Sint-Pieterskerk! Zoo dicht bij den Paus! o dat is een weelde! We rijden seffens naar ons college, en worden daar ontvangen in de armen van onzen braven President, Mgr. 't Serclaes. We nemen een smakelijk noenmaal, en we gaan in de stad die overal versierd is met triomfbogen voor 't feest van den prins, onzen hoed, onzen mantelet en postkaarten koopen. Dan heb ik seffens uw kaartje gezonden. 's Avonds dan lekker eten, dan na het avondgebed, naar ons bed.

Vandaag hebben we de bijzonderste oudheden van Rome bezichtigd: het Pantheon, het Forum, het Capitoleum, het Coliseum enz. alle plaatsen die ons terugbrengen naar den voortijd van over 20 eeuwen. Gisteren was het hier zeer warm; vandaag hebben wij regen.

Ik heb al eene van onze Belgische sigaren in Rome mogen smaken; à propos, alles is op zijn best afgelopen; men vroeg of we tabak hadden, waarop we natuurlijk neen antwoordden; dan moesten we onze reiszakken eens vluchtig openen,... en de formaliteit was afgelopen.

Ik denk nog op iets dat we in Gent vergeten te doen hebben: het betalen van de portretten: 5 portretten van Fontje en Tjefke, en nog 7 frank voor de mijne.

Mijn koffer is nog niet aangekomen; die zal, denkt men hier, nog minstens een volle week wachten.

Mijn zeer lieve Ouders, telkens als Ge van mij nieuws ontvangt (in geval Ge telkens geen brief zoudt schrijven) op de eerstvolgende gazette (Handelsblad) eene kleine ^o te zetten. Ik hoop dat ge mij dikwijls zult schrijven.

Het is niet noodig mij den Patriote te zenden; Mgr. 't Serclaes trekt hem en we mogen hem allen lezen.

Dinsdag hebben we mis van den H. Geest en instel der klassen.

Zoodra mijn koffer mij toekomt zal ik een kaartje schrijven.

Ik verwacht zoodra mogelijk eenen brief van U, mijn Welbeminde Ouders. Mijne beste groeten vooreerst aan Zuster en Broerkens; aan gansch de Familie, aan Pastoor en Onderpastoors, aan pastoor Fermont, aan den Meester, den Secretaris, aan onzen Tjef enz. enz.

Morgen schrijf in een kaartje aan Mietje.

Ik wensch U allen een zaligen hoogdag van Allerheiligen.

God zegene en beware ons!

Uw zeer verkleefde zoon
Julius

Rome, den 31 Oct. '96.

* * *

[Cartolina Postale Italiana: aan zijn zus Marie (Mietje) in 't Pensionnaat te Wachtebeke'. Zelfde beeltenis als voorgaande briefkaart. Roma 2.11.96 - Wachtebeke 4.11.96.]

+

Mijn zeer lieve Zuster,

Ik ben het hier, Goddank, in Rome al goed gewoon. Over eenige uren heb ik nog eenen brief naar huis gezonden.

Ik hoop van tijd tot tijd wat nieuws van u te ontvangen, al ware 't maar eene postkaart met 10 centiem en erop.

Bid veel voor mij.

Uw zeer genegen broeder,
Julius

Rome, den 2 Nov. '96.

* * *

+

Geloofd zij Jezus Christus!

St. Laurentius-H. Kruis

Mijn zeer lieve Ouders, Zuster en Broerkens,

Eindelijk dezen middag, Vrijdag is mijn koffer mij besteld. Ik heb voor het vervoer \$ 32,20

betaald. Hij is zoo goed hier aangeland als hij te Gent vertrokken is: hier en daar heeft hij een klein schrammeken aan zijn vel en langs den eenen kant hoort hij niet heel wel meer: ik wil zeggen dat zijn eene oor bijkans af is; dat letsel heeft hij overigens in Gent opgedaan.

Ziedaar voor mijnen koffer; nu van mij: Ik stel het, Goddank, uitmuntend. Wij hebben hier eten, zoo goed en zoo veel wij willen, maar werk ook, zulle! Wilt ge een woordjen over de verdeeling van onzen dag?

's Morgens is het op te staan te 5 ure. Te 5.20 naar de kapel: morgengebed, meditatie en mis, tot te 6.40. Van 6.40 tot 7 ure en kwart elk naar zijn kamer om te studeeren. Te 7.15 morgenmaal: koffie met suiker en goed brood (zonder boter, lijk Ge weet). Te 7 ure en half naarboven om den cours voor te bereiden. Kwart van den achten in rang naar de Universiteit. Daar komen wij te 8 ure aan; van 8 tot 9 uur cours van Mathematiken in 't Italiaansch (brrr! dat is vieze kost in 't begin); van 9 tot 10 ure Philosophie in 't Latijn (dat kropt ook in de keel de eerste dagen). Te 10 ure terug naar ons college; naar ons kamer gaan studeeren tot kwart van 12; naar de kapel dan tot 12 ure; en dan noenmaal: lekkere soep; aardappelen, groenten of macaroni met rostbeef; groenten of gebak met ander vleesch; dessert (druiven, peren of appelen) en koffie. Mgr. de 't Serclaes zit met ons allen aan tafel; Ge kunt wel denken dat het er niet te slechter om is. Te 12.40 een oogenblik het H. Sacrament gaan aanbidden, en dan recreatie in den hof tot 1 1/2. Van 1 1/2 tot kwart voor drij studie op onze kamer. Van 3 tot 4 ure naar de Universiteit: Philosophie. Te 4 ure herhaling van den cours in de Universiteit: een der gasten wordt uitgekozen, die een punt van philosophie verdedigen moet tegen een anderen uitgekozene, die opwerpeningen maakt. Te 4 1/2 tot 5 ure wandeling naar het park Pincio; Te 5 ure weer naar de kamer om te studeeren tot 7 1/2 ure. Dan avondmaal: vleesch met patatten en dessert; recreatie tot 8 1/2; vervolgens naar de kapelle tot kwart van 9 en dan naar het bed.

Deerstedie in de Universiteit ondervraagd werd was een Spanjaard; de tweede was Domine Perse-i-e-i-n, e Collegio Belgico; ik had mijnen naam niet heel wel verstaan toen de professor hem uitsprak, want hij deed dat zoo nogal op zijn Italiaansch; maar hij herhaalde hem... en... zweetend... stond... ik... recht... op... Gods... genade...! Ik trok mij, Godlof, nogal wel uit den slag, maar, Heerelief, wat oogenblik was mij dat! Daar rechtstaan, alleen, voor de gebilde oogen van onzen Pater Professor, een Braziliër van geboorte, en met rond de 150 koppen van de aanwezigen naar u gekeerd.

't Donderdags en 's Zondags hebben we geen koers: dan hebben we bij de 4 uren wandeling; of wij er van profiteeren. Het bijzonderste van Rome hebben wij al bezichtigd. De Sint-Pieterskerk, die zoo kolossaal groot is, dat men het van achter niet hoort, als er in het vorgedeelte der kerk een orgel volop is aan 't spelen; de St. Laurentius' kerk waar Paus Pius IX in een prachtige plaats begraven ligt; het Vaticaan; de Kerk van het H. Kruis waar kostelijke relikwieën worden bewaard. Drie stukken van het echte Kruis; het dwarsstuk van het kruis van den goeden Moordenaar; twee doornen uit de Kroon; een stuk van het opschrift van het Kruis, waar men nog duidelijk de Hebreeuwsche en Latijnsche letters op lezen kan; de kerk van Sint-Jan-in-Lateranen, de oudste der wereld enz. enz.

Vandaag, mijn zeer lieve Ouders, heb ik een schoon en godvruchtig briefken van Mietjen

ontvangen; zij schrijft mij, tot mijn uiterst genoegen, dat Gij het allen zeer wel stelt.

Ik heb onlangs in de gazette gelezen dat het al begint te winteren bij ons; hier is het nog warmer dan het van den zomer eenen dag in België geweest is; de hemel is zoo blauw, zoo vlekkeloos blauw, als de echte hemel van Italië. Koud wordt het hier niet, want jaar in jaar uit bloeien de rozen in den hof; de appelcienen rijpen tot in Januari.

Nu moet ik mijnen brief sluiten want het wordt hoog tijd van studeeren; ik zou willen schrijven en voortschrijven, want Ge kunt niet gelooven hoe goed het aan mijn herte doet, te kunnen met U spreken van zoo verre. O! ik ben zoo gelukkig dat mijn album is aangekomen; nu zit ik altijd op mijne kamer met uwe portretten voor mijne oogen, en nog meer met uwe portretten in mijne biddende ziele.

Dat de goede God U allen zegene en beware.

Beste groeten aan de gansche familie en aan al de goede kennissen.

Wacht, als 't U belieft, ook niet te lang van schrijven.

Uw zeer toegenegen zoon
Julius

Rome, den 13en November '96.

* * *

+

Geloofd zij Jezus Christus!

Catacomben

Mijn zeer lieve Ouders, Zuster en Broerkens,

Met uiterst genoegen heb ik door uwen lieven brief, die mij Donderdag besteld is, vernomen dat het U allen zeer wel gaat. Goddank, ook ik stel het voorts goed.

De gazetten, de kaart en de brief van Mietje waarvan Patje spreekt, zijn mij toegekomen. Gij vraagt ook aan wie ik al geschreven heb en van wie ik al nieuws heb ontvangen: Ziehier; Bij mijne aankomst, den 30 October heb ik naar U geschreven. Eenige dagen daarna eenen brief voor U, eene kaart voor Mietje, eene kaart voor Koz. De Vos, eene kaart voor Bruggeman van den Cruyput. Daarna eene kaart naar De Rycke van Eekloo, eene kaart naar Semal, eene kaart naar den Onderpastoor De Vos. Verder nog eenen brief voor U; daarna nog eenen brief naar Koz. De Vos waarin ik hem schreef dat ik de boeken, die hij gelast had op te zoeken, niet koopen kon. En nu nog eenen brief voor U. Binnen kort schrijf ik naar den Heer Superior van Eekloo.

Ik heb buiten de brieven van U en Mietje, nog geen nieuws ontvangen.

Nu antwoord ik op de woorden van mijn liefste Matje: Houd het portret van Mr. Hector maar thuis, als het U belieft; ik zal het te naaste jaar in de vakantie eens goed bezichtigen.

Mijne soutane is een weinig te lang (het is nog altijd mijn zomersoutane die ik aandoe) dat maakt dat ze rap verslijt van onder; maar zoodra de zoom versleten is, zal ik een klein beetje doen afsnijden.

Ge moest ons zien wandelen door Rome in ons nieuw kostuum: 't is een recht plezier! Mijn hoed gaat mij zeer wel: ik heb er maar 10 frank voor gegeven, dus zooveel niet als voor de Belgische. Mijne ceinture kost 5 frank. Lijk Gij mij voorgehouden hebt, mijn beste Matje, houd ik rekening van al mijne uitgaven, tot de kleinste toe.

Binnen kort zal ik ook wat nieuws naar J. Andries zenden.

Ik heb een zeer goede horlogie getroffen.

Nu nog wat nieuws. Maar wacht... ik moet eerst scharren... waarachtig Mr. de Pastoor is profeet geweest; ik zit al met kameraadjes, en ze stekken, zulle! Ik zal moeten beginnen met alle dagen op klopjacht te gaan in mijn broek!

Donderdag hebben wij de catacomben bezocht: die oude, onderaardsche schuilplaatsen der eerste Christenen tijdens de vervolgingen. Dat zijn gangen, eenige meters onder den grond, die tot 15 kilometers ver loopen; de oude muurschilderingen, alle godsdienstige zinnebeelden, zijn zeer treffend. In de sombere hollen, bijkans zonder licht of lucht, moest de christen zijnen God komen eeren en bidden; boven zijn hoofd woedde moord en marteling; en wee hem indien men maar enkel vermoeden kon dat hij volgeling was van den Gekruiste.

Maar de tijden veranderden: want Hij die gezegd had tot zijn discipelen: 'Men zal u vervolgen in mijnen naam, men zal u boeien en martelen', heeft hen ook getroost met de woorden: 'Die met mij lijdt, zal ook met mij verheerlijkt worden'. En zie, als wij de catacomben uittreden, rijst daar voor ons oog in de verte de koepelreus van Sint-Pieter de luchten in, en zendt in volle vrijheid de eeuwige waarheidsstralen gansch de wereld door.

Het lot valt weer op Jonas, mijn welbeminde Ouders: Verleden week word ik op de Universiteit een briefken in mijn hand gestoken vanwege den prefect van onzen koers, die mij komt vertellen dat ik tegen Vrijdag eenen 'circulus' moet gereed maken, dat is een onderhoud van een half uur over de stof die wij de eerste dagen gezien hebben. Dat is precies zoo leutig niet en 'k heb er al meer dan eens van gedroomd.

Mijn zeer lieve Ouders, houdt de zantjes in onze kerkboeken thuis a.u.b. Ik zal er binnen kort aan Mietje ook eenige zenden.

Nu, mijn liefste Patje en Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, tot later schrijven nog eens. Ik omhels U allen teederlijk, en, met den zegen van O.L.H., dat alles welga.

Wacht niet te lang van schrijven a.u.b.

Bedankt ook eens Mr. Dutordoir, voor zijn tabak die hier mij zoo lekker smaakt.

Vele complimenten aan allen.

Uw zeer verkleefde zoon
Julius

Rome, den 23 Nov. '96.

* * *

+

Geloofd zij Jezus Christus!

Ie Consistorie

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Donderdag, den 3en Dec. moet ik onder eenen der merkwaardigste dagen van mijn leven tellen: want dien dag, mijn beste Ouders, heb ik het geluk gehad onzen Heiligen Vader den Paus te zien.

Het was dien dag 'Consistorium', dat is de vergadering van Paus en Kardinalen om over een of andere gewichtige zaak van de H. Kerk te handelen. Dat 'Consistorium' gebeurt in eene zaal van 't Vaticaan. Van zijne woonkamer komt de Paus naar die algemeene vergaderplaats; en 't is op zijnen doortocht dat we Hem hebben mogen zien.

's Morgens te 9 ure reden we naar 't Vaticaan, dat met de Sint-Pieterskerk één ontzaglijk groot geheel vormt. Het Sint-Pietersplein was al zwart van volk. We drumden er door, en, mits ons ingangsbriefje te laten zien, mochten we door de buitenpoort van 't Vaticaan, langs de lange gangen in en de hooge trappen op. We kwamen op eenen koer van 't Paleis (er zijn er maar 20) en vandaar mochten wij (de bezoekers, er zijn er maar 11000) de zaal binnen waar de Pauselijke stoet zou doortrekken. De zaal was opgepropt met volk: Italianen, collegiën van verschillende landen, een honderdtal Tyrolern, met hun zoo schilderachtig kostuum, in beevaart naar Rome gekomen enz. In de geheele wereld gaat er op eenen heelen dag zooveel niet om als er dan in mijn hert, maar een vuist groot, op een uur wachters naar de komst van den Paus is gebeurd. De Pauselijke wacht hield de massa in twee deelen gescheiden om den gang der zaal vrij te laten. Nu en dan, als voorboden, kwam er een kardinaal met zijne omgeving, in prachtkleedij, de zaal door, naar de vergaarplaats der Kerkoverheden. Aller oogen keerden zich nu naar de voorbijgaande kardinalen, dan weer naar de deur langs waar de Paus zou verschijnen. Op de estrade, tegen die deur, werd de prachtige zetel geplaatst waarop zijne Heiligheid wordt gedragen; vier dragers bleven erbij; en langs weerszijden een man met een prachtigen waaier. Nu zeker ging Hij niet lang meer uitblijven: dat zegde klaar de beweging die er kwam onder de Pauselijke soldaten. Zie, een teeken wordt gegeven; de prachtig gekostumeerde wacht stelt zich in positie; men maakt ruim baan vóór de deur, en daar verschijnt een bisschop met eenen prachtigen myter in de hand; andere aanzienlijke kerkoverheden volgen in de stoet; een wonderschoon Kruis komt uit boven de schare; nog

een bisschop met eenen nog schoonerem mijter in handen; en eindelijk - och, hoe men dien stond overleven kan, ik weet het niet! - Leo XIII, de Paus van Rome! die zegenend zijne magere handen heft boven de schare; heel stillekens gaat hij naar zijnen zetel, en, terwijl Hij zich neerzet, gaat er een oorverdoovend handgeklap op in de zaal: 'Viva Leo! Viva il Papa re!', men zwaait met de hoeden, men trappelt met de voeten, men roept, men juicht, men weent, en, door de tranen der aandoening heen, davert het altijd maar: 'Viva Leo, viva il Papa re!' en uit mijnen mond, in ons lieve Vlaamsch, in de taal waarin ik als eerste woorden die lieve namen: Patjen en Matjen, heb uitgesproken, galmt het zoo luid mogelijk: 'Leve Leo! Leve de Paus Koning!'.

Nooit genoeg genoten indruk! Nooit te betalen stonden!

De dragers heffen den Heiligen Vader in zijnen zetel op, de stoet trekt langzaam voorbij. Altijd zegenend gaat zijn bevende, bleeke hand; mij ook heeft Hij gezegend; ik ook heb eenen blik ontvangen van die levendig jonge oogen, zoo vol bezieling, uit dat uitgemergelde, waswitten wezen stralend.

In verrukking zijn we naar ons college teruggekeerd: dat blijft een eeuwig heuglijke dag.

Mijn liefste Ouders, alles gaat mij voortdurend wel; ik heb Vrijdag de laatste gazet ontvangen en met uiterst genoegen gezien dat, Goddank, U ook alles wel gaat en dat Gij mijnen laatsten brief hebt ontvangen.

Vandaag heb ik ook naar Jozef Andries geschreven; verleden week heb ik eenen brief gehad van Koz. De Vos.

Wacht, als 't U belieft, toch niet lang van te schrijven.

Mijne beste groeten aan de gansche Familie, aan den Meester, den Secretaris, den Doctoor, Tjeef en Barbara Tacq, Mr. Robert, onzen Tjef enz. enz.

Vergeet ook niet mijne eerbiedigste groeten te dragen naar de pastorijs.

Dus, mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens, dat alles welga, en tot later schrijven.

God zegene en beware ons!

Uw zeer verkleefde zoon,
Julius

Rome, den 6 December '96.

Fontje en Tjefke is Sint-Niklaas goed geweest? Schrijft daar met eigen hand eens iets van in den volgenden brief.

* * *

[Cartolina Postale Italiana - Roma 23.12.96 - Wachtebeke 26.12.96.]

+
Geloofd zij Jezus Christus

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Verleden week heb ik uwen zoo teederen en aandoenlijken brief ontvangen; vandaag het Handelsblad; met uiterst genoegen verneem ik dat het U allen voortdurend wel gaat. Ik ook stel het goed, Goddank.

Kozijn De Vos heeft mij gisteren ook geschreven. Hij zegt dat mijn liefste Patje zeer genegen is om met hem te Paschen mee te komen; dat doet mij allergrootst plezier.

Binnen eenige dagen volgt een brief, en het schoonste Nieuwjaarsgeschenk dat Ge verlangen kunt.

Beste groeten aan allen.

Uw zeer verkleefde zoon
Julius

Rome, den 23 Dec. '96.

Wij hebben hier nog altijd allerschoonst zomerweer, op de bergen is er sneeuw zoowat 14 uren van hier.

* * *

+
Geloofd zij Jezus-Christus!

Mijn zeer lieve Ouders, Zuster en Broerkens,

'k Was altijd zoo gelukkig, tijdens mijn verlopen studie jaren, op Nieuwjaar in uw midden te mogen weerkeeren om met al de innigheid, al de genegenheid en erkentelijkheid mijns harten U het zalig Nieuwjaar te wenschen. Met meer vurigheid en meer ontroering dan ooit doe ik het nu van uit het verre Rome.

Ik wensch U, mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens, dat de Hemel immer zijn uitgelezenste genaden in den rijksten overvloed over uwe dierbare hoofden neerdalen doe! 'Het gebed der kinderen voor hunne Ouders is allerkrachtigst' zegt de H. Schrift. Welaan dan, Mietje, Fontje en Tjefke, laat ons te zamen biddend neerknielen voor onze Lieven Heer en vragen wij Hem al wat een minnend kinderharte vragen kan voor de wezens die hun het duurbaarst zijn op aarde: 'Goede God, Gij die ons voorgehouden hebt onze brave Ouders te beminnen en te eeren, wij weten dat Gij alleen hen vergelden kunt al 't gene zij doen voor ons; zegen hen dus met uwen besten goddelijken zegen; verleen hun nog lange, lange jaren

een bloeiende gezondheid; geef hun uwe sterkte en uwen troost in 't volbrengen van hunne zoo goed verstane en welbetrachte zending; geef hun voortdurend den innigsten vrede der ziel, dien schat dien Ge schenkt aan al uw getrouwe dienaren; maak dat wij altijd aan hunne gedurige bezorgdheid en aan hunne edelhartige opofferingen in alles beantwoorden; maak dat we hun geluk en hunnen troost hier op aarde mogen vormen, en dat we de beste aller kinderen mogen zijn voor de beste aller Ouders, opdat we allen, na U hier op aarde bemind en gediend te hebben, U mogen loven, danken en genieten in eeuwigheid.

Na onze dierbare levenden zoo mild te hebben gezegend, ontferm U toch ook, Heer, over onze dierbare dooden. Wij hebben binst het afgeloopen jaar eene zoo smartelijke opoffering aan uwen heiligen wil gebracht in het verlies van onzen braven Peter en Grootvader, den vader van onze zoo teerbeminde Moeder. O! dat Hij en onze duurbare Meter toch machtige voorsprekers zijn bij U om gansch ons huisgezin in een ongestoord heil te bewaren en alle tegenspoeden af te keeren. Dat dit nieuwe jaar onder alle opzichten een jaar van hemelschen zegen zij!'.

Nu, mijn allerbeste Ouders, Zuster en Broerkens, nog wat nieuws. Eerst en vooral: ik zend U, te zamen met dezen brief, lijk ik het in mijne kaart over eenige dagen beloofd heb, een nieuwjaarsgeschenk: De zegen van onzen Heiligen Vader over gansch ons huisgezin en gansch onze familie. Zijn portret verbeeldt Hem lijk wij Hem hebben gezien, zegenend gedragen in zijnen zetel.

In mijne brieven heb ik U nu al de meeste bijzonderheden van Rome getoond; nu zal het ook wel benieuwend zijn eens te zamen een reisje door mijne kamer te doen. Ik woon in de Via del Quirinale, lijk Ge weet, als Ge van de statie komt, links: die Via is de langste en de rechtste straat van heel Rome. Zij begint aan een oude Romeinsche stadspoort, de Porta Pia, en eindigt, een kwartier verder, aan een groote schoone fontein (fonteynen zijn er hier heel veel) monte Cavallo genaamd; de gevel van het Quirinaal gaat van recht over ons college, eene lengte lijk van ons huis naar 't Molenstraatje; het is echter nog maar de kleinste kant van 't Quirinaal die op onze straat uitkomt; en die kolossale blok gebouwen is dan nog maar een musscheneitje, waarbij 't Vaticaan een ganzenei is.

Maar we moeten binnen in ons College en naar mijne kamer, 't is waar; onze woonste is een geel, geokerd gebouw (alle huizen zijn hier geokerd) met 5 stagiën. Ge komt binnen in eenen gang, ge neemt 't eerste deurgat links, en aan uw linker hand hebt ge een schoone spreekplaats; ge gaat voort en ge maakt rechtsomkeer in eenen langen gang; links van u is de kapel en rechts de refter; de gang komt uit in den hof. Recht over de deur van den refter is de trap. Couragie maar! ge telt 80 trappen en ge komt aan op het 5e verdiep, waar ik woon hoogst van allen. Ge komt binnen, langs de deur natuurlijk, juist gelijk in België en ge zijt in mijne kamer, eene plaats zoo groot als onze keuken. Nu begint onze eigenlijke reis. Als ge uwe oogen langs den linken kant slaat, ziet ge, vooreerst mijn nachttafeltje; daarboven hangt een Italiaansche almanach en een weinig rechts een wijwatervatje; onmiddellijk daarachter langs denzelfden kant, is mijn bed: een ijzeren tuig, wel schoon genoeg, ja, maar jammer dat de matrassen hier zoo zacht niet zijn als in België; boven mijn bed, aan den muur hangt een schoon kruisbeeld van 't college. Keert ge u nu naar rechts dan hebt ge vooreerst, recht over mijn bed, een zwarte lessenaar die wonderwel trekt op den onzen in de kamer.

Boven den lessenaar hangen de 4 lieve beeldekens, die wij in de vakantie bij Siffer hebben gekocht. De weg die leidt van dien lessenaar, alias zweetmeubel, naar mijn bed, alias ronkmeubel, is belegd met mijn klein tapijtje; de trouwe gezelschap van het voeteinde van mijn bed is een stoel die pronkt met mijn reisdeksel. Daarachter, links komt ge aan een zwarte tafel met een klein lessenaarken daarop; hieraan zet ik mij op mijn gemak te studeeren of te schrijven; links van mij op die tafel ligt mijn open album: zoo heb ik altijd, binst de werkuren, uw lieve beeltenissen voor mijne oogen; nog langs denzelfden kant staat mijn quinquet, die kostelijke vogel, die drank moet hebben van 0.80 fr. den liter, terwijl wij ons vergenoegen met wijn van 0.30 \$.

Rechts van mij liggen al mijne wapens: pennen en potloden, en een pijp tabak op tijd. Vóór mij, aan den muur, hangt de kaart van ons lief België. Nu, over mijn groot tapijt den weg afgelegd naar den rechten kant van mijne kamer. Achter den lessenaar hebt gij eene kas met drij groote schuiven; wacht ik zal ze eens opentrekken; in n° 1 ligt al mijn schoon lijnwaad; in n° 2 liggen bougieën, stekjes, mijn scheergerief, mijne broeken enz.; in n° 3 ligt mijn tabak, mijn smokkelhemdrok en dito onderbroek. Boven op die kas staat mijne bibliotheek, die onaangeroerd blijft, want wij hebben werk genoeg met onze Philosophie, onze geestelijke lezingen en onze meditatie. Boven op de bibliotheek staat mijn valies. Telkens als ik er naar kijk, schijnt het mij te zeggen: 'Kameraad, wanneer gaat ge mij hier afnemen dan; het begint mij hier allengskens te vervelen!'. 't Zal er wel van komen, nog eenige maandekens, en dan als 't God belieft, weer naar huis: dat zal een weelde zijn!

Een stapje verder in den hoek, hebt ge mijne kleerkas; daarneven mijn lavabo. Zoo komen wij eindelijk aan mijn venster. Laat ons maar eens goed kijken, want 't is het zien waard, zulle. Eerst en vooral een verrukkelijk zicht op den oostkant der stad; recht voor u ziet ge de schoone kerk van S. Maria-Maggiore, met haren hoogen toren en hare twee koepels; verder, meer rechts, het Coliseum, de oude martelplaats waar tijdens de vervolgingen de wilde dieren de Christenen verscheurden; nog verder langs denzelfden kant de vermaarde basiliek van St. Jan-van-Lateranen. Ziedaar voor de stad; nu voor het Romeinsche veld: Recht vóór ons zien we, 14 uren van hier, den grooten monte Cavo, iets min dan duizend meters hoog en eene gansche reeks andere heuvelen, op wier hellingen wij de lieve stedjes Roca di Papa, Frascati, Albano, Marino enz. zien liggen. Daarachter verliest zich het gezicht op de onmetelijke sneeuwbergen.

Ziedaar dus de reize door mijne kamer afgelegd.

Ter gelegenheid van Kerstdag hebben wij, gelijk Gij weet, eenige dagen vakantie. Gisteren hebben wij een groote wandeling gedaan in 't Romeinsche veld; en vandaag hebben wij, op onze gewone wandeling naar den Pincio, de koningin gezien; reeds meermalen zijn ook de koning en de nieuwe koninklijke getrouwen ons voorbijgereden.

Het weder is nog altijd zeer warm; verleden week heeft het nog gedonderd dat het kletterde.

Goddank, ben ik tegenwoordig uiterst gezond; in 't begin was ik ook wel goed maar ik kon niet heel wel slapen, 't geen maakte dat ik mij over dag nog al vermoeide. Maar nu, God lof, moet ik daar niet meer van klagen.

Mijn liefste Matje, voor hetgene het eten aangaat, zij zeker dat wij hier meer dan genoeg hebben; ten andere, moest het nood doen, dan zal ik, lijk Ge zegt, eieren nemen.

Voor mijnen 'circulus', die is heel goed afgeloopen, maar ik was dan juist in dien tijd van vermoeienis en van tijd tot tijd moest ik toch een beetje blijven staan.

De verschillende landen zijn verdeeld in twee universiteiten: wij behooren tot de Gregoriaansche; daar zijn we met 1100 (150 filosofen voor 't eerste jaar); in de andere universiteit zijn ze met 8 tot 900. Dat maakt een totaal van rond de 2000, in plaats van 3000.

De Vilder en Bittremieux stellen het heel goed; die hebben de kans van nevens malkander te wonen op 't vierde verdiep. In de wandeling zijn wij altijd bij malkaar, en ik verzeker U dat we ons dan wel vermaken.

Over eenige dagen, mijn allerbeste Ouders, heb ik ook het Handelsblad ontvangen.

Ik heb aan Mietje geenen nieuwjaarsbrief gestuurd, omdat zij toch al de brieven voor U in 't klooster te lezen krijgt.

Laat als het U belieft, van tijd Fontje en Tjefke ook maar hun woordje op 't papier zetten, als Ge schrijft.

Monseigneur had den brief vergeten te sluiten die U open is toegekomen.

Doet, als 't U belieft, mijne beste Nieuwjaarswenschen aan Nonkel Dolf en Tante Nathalie, aan Tante Angela en Onkel Edward, aan Onkel Jan en Tante Eugenie, aan Onkel Koben, aan Tante Vina, aan Onkel Verswalm, aan Tula, aan Tante Barbara en aan gansch de familie; aan de Heeren Pastoor en Onderpastoors, aan Mr. den Pastoor Fermont, aan Mr. den Pastoor van Overslag; aan Mr. De Schinkel en Mr. Van Goethem (professor); aan den Meester en den Secretaris; aan de familie Tack; aan de familie Plasschaert; aan Mr. en Mad. Dutordoir; aan Petrus Merckaert; aan Mr. en Mad. Aug. Van Pottelberghe, aan onzen grooten Tjef enz. enz.

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens, dat de goede God ons zegene en beware!

Leve onze Heer Jezus Christus!
Leve onze groote Paus Leo XIII!

Uw zeer toegenegen zoon,
Julius

Rome, den 28 Dec. 96.

Ik heb nog geen antwoord gehad op mijnen brief aan Joz. Andries; tikt hem eens op zijn vingers, als hij thuiskomt en wenscht hem ook van mijnen kant een allerbeste Nieuwjaar.

* * *

+
Geloofd zij Jezus Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Het gaat tegenwoordig op mijn kamer erger dan in menig pennelekkers-kantoor: mijn schrijfmachien houdt bijkans niet op van draaien. Dat al de brieven die mij toekomen bankbriefjes waren, het zou er voorzeker niet meer op steken om Gij allemaal eens een reisje naar Rome te doen: Mietje, Mr. de Pastoor, Jozef Andries, Mr. de Superior van Eekloo, Mr. de Onderpastoor De Vos, Bruggeman van Adegem, Th. Semal, J. Filliers, Em. Lambrecht, Rob. Vanhamme, Hon. De Regge, Cyriel Van den Meerschaut komen mij allen met hun vriendelijk schrijven ter gelegenheid van Nieuwjaar bezoeken. Mijn innigsten dank voor de zoo teedere en aandoenlijke brieven die ik van U heb ontvangen. Alles is mij goed besteld: Kerstdag-Handelsbladen, brief van Fontje en brieven van Patje en Matje.

Ik stel het, Goddank, heel goed. De koersen zijn herbegonnen den 2en Januari.

Over eenige dagen, binst 't verlot, hebben wij met Monseigneur een uitstapken gedaan naar den Monte Mario, een gebergte buiten de stad langs den kant van Sint-Pieter. Te 10 ure 's voornoens trokken wij op langs 't Vatikaan. Eenige minuten verder begon het klimmen, en we kwamen op den hoogsten top te 1 1/2 ure; in een kleine vallei, op 't groene gras en tegen allen wind beschut flokten wij ons neer om te noenmalen, want we zagen ze vliegen zulle! Wij hadden onzen nooddrift meegenomen: wijn, koeken, eieren, hesp en appelcienen. Na het eten kregen wij lust om wat te zottebollen: hoed en mantelet neergeleid; en, een, twee, drij! allen gelijk aan 't loopen, de dalen in. Daarna gingen we weer dapper aan 't marcheeren; langs een anderen weg door de heuvelen kwamen we te 5 ure terug. Wij hadden een ferm tapke gedaan. Mijn beenen gaven er complimenten van drij, vier dagen lang.

Eenigen onder ons hebben na Kerstdag voor eenen dag of drij naar Napels geweest: De Vildere was bij dat troepke: hij heeft den Vesuvius beklommen, die in werking is; met een paar verbrande schoenzolen was hij er van af.

Terwijl de anderen naar Napels waren, hebben wij al de catacomben van Rome bezocht en dapper het Romeinsche Veld (de omgeving der stad) afgeloopen. Onder andere zijn we naar Sint-Paulus-buiten-de-Muren gegaan, de rijkst versierde kerk ter wereld, waar men inzonderheid de prachtige portretten van al de Pausen bewondert; de beeltenissen zijn alle in mozaiek en vragen ieder een jaar werk van den kunstenaar. Leo XIII heeft daar ook al zijn beeld, en nevens dat zijn er nog een twaalftal plaatsen voor die der volgende Pausen.

Van Sint-Paulus trokken we naar de Drij Fonteinen, een half uur verder: Dat is eene kerk, gebouwd op de plaatse waar de H. Apostel Paulus is onthoofd. Die moord is met uiterst geweld gepleegd. Men dwong den H. Apostel zijn hoofd neer te leggen op een steenen blok. Met éénen heftigen zwaai sloeg de beul het af, zoodanig dat het drij maal grond raakte eer het liggen bleef; op ieder der drie plaatsen is een mirakuleuze fontein ontsproten, die thans nog immer het overvloedigste water geeft.

Ik heb, mijn beste Ouders, aan de achtbare Familie Plasschaert in antwoord op den droeven doodsbrief, eene kaart gezonden. 't Is jammer, die goede Robert; maar de brave jongen, na zulk een lange beproeving, is voorzeker recht naar den hemel.

Ik ben volstrekt verwonderd over de vraag van Mr. Vermast naar eenig boekje; ik herinner mij hoegenaamd niets daarvan. Mijn allerliefste Ouders, ik hoop dat er eene gordijn of ten minste 't een of het ander vóór de bibliotheek hangt; laat er, als 't U belieft, niemand aankomen, en wilt ook geen enkel boek in leening geven, want lijk Ge weet, mogen ze niet alle in ieders handen komen, en 't geen niet heel en gansch bij mijn soutane past, zal er uitvliegen als ik thuiskom.

De brief, dien Ge mede met den uwen zendt, is van Rob. Vanhamme, een Gentenaar, die nu in Poësis is te Eekloo; ik wist waarlijk niet dat de goede jongen mij zulk een trouwe vriend was: 'k heb hem ook eene kaart van erkentelijkheid weergezonden.

Van Tante Angela en Barbara Tacq heb ik nog niets ontvangen. Doet, als 't U belieft aan Mr. Marquenie mijn beste wederwenschen.

Een gansch bijzondere bedanking aan mijn welbeminde Onkel Dolf en Tante Nathalie, die immer zooveel belang stellen in mij.

Om 10 1/2 ure voor mij nog naar de post gaan: mijn liefste Ouders, wat zijt Ge toch goed!

Ik heb eergisteren aan Mr. den Pastoor Fermont geantwoord en er een woordje voor ons Mietje bijgevoegd.

Tot later schrijven, mijn allerliefste Ouders. Wacht toch ook niet te lang, als 't U belieft, want telkens als ik eenen brief van U mag ontvangen, ween ik van vreugde en aandoening.

Beste complimenten aan allen. Ik omhels U allen hartelijk.

God zegene en beware ons!

Uw zeer verkleefde zoon
Julius

Een woordje voor mijn liefste broerkens:

Fontje en Tjefke,

Wat hebt gij mij toch schoone nieuwjaarsbrieven geschreven! Nog zoo jong, en al brieven kunnen zenden naar Rome, waar de Paus woont! Ik heb ze aan den H. Vader laten lezen, en hij zegde: Jules, gij hebt twee brave broerkens, zulle, en ik zie wel dat ze goed leeren; zie, als ik acht jaar oud was schreef ik ook zoo nieuwjaarsbrieven. Kijk, schrijf hun dat ik ze, op conditie dat ze altijd braaf zijn, dat ze hun Patje en Matje geern zien, dat ze goed lezen en leeren, dat ze niet te lang op straat loopen, ik ze alle twee bisschop zal maken als ze groot

zijn, met een schoonen mijter, en een gouden staf, en paard en voiture - Wacht ik zal u iets geven voor hen; als ze braaf geweest zijn, moet ge hun dat geven, als ge weer naar huis gaat in den zomer.

Dat heeft de Paus mij gezegd; ziet 'nen keer; ge moet toch zien dat ge alle twee uw best doet, zulle!

Uw broeder Julius, die U alle twee zoo liefheeft.

Rome, den 8 Jan. '97.

* * *

[Cartolina Postale Italiana; Roma, 21.1.97 - Bruxelles 23.1.97 - Wachtebeke 24.1.97]

+

Geloofd zij Jezus Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Vandaag heb ik uwen allerliefsten brief ontvangen. Ik hoop dat, met vertrouwen op O.L.H., mijn beste Patje al hersteld is van zijne pijn; moest het erg zijn, ik smEEK er U toe, laat het mij toch altijd weten lijk het is.

Koz. De Vos heeft mij geschreven en mij eene drukproef van zijn nieuw werk gezonden. Hij zegde in zijnen brief dat hij van zin is U een bezoekje te doen.

Wij zijn hier tegenwoordig in het regen-seizoen.

Binnen kort zend ik U eenen brief, mijn allerbeste Ouders; nu zend ik U eene kaart, want ik weet oprecht niet waar mij eerst draaien van 't werk. Buiten de gewone klasbezigheden, die zeer druk zijn, lig ik nu weer met eene 'Sabbatine' voor Zaterdag, dat is een redetwist met 2 anderen gedurende een heele uur.

Mijn liefste Matje, ik zal voor 't opteekenen van mijn koffereffecten zorgen.

Ik omhels U allen teederlijk.

Uw verkleefde zoon
Julius

Rome, den 21 Jan. '97.

* * *

+

Geloofd zij Jezus-Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Roef! het filosofieboek toe, en nog eens ferm aan de machine gedraaid! Het wordt waarachtig tijd dat er nog eens eene kluchte uitkomt, want in den tijd van vooruitzicht op eene 'sabbatine' heeft men niet bijzonder veel goeste van lachen.

Over een goed tiental dagen - ik ga beginnen met het begin - kom ik, als naar gewoonte, met de makkers den koers binnen; wij waren van de vroegsten en we zaten onder malkander een praatje te doen: dat was nog al leutig; maar 't en duurde niet lang! Daar staat eensklaps weer diezelfde kalant vóór mij, die mij het briefken voor den 'circulus' in de handen stak. Pardaf! weer zoo een wit dingsken! bevend open gedaan en gelezen: 'J. Persyn b..b..b..b.. enz... wordt verzocht de aanstaande 'sabbatine' te verdedigen: De Prf., Pater Madureira'.

Mijn makkers schoten in een lach, want ze zagen dat ik weer Jonas was. Ge moet weten: De 'circulussen' worden aangeduid door den prefect van den koers, en daarmee heeft de Professor niets te stellen; nu, natuurlijk zonder dat hij van mijnen 'circulus' wist, lapte de Professor zelf mij eene 'sabbatine' op mijne maag.

Dat zag er hem lekker uit, zulle! De twee goeivers, De Vildere en Bittremieux, die ten minste zoo goed hun vak kennen als ik, mochten gerust voortleven zachtjes aan, terwijl ik die al door 't vagevier van den 'circulus' gepasseerd was, nu tot de hel der 'sabbatine' was verwezen!

't Was Woensdag toen ik de plezierige boodschap kreeg, en tegen den Zaterdag moest ik gereed zijn om een oud wijsgeerig stelsel van een viezen ronker, Aristoteles genaamd, te verdedigen tegen het stelsel van een anderen knorpot, met name Plato.

De stof dus gezocht om daarover een ure te babbelen en daarna mijn spel goed gelezen en herlezen om aan de vereischte te kunnen voldoen van zonder behulp van papier de verdediging af te rammelen.

't Was Vrijdag avond, en zwaar van hoofd, kroop ik in mijnen nest; 9 ure en 1/4! ja, binnen twaalf uren zijn de poppen al aan 't dansen, dacht ik. Ik hoopte van eens duchtig te slapen, omdat het noodig was 's anderendaags hoegenaamd geen vaak te hebben; maar nu gaat Ge nieuws hooren! Pas twee uren was ik aan 't ronken, of een gedruisch van de helsche duivels maakt mij wakker. Heerelief! wat is dat nu! Het was lichter op mijn kamer dan botse op den zonnigsten middag. Op het geknetter en gekraak schiet ik naar mijn venster: wel, hemel toch, langs den overkant van onzen hof staat een huis in vollen brand! Het was verschrikkelijk! De pompiers spoten en spoten maar altijd gedurig, maar 't was of ze er olie op sproeiden. Ik had al rap mijn goeste van daar te staan bibberen voor mijn venster; daarom trok ik weer in mijn bed, en ik zette mij op mijnen hurk om alles afte zien. Kort daarna waren allen in 't collegie ontwaakt; men kwam op de deur donderen van dezen die neven mij woont: 'Jansens, Jansens! toe sta op en kom kijken, 't brandt'. De andere schoot raaskallend wakker:

‘Hé? Hoe! Wel, wel, Heere God! Verduiveld toe, mijn geld!’ . Jansens komt in een vlucht aan mijn deur zijne keel scheuren: ‘Toe, sta op! ‘t Brandt hiernevens!’ - ‘Ja, ja’ - zei de andere - ‘k zit er al een heele half uur naar te kijken!’.

Ge kunt denken met wat helder, rustig hoofd, wij, na zulk eene nacht, ‘s anderendaags opstonden.

Van 9 tot 10 ure dus ‘s morgens was het op de pijnbank zitten. Het liep precies op geen wielekens, maar ‘ne mensch heeft altijd nogeigenliefde genoeg om bij zich zelve te denken: ‘Het hadde toch nog slechter kunnen zijn!’ . Moest er iemand te Wachtebeke zijn die goest heeft om zot te worden, ik ken mij bekwaam om hem een onfeilbaar recept te geven: dat is van zoo een keer twee of drij achterroot eene ‘sabbatine’ te komen doen.

Sedert ik U mijn laatste kaart geschreven heb, mijn allerbeste Ouders, zijn er mij nog een goed aantal brieven toegekomen o.a. van Mr. De Breydel, van Mr. Van Belleghem, van Onkel Pier, van Karel De Meulemeester, van Victor Schollaert enz. Ik heb nog den tijd niet gehad om op allemaal te antwoorden. Vandaag moet ik antwoorden op den brief van Koz. De Vos, van over ruim 14 dagen.

Zijt gerust, mijn allerbeste Ouders, voor den Vesuvius: ik heb geen lust 70 frank te verreizen, en dan op den koop toe, als een boeteling, bijkans barvoets, te moeten weerkeeren; (De Vilders schoenen immers hingen totaal van zijn voeten).

Als Koz. De Vos naar Wachtebeke komt, zou ik wel genegen zijn, om, als ‘t mogelijk is, uw voorstel te doen gelden: namelijk van hem ook in eene smokkelbroek te steken. Doordien Mgr. mij vroeger, om wille van zwaarte in mijn hoofd, voorgehouden heeft soms eene pijp te smoren op mijn kamer, is mijn tabak zeer geminderd.

Tegenwoordig weerom mag ik niet boffen op mijne nachten. Zoodra ik eens wakker word, is het mij onmogelijk weer in slaap te geraken; ‘t geen voor gevolg heeft dat ik mij ‘s nanoens met de grootste moeite van de wereld wakker houd. Monseigneur doet me soms kneippen, en ik geloof wel dat het daarmee beteren zal.

Ik ben, Godlof, anders uiterst gezond.

Voor den tabak nochtans, indien het niet te gemakkelijk gaan zou om de zekerste maatregelen van vrijwaring te nemen, heb ik liefst dat Ge het maar zoo laat; tegenwoordig mindert hij niet veel, dewijl ik niet veel goest heb van smoren.

Mijn allerliefste Ouders, Gij ziet dat ik U met mijn minste ongesteldheid bekend maak; ik reken er dus op dat Gij ook, lijk ik in mijn vorige kaarte schreef, niet zult nalaten alles mee te deelen lijk het is.

Ik hoop dat mijn liefste Patje, als ‘t God belijft gansch van zijn pijn is hersteld.

De complimenten aan Onkels en Tanten en gansch de familie; aan de Heeren Geestelijken;

aan den Meester en den Secretaris; aan al de nauwe bekenden en aan onzen grooten Tjef.

Wilt ook, als 't U belieft, zoo er geen belet aan tijd is, niet lang wachten van schrijven.

Ik hoop wel dat ons beste Mietje mijn brief uit de handen van Mr. den Pastoor Fermont heeft ontvangen.

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens, ik omhels U allen teederlijk.

Uw zeer verkleefde
Julius

Rome, 31 Jan. '97.

* * *

+

Geloofd zij Jezus Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Verleden week, Donderdag, heb ik uw zoo teederen brief, en gisteren het Handelsblad met het nieuws 'goed' erin ontvangen. De verzending van 't blad staat Maandag, 15 Feb. gemerkt: ik hoop wel, ofschoon er geene ° onderlijnd is, dat Ge toch ten allerlaatste dien dag mijne kaart als onmiddellijke antwoord op uwen brief hebt ontvangen.

Godlof, ben ik tegenwoordig uiterst wel te pas; ik slaap veel beter nu; en 't kneippen doet me wonder deugd. Te meer, tegenwoordig hebben wij hier allerbeste weer; de regendagen zijn voorbij, en wij hebben nu weer den echten Italiaanschen hemel boven ons; 's middags hebben wij al tot 24 graden warmte.

Nu het nieuws van Lichtmis, mijn allerbeste Ouders. Ge zult waarschijnlijk mijnen brief naar Tacq's al hebben gelezen waarin ik van ons onderhoud met zijne Heiligheid heb gesproken.

Te 10 ure 's voormiddags dus vertrokken wij uit ons College: Monseigneur, een leerling van 't laatste jaar, De Vyldere en ik. Ik als jongste, moest de keers meenemen die we in naam van 't gesticht offeren moesten.

Toen we aankwamen was gansch de St. Pietersplaats zwart van volk en rijtuigen, want ge gelooft vrij dat er wat omgaat dien dag in en aan 't Vaticaan. We gingen binnen in 't paleis langs de zuilengangen van de kerk, die Ge op onze kaart in de kamer heel wel zien kunt; de plaats waar we vroeger, in December, 't geluk hadden van den Paus te zien, trokken we voorbij, om langs een eindeloos getal gangen en trappen het derde verdiep te bereiken; dan zalen in zalen uit, waar overal wachten stonden, die presenteerden voor Monseigneur. Eindelijk kwamen we aan in de wachtkamer, reeds vol offeraars met hunne keersen; eene schoone plaats, rijk gestoffeerd en prachtig beschilderd met tafereelen uit het Evangelie. De kamer daarnevens, met open deur, is de troonzaal waar de Paus ons zal ontvangen.

Geruimen tijd moesten we wachten eer Z.H. aankwam. Hij moest binnenkomen in de troonzaal langs eene deur tegenover deze van onze kamer met diezelfde zale in gemeenschap brengt; met heel wel op onze teenen te staan en over vele schouders heen te piepen, konden we die deur in 't oog houden.

Op 't zelfde verdiep zijn 's Pausen werkkamers: Van uit zijn studiekamer zou Hij naar de troonzaal komen om daar zijn kinderen te ontvangen.

Daar komt Z.H. aan; en nu is de gelegenheid allerbest om zijnen persoon eens goed op te merken, dewijl Hij nu zonder ceremoniaal is, gansch alleen, en in Zijn dagelijksch werkkostuum. Gansch in 't wit verschijnt Hij in 't deurgat; heel diep gaat de Oude Man gebogen; dat maakt dat Hij van Zijne gestalte veel verliest, die ons anders meer dan middelmatig schijnt; zijn lichte, vlugge stap is wel verwonderlijk voor zoo hooge jaren: Hij gaat sneller dan een gewoon mensch, als met een zekere gejaagdheid, zou men zeggen. Op de borst, aan eene gouden ketting, draagt Z.H. een kruis, schitterend van edelstenen; aan de hand heeft Hij een prachtigen ring. Lijk Ge reeds weet, is de Paus zeer mager, 't geen nochtans niet belet dat Hij eene allerkloekste gezondheid heeft.

Daar zit nu de Paus vóór ons op den troon: een kostelijk stuk, niet grooter nochtans dan een gewone zetel; op het hoofdstuk prijkt een schitterende duive, omringd door lichtstralen, als zinnebeeld der onfeilbaarheid.

In rang worden de bezoekers bij Z.H. toegelaten; voor iedereen heeft Hij een pauselijk, een vaderlijk woord... We naderen ook allengskens, gevierden, in den stoet. Wij hooren duidelijk zijne zachte maar vaste stem tot eenen onzer voorgangers. 'Van welke parochie der stad zijt gij? - Van die... Heilige Vader; - Wie predikt daar de Vasten dit jaar? - Die priester... Heilige Vader. - 't Is goed zoo, mijn vriend'. Nu aan den volgende: Deze is een priester van eene kerk, die naar zijnen wensch nog niet genoeg versierd is, en, in de hoop dat de Paus zijne beurze zal openen, komt hij een klein beklag doen: moest de Paus nu naar al zulke klachtjes luisteren, Hij zou alrap op den boôm van zijnen coffre-fort zitten; daarom geeft Hij aan den vrager, een weinig glimlachend, het antwoord: 'Vriend, ge zult moeten eene omhaling doen, als het zoo is!'

Nu is het eindelijk aan ons; Wij knielen aan zijne voeten neer en ik geef onze keers aan eene wacht die nevens den troon staat. 'Het Belgische college, Heilige Vader' - 'Ha! België, dat ik zoo lief heb', zegt Z.H., 'ik zegen u en uw land!'. Monseigneur (die zeer bekend is met den Paus, die heel dikwijls in bijzonder verhoor wordt ontvangen, en ook het leven van den Heiligen Vader in twee groote boekdeelen beschreven heeft), overhandigt aan Z.H. een 'Jaarboek van de Leuvensche Universiteit'.

Binst die eenige oogenblikken zitten we met onze oogen aan 's Pausen gelaat geboeid. De uitdrukking van dat heilige wezen is onmogelijk weer te geven. Die zachte grijze haren, dat hooge, blanke voorhoofd, die oogen zoo vol leven en geest, die mond, gedurig bewegend onder de lange ademhaling, die bevende zenuwen, die lijnen, zoo scherp, maar toch zoo edel en teeder! Zijne armen rusten, half neerhangend, op de zijleuningen, zijn handen beven...

De groote Paus, zijne heldere blikken ten hemel heffend, zegent ons met zijne fijne, wassen, trillende vingers! We knielen nog eens, we kussen zijnen ring, en de gelukkige stonden zijn heen! Nog eens de oogen op dat hemelsche wezen gericht! O! Die wonderbare blikken van dien onvergelykbaren Grijsaard; ze schijnen te schouwen in verrukking ver boven de menigte heen, de wereld over, de eeuwigheid in! In al de vezelen van ons gemoed geraakt, met een kinderlijke aanhankelijkheid, een weergalooze verrukking verlaten we 't Vatikaan.

Voorwaar! dat zijn onbetaalbare dagen!

Tegenwoordig verdringen zich hier de uitlandsche beroemdheden te Rome: Onlangs zijn we Léon Harmel gaan hooren, de vermaarde Fransche nijveraar; Pater Dehon, van tegen Rijsel, geeft wekelijks ook eene conferentie, over de sociale kwestie, waar we ook gaan naar luisteren; Graaf De Mun, de beroemde katholieke redenaar is over eenige dagen ook aangekomen; Mgr. Keane, een Amerikaansche bisschop, doet wekelijks een preek in eene of andere kerk; Toniolo, een der bijzonderste sociologen van gansch de Wereld, Prof. aan de Universiteit van Pisa, komt, op aanvraag van den Paus, alle veertien dagen naar hier eene les geven.

Morgen is 't congé. Wij hopen naar 't Vatikaan een museum te gaan zien. ('t Is congé ter gelegenheid van 's Pausen troonbeklimming; morgen staat Hij 19 jaar aan 't Hoofd der H. Kerk).

Nu, mijn allerbeste Ouders, nog eenige regelen antwoord op uwen zoo lieven brief.

Lijk ik U op de kaart van verleden week geschreven heb, moet Speleers voor de betaling dier Liederboeken zorgen; ik heb het hem nog eens herinnerd; die ingestuikte kerk in Rome is totaal eene fabel.

Ik hoop wel dat het klein Johantje van mijn lieve Tante Angela genezen is; - à propos - zij heeft toch ook wel mijne kaart ontvangen die ik haar na Nieuwjaar heb gezonden? Mijn allerliefste Matje, een woordje over 't brood van Kozijn De Vos. Zou 't misschien niet beter zijn U dien last te sparen en hem geen brood niet meer te bakken? Ik heb misdaan, ik begrijp het nu beter dan ooit, met zijn voorstel zoo rap bij te treden; ik zou moeten in tijds denken hebben, dat Ge, zonder dat er nog iets bijkome, al veel te veel werk hebt. Spaar U dus die moeite voortaan, indien het er U kosten moest; hij zal dat ook wel verstaan; in alle geval doe er mee hetgeen Gij best vindt.

Jules Tack heeft mij geschreven dat mijn allerbeste Patje genezen is door hetzelfde manneken dat zijn vader heeft genezen. Is dat waar?

Het zal best zijn, geloof ik, aan Kozijn De Vos van geen tabak te spreken als hij naar Wachtebeke komt; moest hij er mee gepakt worden op de grens te Chiasso, wij zouden natuurlijk (voor) de schâ moeten instaan; ten andere, ik zal wel genoeg hebben met hetgene ik nog heb, want tegenwoordig smoor ik bijkans niet.

De Belgen in ons college zijn, onder de bisdommen verdeeld als volgt: 3 van Gent, 3 van

Brugge, 5 van Mechelen, 3 van Luik, 4 van Doornik, 2 van Namen.

Voor de sabattinen: die zijn in 't Latijn, in 't bijzijn van gansch den koers. Het is best, meen ik, dat die kwesties van circulussen en sabattinen zooveel mogelijk binnen huis blijven.

Mijne beste groeten a.u.b. aan de Heeren Geestelijken, aan pastoor Fermont, aan den Pastoor van Overslag, aan den Meester en den Secretaris, aan gansch de Familie en aan al de bekenden; ook aan onzen grooten Tjef.

Vandaag heb ik ook naar Onkel Pier geschreven.

Mijn liefste Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, ik omhels U allen teederlijk; en met den zegen van O.L. Heer dat het welga! Wacht niet te lang van schrijven.

Uw zeer verkleefde
Julius

Rome, den 19en Feb. '97.

* * *

[Cartolina Postale Italiana - Datum Rome onleesb. - Wachtebeke 8.3.97]

+
Geloofd zij Jezus-Christus

Mijn allerliefste Ouders, Broerkens en Zuster,

Ik word ongerust over mijne kaart van 12en en mijnen brief van 20en Februari. Ik hoop toch wel dat Gij die hebt ontvangen; sedert dien tijd echter heb ik noch tijding noch gazet hier gekregen, als teeken van ontvangst. Wilt a.u.b. zoohaast mogelijk laten weten wat er van is.

Ik stel het, Goddank, zeer goed; lijk ik het ook, met den zegen van O.L.H. van U vertrouwd.

Ik omhels U allen teederlijk.

Uw zeer verkleefde
Julius

Rome, den 5 Maart 97.

* * *

+

Geloofd zij Jezus-Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Eergisteren heb ik met uiterste voldoening Uwen zoo hartelijken brief ontvangen. Ik dank God dat U alles voortdurend welgaat; ook ik stel het opperbest.

De innige brief van den Secretaris is mij Zondag, 7en, besteld; het is mij oprecht genoeglijk iets van zijn hand hier te hebben, en, hoewel hij mij schrijft dat het onnoodig is hem persoonlijk wederwoord te zenden, wijl hij toch al mijne brieven leest, ware 't mij zonde hierbij voor hem niet enkele woordjes te voegen.

Ik heb hier in 't Vlaamsche Volk de tijdingen over den storm in België en elders gelezen: die schijnt overal nog al erge parten te hebben gespeeld.

Vandaag lees ik hier ook in 't zelfde blad dat huis en stallen van (Fr.?) Verschraegen te Lokeren zijn afgebrand.

Koz. De Vos schreef mij onlangs dat er nopens zijn bezoek wel eenige twijfel kon zijn, weswege het afraden van vrouw en kinderen, ingezien zijne zwakte, nu reeds met Paschen de reize te wagen. Ik hoop nochtans dat hij zal gehoor geven aan mijn antwoord en zijn belofte volbrengen zal: ten andere, hij schrijft mij dat hij, eens beslist, U over zijne komste zal komen spreken.

Ik dank U zeer voor de provisie 'Hartediefjes'; ik geloof nochtans dat mijn lust naar rooken aan 't minderen is; want met de komende warmte, neemt de goeste merkbaar af.

Nu wat vertellen, nietwaar, mijn allerbeste Ouders?

Over een drietal weken hebben we op onze wandeling in 't Romeinsche veld uit benieuwdheid een boerenhofstee bezocht.

Ver van elke andere woning, midden in de groote vlakke, vol onkruid en schraal gras, ziet ge daar, opgetrokken in den vorm van kegel, een kasteel van wijmen en leem, zoo iets als een schuilhok in 't groot voor de wagentjes in onze zandmijnen.

Dat is het boerenhuis. De stallen, een eind wegs verder van dezelfde bouwstof, gelijken aan de aardappelkuilen van bij ons.

We kwamen toe op het hof; de bazin stond op 't voorplein vóór haar paleis met een kleinen op den arm; sapperloot! als ik dat proper gezicht en die voddenkleedij zag en peinsde 'k precies op Madame Poullier niet...

We zeiden dat we op wandeling waren en dat we gaarne het hof eens zouden afzien. 'Benissimo' zei ze: 't was wel. We gingen voorbij den baas die bezig was met zijnen

koppigen muilezel wat lange haver te geven; en voorbij de pomp; daar hing een lieve kroes waaruit we konden drinken: het doodshoofd van eenen bok; maar we hadden geen dorst!

Zoo kwamen we voor een hol dat aan een ordentelijke woonst een deurgat heet. Het was hier niet, lijk aan Vatikaan of Quirinaal, met trappen op; 't was naar omleege te doen; - 't was juist ook het eenig verschil niet! - We kropen dus binnen. Hemelsche deugd! Wat lekker huishouden!

Wij bezochten eerst aan den linken kant de slaapsalons. Vlooiak n° 1,2,3 zijn nevens malkander, en beslaan in gezamenlijke lengte de helft van de cirkellijn die den omtrek der hutte beschrijft; daarboven (2e stegie) hebt ge vlooiak n° 4,5,6. Dat is zoo 1 1/2 meter boven den grond; en... men gaat naar dat 2e verdiep met eenen trap of tenminste met eene ladder, meent Ge? Wel neen, de Italiaansche gymnastiek leert dat anders: een, twee, drij, een wip gelijk een puitensprong en men is er! Drie kleine gastjens, lijk weerwolfkens, in schapenvellen gekleed, lagen er te spartelen.

De andere helft der woonste dient voor keuken; daar hangt al het gereedschap noodig tot de fabricatie van déjeuner, diner, en souper: 't Is jammer dat er geen 'menu' was te zien; wie weet of we geen lust zouden hebben gehad om van de partij te zijn voor 't volgende eetmaal. In alle geval, de bazin had juist kaas gemaakt, en ze vroeg of ze ons wellicht plezier kon doen met een brokske. Wij bedankten haar hertelijk: Die kaas? Ekkefoe! We grijsden en schuddebalden ervan: 't was lijk uilenstr...!

Daar hebt Ge dus een staaltje van Italiaansche properteit. En nochtans, die menschen, ze schijnen zoo gelukkig; buiten 't gewoel van de groote stad, worden ze daar groot, spelende met hun ezels, hun honden, hun schapen, hun geiten; ze genieten zoo hartelijk, het stille, patriarkale veldleven; ze zijn zoo frisch blozend van bloeiende gezondheid. Wat meer is, daar heerscht een godsdienstzin die de bezoekers doet paf staan. Een Christus- en een Lieve-Vrouwbeeldje is 't eenige wat men voor 't inrichten van 't huishouden in de stad halen gaat. Vooraleer te vertrekken gaven we aan allen een zantje, en ze waren als in den hemel, die menschen.

Donderdag, den 25en Feb., hebben we ter gelegenheid van Carnaval met onzen braven Monseigneur een uitstapje naar de bergen gedaan (naar den Monte Cavo, 8 uren van hier). O, dat was een schoone dag! We vertrokken met den trein naar Albana, aan den voet van 't gebergte van dien naam; vandaar gingen we naar het meer van dien naam, dat zoo verrassend tusschen de heuveltoppen verdoken ligt; hooger op dan, naar Roca di Papa, een stadje stout op den top eener rotse gebouwd; vandaar de steile helling op naar den Cavo. Daar waren we 554 meters hoog; 's middags kwamen we aan.

Na een half uur verrukking daar op 't zicht van de sneeuwtoppen van de Sabijnsche bergen, op dat der golvende heuvelen van de Romeinsche vlakte, met de Eeuwige Stad ginds verre en den alles overheerschenden Sint-Pieter, en verder nog een zilveren slipke van de Middellandsche Zee, daalden we langs den anderen kant den berg af over Nemi, Genzano en Ariccia, waar wij ook niet weinig te bewonderen hadden. 's Avonds keerden we weer per trein van Albano naar Rome terug.

Over eenige dagen hebben wij ook de St-Pieters-koepel beklommen tot op eene hoogte van 120 meters. Ik laat U denken wat zicht men daar op Rome geniet; jammer dat het vergezicht wat nevelig was.

Donderdag, 4en Maart vierde men in 't Vatikaan 's Pausen troonbeklimming. Vijf ingangbiljetten waren voor ons college besteld: we moesten dus loten om 't voorrecht; ik was weeral onder de gelukkigen. Al de nieuwsgierigen waren, lijk de eerste maal dat ik het genot van Z.H. te mogen zien, in de Hertogenzaal vergaderd; het ceremoniaal was juist hetzelfde als den eersten keer, behalve dat de Paus nu de tiare ofte driekroon aanhad: dit gebeurt maareens per jaar. Of we den grooten, heiligen Man hebben toegejuicht, en Hem zoowel in Vlaamsche als in Italiaansche kreten 'Lang leve' hebben geroepen, aan Hem, den eenigen, den waren Koning der wereld en der eeuw!

Gisteren was 't hier de verjaardag van koning Umberto. Een prachtige revue had in de Via Nazionale plaats. Gansch de Roomsche soldaterij was daar in prachtkostuum gerangschikt. De koning was in uniform van generaal: zijn kloeke gestalte en zijn streng, gebronsd gelaat gaven hem 't uitzicht van een echte militaire type. Ik had waarlijk compassie met die jongens, die daar stonden te paradeeren... wie weet, wellicht nog met iets in hun broek van schrik over de klopping van Menelik. Den heelen godschen dag was het een getjink en gerettetet van de muzieken om er horendol van te worden.

Daar hebt Ge, geloof ik, bijkans al het wetenswaardige.

Mijn allerliefste Fontje en Tjefke, ik dank U voor uw schoone briefjes.

Ik denk het onnoodig, mijn beste Ouders, aan Mietje afzonderlijk te schrijven; ze leest natuurlijk toch al wat ik naar huis zend. Het zou mij zeer veel genoegen doen, dat ze, als 't mogelijk is, ook eenige woordjes bijstake als Ge schrijft.

Beste groeten aan den Meester en onzen grooten Tjef, aan Onkels, Tanten, en gansch de familie; aan de HH. Geestelijken en al de kennissen. Hiernevens steekt een bladje voor den Secretaris.

Mijn allerliefste Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, ik omhels U allen teederlijk.

God zegene en beware U!

Uw allerverkleefdste
Julius

Rome, den 15en Maart '97.

Ik ook ben al dapper aan 't aftellen; het schooljaar is al over de helft.

* * *

+

Geloofd zij Jezus-Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Verleden week heb ik met veel genoegen door kaart en Handelsblad vernomen dat alles immer welgaat. Met mij is het, Goddank, ook altijd goed.

Hoewel er niet al te veel nieuws is sedert mijn laatste schrijven, moet ik toch vóór 't ingaan der Retraite U nog een woordje zenden; want van heden avond tot Paschen doen wij onzen mond niet meer open: het spreekt van zelf dat we binst dien tijd brieven schrijven noch ontvangen mogen.

Eergisteren was 't heropening van de Kamers. Ferm uitgeklopt en opgepoetst trokken te 10 ure 's voornoens de Koning en de Koningin, de Prins van Napels en de Prinses, de Graaf van Aostaen voorts gansch het hof van 't Quirinaal naar 't Natiepaleis. Al de Roomsche troepen waren op de been en vormden de haag in de straten.

't Was een prachtig blauwe lucht in 't begin van den doortocht, maar - Madame April speelt hier ook vieze parten - op 5 minuten was 't geklonken: het begon te regenen dat het goot; och arme! al die lieve kostuumkens, die gepoedreerde koetsierkens, en de koningin, die sloore, ze had haar beste wit kleed aan!

Mr. Van den Maele heeft mij laatst ook een Recht voor Allen gezonden; ik heb hem met eene kaart bedankt.

Gisteren kreeg ik nog een knap briefje van Leon Waelput. Vandaag, als 't zijn kan, antwoord ik hem.

Koz. De Vos schreef mij onlangs, dat omwille van zijne zwakte, de reis te Paschen niet gebeuren kan. Zijn brief was in 't Italiaansch: hij schrijft het al verwonderlijk goed.

De hitte staat allengskens voor de deure: wij hebben tegenwoordig een Belgische zomerwarmte; sedert twee, drij dagen nochtans is het aangenaam frisch; van tijd tot tijd een regenvlage.

Onlangs hebben we ons exaam van de kruine gedaan: bij de eerste gelegenheid zullen ze wij ontvangen.

Lijk Ge 't heel juist hebt opgegeven, ben ik gevormd te Wachtebeke in October van mijn eerste college-jaar.

In de Universiteit gaat het heel wel. Alles gaat nu ook rusten met de Retraite.

Mijn allerbeste Ouders, gelieft eens te zien in de bibliotheek naar de twee boeken: 'Vie de Saint-Louis de Gonzague' en 'Saint-Louis de Gonzague, étudiant' (ze hebben beide een groenen rug) en wilt mij in uw volgenden brief den naam van den schrijver opgeven: ik

geloof wel dat ze uit het Italiaansch zijn vertaald.

Ik ben heel verwonderd over het doen van Jozef Andries: Ik blijf er naar raden wat die nu krijgt. Noch op mijn laatsten brief noch op mijn kaart van onlangs krijg ik antwoord. Over eenige dagen vroeg ik aan Victor Schollaert wat er van de questie was, en zijn benieuwend antwoord steek ik hiernevens in. Het spijt me zeer dat iemand, dien ik als echten vriend kende, zoo handelt in mijn verafzijn.

Mijn allerliefste Ouders, tot later schrijven; wacht niet te lang a.u.b. Mietje, voeg zoo voorts soms een woordje bij.

Fontje en Tjefke, begint de dagen maar allengskens af te tellen, liefste mannekens.

Mijn beste groeten aan Onkels, Tanten en de gansche familie; aan de Heeren Geestelijken, aan al de kennissen, bijzonder aan den Secretaris en den Meester en onzen grooten Tjef.

Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, ik omhels U teederlijk.

Uw innig verkleefdste
Julius

Rome, den 7en April 1897.

* * *

+

Geloofd zij Jezus-Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Daareven komt mij 't Handelsblad aan, en daar er in 't stadsnieuws niets onderlijnd is, maakt dit mij nu nog meer ongerust over mijnen brief van vóór de Retraite. De kaart die ik U Zaterdag nanoen heb gezonden, moet U gewis op 't oogenblik dat ik schrijf al besteld zijn. Wilt mij, als 't U belieft, zoodra mogelijk inlichten over dien brief en die kaart. Ik heb hier geen rust vooraleer Ge mij daar een woordje over zendt.

Met Paschen hebben wij de kruin ontvangen in de basiliek van Sint-Jan-van-Lateranen; 't was de Kardinaal-Vicaris Porocchi die ze ons heeft gegeven.

Op den Hoogdag hebben ook twee nieuwe Luiksche priesters uit ons college hun eerste Misse gedaan. Twee zijn diaken gewijd en een onderdiaken.

Gisteren, 2en Paaschdag, zijn we naar Sint-Pieters gaan zien: dien dag toont men aan 't volk al de reliquiën die daar worden bewaard: Een deel van 't echte Kruis, de lans waarmede Jezus' zijde is doorstoken geweest, het bijzonderste stuk van den doek van Veronica, enz. enz.

Men is hier reeds volop bezig met de toebereidselen voor de aanstaande zaligverklaring van Vincent Fourier, die den 27en Mei gebeuren zal. Zulke Kerkfeesten, gelijk Ge wel denken

kunt, worden altijd met de meest schitterende luister gevierd, maar men verzekert dat het dezen keer iets allerprachtigst zal zijn. De prijskamp is al uitgeschreven voor levering van was en andere verlichting; reuzensieraden worden bij middel der krachtigste toestellen in koepel en beuken opgehangen. Langs buiten zal gansch de dom met lampglasjes verlicht zijn. Meer dan 50.000 plaatsen zijn al besproken.

Dien dag ook voor den eersten keer sedert Hij Paus is, zal de Heilige Vader buiten 't Vatikaan komen en langs 't Sint-Pieters-plein in de Kerk worden gedragen.

Morgen gaan we, voor onze Paaschvacantie, eens naar de ruïnen van Ostia, aan de monding van de Tiber en aan den Oever van de Middellandsche zee. Wij zouden vandaag zijn gegaan, maar de hemel is nogal bewolkt nu; laat ons hopen voor morgen.

De nieuwe Priesters zijn vandaag voor drij dagen naar Subiaco vertrokken, om daar, midden in de Sabijnsche bergen, de grotten van den H. Benedictus te gaan bezoeken. Alles in die aangrijpende, wilde natuurspreekt daar nog van den grooten kloosterstichter uit de 6e eeuw. Toen hij daar zijn hutte kwam bouwen, vond hij er nog de thermen (Romeinsche baden) van keizer Nero; 't was daar dat, midden in een festijn van dien christenvervolger, de bliksem een gouden beker uit zijn handen sloeg.

Gisteren heb ik een braven brief ontvangen van onzen vriend Jozef Andries, die vandaag zoo gelukkig is, weer een schoone vakantie naar 't geliefd Wachtebeke te gaan doorbrengen. - Ik zal hem vandaag nog antwoorden.

Mijn allerliefste Ouders, lijk ik U schreef in mijnen brief vóór de Retraite, heb ik geantwoord aan Leon Waelpuut op zijn vriendelijk schrijven van Sen dezer. Ik heb hem gezeid dat hij dien brief eens zou komen laten lezen. Hij zal daar binnenkort wel eens mee afkomen, hoop ik.

Aan Koz. De Vos moet ik ook binnen kort antwoorden.

Lijk Ge ziet, zit ik nu weer tot over mijn ooren in 't geschrijf en gewrijf. Ik zal mij in den zomer wat koezer moeten houden, geloof ik; of ten minste, mijn brieven wel wat moeten inkorten: want binnen kort zal er te beginnen zweeten vallen op 't exaam.

Mijn allerbeste Ouders, 'k bid U dus zoo haast mogelijk mij iets te laten weten over dien brief van vóór de Retraite en de laatste verzonden kaart.

Beste groeten aan Onkels en Tanten, aan gansch de familie, aan de E.H. Geestelijken, en aan al de kennissen, bijzonder aan den Secretaris, den Meester en onzen grooten Tjef.

Daar Mietje nu thuis is, hoop ik wel dat ze mij ook eenige woordjes zenden zal.

Mijn liefste Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, ik omhels U allen teederlijk.

Uw allerverkleefdste

Julius

Rome, den 20en April '97.

N.B. Ik steek hier den brief bij voor Joz. Andries; ik was eerst voornemens hem à part te zenden, maar dewijl hij zonder dat er te veel gewicht zij, gemakkelijk hier bij kan, is 't nog \$ 0.25 profijt. - Wilt hem a.u.b. zoo gauw mogelijk hem geven.

* * *

[Cartolina Postale Italiana: Roma 22.4.97 - Wachtebeke 25.4.97]

+

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Gisteren morgend heb ik U nog eenen brief [gezonden?]; en gister avond bij onze thuiskomst van [onleesb.] vond ik hier uwen brief. Mijn vurigsten dank voor uw zoo teeder en ontroerend schrijven en voor de lieve gedenkenissen. Hebben wij hier ter oorzaak van 't sluiten der Retraite en 't ontvangender kruin het Paaschwenschen een weinig verzuimd, ik doe het nu dubbel, U verschooning vragend, het niet uitdrukkelijk te hebben gedaan in mijn vorigen brief en U tevens verzekerend dat mijn gansche ziel gedurig één wensch is voor U allen.

Wij hebben ons gisteren te Ostia heel wel vermaakt.

Mijn liefste Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, ik omhels U allen hartelijk.

Uw zeer verkleefde
Julius

Rome, den 22en April '97.

* * *

+

Geloofd zij Jezus-Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Uw zoo welkom schrijven is hier den 1en Mei besteld. Goddank dat Gij het allen goed stelt; ook met mij gaat het opperbest.

Vooreerst, mijn beste Matje, een antwoord op de vragen van uwen vorigen brief.

Slapen?... Of ik kan slapen tegenwoordig! Van 's avonds als ik er in kruip tot 's morgens als de belle klinkt; en ronken lijk een wanmolen.

De vlooiën beginnen allengskens in vollen ijver hun werk te doen. Ik weet waarlijk niet van waar al de regimenten komen. Bijkans alle dagen een nieuw bataljon - of liever eskadron geloof ik: 't is wel meestendeels paardenvolk, ja, want, als men ze wil knippen, zijn ze op

'nen wip uit 't gezicht. Een ding is zeker: dat is dat het onvermoeibare soldaten zijn: dag en nacht zijn ze op marsch; en 't is heel raar dat ze blijven kampen te Haarbosch of te Kruinronde, van tijd tot tijd doen ze de groote manoeeuvers te Ruggegem.

Gij hebt op 't gepast oogenblik gevraagd naar den toestand van mijnen porte-monnaie; deze is zoo nuchter mogelijk geworden. Wilt mij dus, als 't U belieft, zoo haast mogelijk geld opzenden. Ziehier de staat der zaken: buiten de kosten voor reis en vervoer van den koffer hebben al de andere kleintjes, die 'k zorgvuldig heb aangestipt, ook een groot gemaakt; daarbij heb ik over eenige maanden \$ 100 pensioen aan Monseigneur betaald. Alles te zamen genomen zijn de \$ 500 totaal verbezigd. Lijk men ons te Gent heeft gezegd, en lijk men hier ten andere aan Monseigneur heeft geschreven, bedraagt mijn kostgeld hier \$ 300. Die moet ik hier voluit betalen: daar blijven er dus nog \$ 200 schuldig. Al het andere: de heen- en terugreis, 't vervoer van den koffer, zal binst het groot verlof te Gent worden vergoed.

Gelieft mij dus, allerbeste Ouders, met den eerstkomenden brief de nog te storten \$ 200 te zenden, meer het reisgeld voor den terugkeer, meer nog wat 'op zak' voor verzekering tegen alle kleine onkosten. Dit komt op een totaal van 500 tot 550 fr. Dat zal zeker ruimschoots genoeg zijn.

Voor het nieuws van gebuur Umberto: daar heeft zeker genoeg van in de gazette gestaan. 't Is nu reeds den derden keer dat er een aanslag op zijnen persoon wordt gepleegd, en altijd komt hij er gelukkig van af. Bang is hij niet: ook bij 't laatste voorval sprong hij seffens recht en met zijn ferme vuisten wilde hij naar Acciarato toe: Dat zegt genoeg om te bewijzen dat hij in geen klein gerucht verschiet. 's Avonds was er een groote manifestatie vóór 't Quirinaal: Koning en Koningin bedankten, vol aandoening, op het balkon.

Onze vakantie heeft geduurd van den 2en Paaschdag tot Zondag den 25en April. Den Zaterdag van 't verlof hebben wij de toelating ontvangen om de hovingen en parken van 't Vatikaan eens te gaan afzien. Daar gaat de groote paus Leo soms een weinig de vrije lucht genieten; vandaar omvat Hij in éénen blik zijn zoo geliefd, maar ontstolen Rome, en zijne zoo lachende, zacht hellende, maar ontroofde heuvelen; vandaar ook ziet zijn tranend oog den schoonen blauwen hemel en dien toch zullen Cavour en Garibaldi hem niet ontnemen. Nochtans maar zelden meer verlaat de vereerde Ouderling zijne werk- en studiekamer: ééne maal in gansch de Aprilmaand heeft Hij den hof bezocht.

Kozijn De Vos heeft mij onlangs een zeer schoon exemplaar van zijn 'Volkrenmoord' gezonden.

Jozef Andries heeft beloofd mij met Pastoor Fermont, lijk in de Nieuwjaarsvakantie, eenen brief te zenden: ik verwacht hem alle dagen.

Mijn allerliefste Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, ik omhels U allen teederlijk.

Beste groeten aan Onkels en Tanten, aan de heele familie, aan de EE. HH. Geestelijken, aan J. Andries, en aan al de kennissen, bijzonder aan den Secretaris, den Meester en onzen grooten Tjef.

God zegene en beware U.

Uw allerverkleefdste
Julius

Rome, den 4 Mei '97.

* * *

+

Geloofd zij Jezus Christus!

Mis van den Paus.

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Den 4en Mei heb ik U mijn laatsten brief gezonden: 'k vertrouw wel dat Ge dien al hebt ontvangen.

Goddank, stel ik het opperbest. De warmte neemt toe: gisteren hadden we een bijzonder heeten dag. De aardbeziën smaken al lekker; we eten kersen sedert 14 dagen; spijtig dat ik er U niet een proefje kan zenden.

In den nacht van Vrijdag op Zaterdag heeft men ons weer eens wakker gemaakt: ditmaal was het geen brand, maareen aardbevingsken. Het was zonder 't minste erg; en 'k ben waarachtig blij, eens te weten hoe dat gaat.

Donderdag laatst - misschien hebt Ge 't al in de gazette gezien - is er hier een Hollandsch-Belgische beevaart aangekomen. Daarbij was kennis van vriend De Vyldere van Maldegem, onder anderen Viktor De Lille, opsteller van 't weekblad 't Getrouwe Maldegem'. Gisteren, Zondag, mochten de pelgrims aanwezig zijn bij de H. Mis van Paus Leo. Wij waren zoo gelukkig (de drij nieuwen), met een woordje smeeeking, daar ook te worden binnengelaten. O! dat is aandoenlijk! In een stille kapel van 't Vatikaan doet de edele Grijsaard alle dagen zijn Mis. Met kloeke, duidelijk verstaanbare stem zegt Hij al de gebeden. Traag, heel traag verricht de groote Man zijn grootste Werk: 't is zielroerend hem zijn aanbiddelijk blanke hoofd diep ten gronde te zien bukken en Hem over zijn leven, zoo hemelsch rein, een Confiteor te hooren zuchten; de tranen rollen als de gevangene Vader voor zijn hoonende, spottende, versteende verloren zonen bidt en bevende 't Oremus leest: 'Largire, quoesumus, Domine, errantibus ut in viam revertantur salutis...' Wij bidden U, Heere, laat de dwalenden weerkeeren tot den weg der zaligheid... En binst de Consecratie, o, dan klommen we mee met Hem tot vóór Dengene, die Hem de sleutels der Hemelen heeft in bewaring gegeven! Of ik U allen door mijn gebed op die onvergetelijke stonden onder zijn zegenende hand heb geplaatst!

Na de Mis werden de bijzondersten onder de pelgrims bij den Heiligen Vader aan 't outer toegelaten. Aan iedereen gaf Hij een Zegen, een glimlach, een hartelijk woord lijk Hij alleen er spreken kan.

Mr. De Lille heeft ons ook in 't College een bezoek gebracht. Moest de eene of andere gelegenheid U dicht bij Maldegem brengen b.v. als mijn liefste Patje naar Eekloo gaat, dan ware er middel van met hem eens over Rome te spreken. Hij kan U natuurlijk niet heel veel nieuws vertellen, doordien hij er maar 6 dagen is geweest, maar, als 't U lust, ziet Ge dan toch iemand die van bij ons komt. Moest Ge naar Maldegem gaan, dan zoudt Ge ook niet mogen vergeten een 'goeden dag' aan Mev. De Vyldere te gaan zeggen.

Binnen heel weinig tijd komen ook de 'Thèses' ofte Stellingen voor 't Exaam uit: dat maakt dat de blokpartij zal gaan beginnen; tot hiertoe deden wij het zoo nogal op een gematigd drafke, maar van nu tot Juli zal 't te galoppeeren zijn.

Couragie maar! begint maar dapper af te tellen; binnen een tiental weken komt Ge mij tegen: Godlief! dat zal een dag zijn!

Beste groeten aan Onkels, Tanten, en heel de Familie; aan de HH. Geestelijken, aan Jozef Andries; aan den Meester en den Secretaris, aan onzen grooten Tjef en aan al de geëerde bekenden.

Ik hoop van mijnen besten Pastoor Fermont en van onzen Jozefa binnen kort een brief te ontvangen.

Mijn liefste Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefje, ik omhels U allen teederlijk.

Uw allerverkleefdst
Julius

Wacht a.u.b. niet lang met nieuws te zenden.

Rome, den 11 [?] Mei '97.

Wilt U als 't U belijft goed zorgen voor de vereischte frankeering uwer brieven, want den voorlaatsten keer heb ik voor 1/2 gram boven de 15 een halven frank mogen doppen.

Kwaamt Ge door eene of andere gelegenheid niet in de nabijheid van Maldeghem, dan ware 't natuurlijk niet geraadzaam daarvoor een reize express te doen, wijl de eenige woordjes die Ge met hem spreken kunt, dien onkost niet waard zijn. Die Viktor De Lille is een aardige kerel: ik geloof zelfs dat hij in zijn gazette zal zeggen dat er drij studenten uit het Belgisch College zoo blij waren met hem de Pauselijke Mis te mogen gaan hooren; maar wij hebben hem stellig verboden onzen naam te drukken.

* * *

+

Geloofd zij Jezus-Christus!

Heiligverklaring.

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Ik neem de gunstige gelegenheid te baat, die het feest van S. Philippus Nerus, Rome's patroon, en O.H. Hemelvaart mij geeft, om U zonder groote inbreuk op den studietijd al het loopende nieuws te zenden.

Vooreerst gaat alles, Goddank, zeer wel met mij; ik heb met uiterst genoeg door 't laatste Handelsblad ook zooveel van U vernomen. Ik vond in de gazet geen merk van ontvangst van mijn laatsten brief en postkaart; die hebt Ge toch wel gekregen?

Ik begin allengskens te zorgen voor eenige gedenkenissen uit Rome, die 'k naar België meebrengen zal. Vandaag zijn we - ik en De Vyldere - eenige Paternosters gaan koopen, die we bij de eerste gelegenheid aan den H. Vader zelve zullen laten wijden. Zoo Ge 't goedkeurt, zou 't mij ook wel lusten een Pauselijken zegen aan Mad. Poullier te bezorgen: 't is zeker 't beste bewijs van erkentelijkheid dat ik aan de goede Dame geven kan. Ik zou haar dien in de vakantie overhandigen.

Ik heb ook al 't een en 't ander gereed voor U, mijn allerbeste Ouders en Zuster. Mijn liefste Fontje en Tjefke, wat zou ik u zoo moeten meebrengen dan? Ge moest mij dat eens schrijven den naasten keer.

Nu voor onze terugreis. De twee andere nieuwen schikken langs den Tyrol te reizen. Als het met uwe goest is, mijn liefste Ouders, zou ik heel graag met hen meegaan. Doordien wij eenen omweg zouden doen, zal de reis natuurlijk iets meer kosten dan de rechte baan door Zwitserland; te meer, we zouden nu en dan eens afstappen om de streek te zien. Ziehier de weg dien we volgen zouden. Hij is gemakkelijk te vinden op de kaart in de kamer: de Meester zal wel de goedheid hebben U dien eens te toonen: Rome, Gubbio, Lorette, Ancona, Bologna, Venetië, Verona, Trente-in-Tyrol (Oostenrijk), Innsbruck, München, Augsburg, Stuttgart, Karlsruhe, Mainz, Koblenz, Trier, Luxemburg (in 't Groothertogdom), Luik, Brussel... En daar vinden we dan malkaar.

Dit alles hangt af van uw goeddunken; hebt Ge 't liever anders, beste Ouders, gelieft het te zeggen in een volgenden brief. Den dag, waarop we hier te Rome vertrekken, kan ik bepalen: die is de 15e Juli; anders is 't, in geval ik de reis meedoe, met den dag, waarop we te Brussel aankomen zullen: Dien dag zal ik U nochtans in tijds wel melden.

(Geschreven den 24en Mei)

't Is enkel in de vakantie dat men ons zegt of we naar Rome weerkeeren moeten. Voor den koffer: dat levert geen 't minste bezwaar: al wat we hebben sluiten we er in eer we van hier gaan; en, in geval we niet terugkeeren, zenden we dan binst de vakantie een brief aan onzen

Vlaamschen knecht, die dan voor 't opzenden nauwkeurig zorgt.

Zondag heb ik U de Vera Roma gezonden; het nummer is gansch aan de Heiligverklaring van Donderdag gewijd; uit de teekeningen zult Ge wellicht toch iets U kunnen voorstellen van dat prachtige feest; ten andere ik blijf mijn brief verlengen tot op dien dag zelf: ik kan er U dan van schrijven wat ik er van tusschen de tienduizenden aanwezigen kan afneuzen. O! waren we zoo gelukkig ergens een plaatske te veroveren vanwaar we al de treffende, heerlijke en tevens zoo schaars gebeurende plechtigheden naar wensch kunnen volgen.

Mgr. de Bisschop van Gent is in ons college Zondag avond aangekomen, om Donderdag op 't feest aanwezig te zijn.

De Heilige Vader heeft door eenen omzendbrief den wil geuit dat er niemand in de Sint-Pieterskerk hem toejuiche: De vereerde Ouderling vreest met reden eene al te groote ontroering voor zijn hooge jaren.

Verleden week heeft de groote Paus-Dichter ons nog een honderdtal meesterlijke Latijnsche verzen ten beste gegeven: De gewone mensch neemt rust en uitspanning na 't vermoeiende geesteswerk; de geniale Leo XIII, die in zijn volle 87 jaren nog immer zijn zielsvermogens 50 jaren verjongt, neemt op zijne manier een speeltijd na 't verpletterende werk dat op zijn schouders weegt: Hij schrijft Latijnsche en Italiaansche verzen, die in Hem, zelfs door zijn vijanden, een der grootste dichters van gansch de wereld doen erkennen. - Gij hebt misschien ook wel gehoord van het prachtig dichtwerk, dat Hij, ter gelegenheid der Clovis-feesten te Reims, aan Frankrijk heeft gewijd. Vermoeiing kent de wonderbare Man niet: gisteren heeft Hij in de zestig aartsbisschoppen en bisschoppen in afzonderlijk verhoor ontvangen.

(Geschreven den 25en)

Wellicht heeft het Handelsblad ook wel eens een woordje geschreven over 's Pausen nieuwe Encycliek die verleden week de wereld is ingegaan.

Vandaag was 't loterij in 't college voor de ingangskaarten van Sint-Pieter voor morgen. Ge moet weten er zijn er van drij soorten, en van ieder soort natuurlijk een ontzaglijk groot getal: de minst begunstigden zijn die voor 't portaal (ik bid U, als ik zeg: portaal, peinst toch op dat van de Wachtebeeksche kerke niet, maar verbeeldt U... ik kan 't niet zeggen ook; die er een gedacht van wil hebben, moet komen kijken); op den tweeden rang komen de briefkens voor de rechtstaanden in de kerk zelve: neemt, als Ge wilt, het plan van Sint-Pieter (Pianta di San Pietro) in de 'Vera Roma' die 'k U gezonden heb. Welnu van aan de tweede reeks zwarte vlekken (die de muren verbeelden), van onder te beginnen, tot aan nummer 60-61 gelden die biljetten; dan komen de meest bevoorreedigden, die eene bank waarborgen door de nummers 1 tot 50 aangeduid. Midden in de open ruimte tusschen de genummerde plaatsen gebeuren de plechtigheden.

Welnu wij hebben biljetten van de drij soorten: daarvoor was 't vandage te loten; ik was, Goddank, weer bij de gelukkigen, en 'k trok nummer 42.

Vanwaar al de keersen zijn gekomen die in koepel en beuken, aan zuilen en bogen zijn opgehangen, ik weet het niet; er zijn lusters die er 450 dragen en die 21 m. omtrek hebben; men heeft de bagatelle van 45 kilometers koorden verbruikt om ze alle in de hoogte te houden. Nu, 't is 9 ure gepasseerd: ik moet in 't bed want morgen moeten we er te 4 ure uit, om vóór 7 1/2 ure onze aangeduide plaats in Sint-Pieter te kunnen veroveren. - Slaapt wel liefste Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke!

(Geschreven den 26en)

Goeden morgen, allemaal! Men komt kloppen om de Mis te dienen: 't is 4 ure. Eerst en vooral naar mijn venster gesprongen om te zien wat weer het zijn zal vandaag: opperbest: De Cavo is gansch zichtbaar, zonder één wolksken er rond. 't Zal in 't zweet onzes aanschijns te doen zijn, gelooft me vrij!

Na de Mis gediend te hebben en te Communie te zijn geweest, alrap wat eten binnengeslokt, en dan naar Sint-Pieter tot na den noen. Tot weerziens dus! 'k Zal de complimenten doen aan Paus, Kardinalen en Bisschoppen.

(Den 27en, te 5 1/4 ure 's morg[ens])

't Is 2 ure nanoen als we thuis komen; elders zou ik misschien honger gekregen hebben op dien tijd; maar hier in Rome leeft men niet alleen van eten maar ook van kijken.

Ik mag het zeggen, vandaag voor den eersten keer en ook voor den eenigsten keer van gansch mijn leven heb ik volk gezien, heb ik rijtuigen gezien, heb ik vaandels gezien, heb ik pastoorshoeden gezien, heb ik mijters gezien, heb ik zangers gezien, heb ik muzikanten gezien, heb ik lijfwachten gezien, heb ik gazetverkoopers gezien, heb ik verrekijkers gezien, heb ik keersen en lusters gezien, heb ik wuivende zakdoeken gezien, heb ik zweeters gezien, heb ik haastigaards en 'drummers' gezien.

't Was iets na 6 ure als we op 't Sint-Pietersplein aankwamen; daar zag het al zwart van volk, ofschoon al de aanwezigen heel wel wisten dat voor 't publiek de groote poort eerst te 7 ure opening. Het plein was door de soldaten van Rome afgesloten. Ge moet weten dat het plein en de zuilengangen in 't jaar '70 ook ge...stolen zijn, zou ik moeten zeggen, maar omdat de dief hier een kerel was met een scepter en een kroon, zullen we dat maar geleend noemen. De eigenlijke kerk [met] de bijhoorende trappen zijn nog aan den Paus: daar mag men Humberto heel gemakkelijk bij zijn krage stekken, zonder achter de grendels te vliegen. 't Was op die scheidingslijn dat de koning, tot handhaving der orde, zijn moedige kabouters (ik geloof wel dat degene die het hardst kon loopen na den slag van Adoa meest eereetekens op zijnen broslap hangen heeft) had doen post vatten. Maar die Abyssiensche helden konden ons heel weinig schelen, want, doordien we een biljet voor de genummerde banken hadden, mochten we, vóór 7 uren, langs de sacristij binnen.

We geraakten van de allereersten op onze plaats. Op korte oogenblikken zat^en alle banken vol, en daar was plaats voor 10.000 man... 't Belt voor 't Lof: ik moet naar beneên. Tot dezen avond!

Ei! 't is waar, toen ik zei: Tot dezen avond! had ik voor een oogenblik vergeten dat het ('s avonds) verlichting was van de St. Pieterskerk en de zuilengangen. Wij zijn daar gevierd naar gaan zien, en we kwamen enkel te 10 ure binnen: bijgevolg te laat om nog te beginnen schrijven. 't Is nu Vrijdag morgend, en met haast zal ik er nu nog wat bijplakken.

Wij waren dus aan de 10.000 man op de banken gekomen. Te 4 1/2 waren de werklieden van Sint-Pieter, die een dorp aan hun eigen hebben op het plate-forme der kerk, begonnen met de keersen aan te steken: ze hingen ginder heel hooge in de beuken op een beweegbaar zitsel vastgebonden. Te 8 ure hadden ze hun werk gedaan: verbeeldt U dat onmeetbaar gebouw in ééne gloed van tienduizenden pinkende lichten.

In 't verste uiteinde der kerk, achter 't graf der Apostelen 't monumentale outer der Belijdenis, was de Pauselijke troon opgeslagen. Rondom den troon, rechts en links, waren de banken voor de Kardinalen, de Aartsbisschoppen en de Bisschoppen. Aan de 4 zuilen die de koepel ondersteunen waren de tribunen (num. 23-28; 51-58 op 't plan) voor de Souvereinen, de Diplomaten, de Leden van de Maltezer-orde, 's Pausen familie, enz. Rechts en links van het outer en 't graf had men dan ons genummerde banken. Verder de platgedromde massa's in de groote voorhelft der kerk.

De stoet werd gevormd in 't Vatikaan; de 8 ure kwam hij aan de poort van Sint-Pieter. De Koosterorden openden de kolossale processie: Met elk een brandende keers, ieder orden met zijn eigen vandiel, verschenen de Boetebroeders, de Augustijner-Discalsen, de Capucijnen, de Mercedarissen, de Hieronomieten, de Miniemen, de derde Franciscus-orden, de Conventueele en Hervormde Minderbroeders, de Augustyner-Eremyten, de Carmelieten, de Servieten, de Dominikanen, de Olivetanen, de Cisterciensen, de Benedictynen van Vallombrosa, de Camaldulzen, de Benedictynen van Cassino, de Kanunniken van Sint-Salvator van Lateranen. Daarachter, met het Kruis in top, de Priesters: Het Romeinsch Pontificaal Seminarie, de pastoors van de 400 parochies der stad, de Kanunniken en priesters van Sint-Hieronymus van Sinte-Anastasia, van S. Celcus-en-Juliaan, van S. Angelys, van S. Eustachius, van S. Maria-in-Via-lata, van Sint-Niklaas, van S. Marcus, van S. Maria-der-Martelaren, van S. Maria-in-Monte-Santo, van S. Maria-in-Cosmetin, van S. Laurens-in-Damaso, van S. Maria-over-den-Tiber, van Sint-Maria de Meerdere, van S. Pieter zelven, van S. Jan-van-Lateranen. Volgen al de leden der Congregatie van de Riten; van de Confrerieën met hun standaards. Daarna eenige religieuzen van de ordens waaraan de nieuwe Heiligen behooren... Dat opnoemen verveelt zeker al niet waar? Maar opdat Ge zoudt kunnen besluiten dat er in Rome toch wel middel is om een stoet op de been te krijgen, zal ik nog maar een tijdje voortgaan: Nu is 't de beurt aan de Pontificale Kapel: Twee Zwitsersche garden en een ceremoniemeester komen vooraan; twee en twee volgen de Kamerheeren, de Procureurs van 't College, de Pater predikant en de Pater biechtvader der Pauselijke familie; de Generalen der Kloosterordens, de Eere-Kamerheeren, de Priester, Diaken en Subdiaken der Pontificale Kapel, de Kapelanen-Zangers, en eene menigte andere beambten van 't Vatikaan...

't Wordt allengskens stiller: De voorbode van Z.H., het Pauselijk Kruis verschijnt. Met al hun kerkgewaad, hebben we daarachter de priesters, die dienst moeten doen aan den outer en den troon; de gemyterde abten; de 400 Bisschoppen en Aartsbisschoppen in wit koorkleed

en witten mijter, de Primaten, de Patriarken, de Kardinaal-Diakens, de Kardinaal-Priesters, de Kardinaal-Bisschoppen, de Prins-Assistent van den troon, de Vice-Kamerling der H. Kerk, de twee Apostolieke Protonotarissen, de twee Kardinaal-Diakens-Assistenten van Zijne Heiligheid, de Kardinaal-Diaken-Officiant, de twee Eerste Ceremoniemeesters en... eindelijk onder een prachtig baldakijn, hoog boven allen, in zijnen zetel gedragen: Hij zelf, de Paus Leo XIII! Hij is omringd door de Commandanten en Officiers der 'Garde Noble' en door de Zwitsersche en Palatijnsche garde. 't Was drij jaar geleden dat de Paus in Sint-Pieter was geweest. Zoodra Hij binnenkomt stelt Hij zich recht, en zendt zijn helder oog een blik over de ontelbare menigte in 't kolossale gebouw. 't Was de laatste keer, had de oude Man ontroerd gezegd dat Hij in Sint-Pieterskerk komen zou. Uit vreeze dat eene te hevige ontroering nadeelig werken zou op zijn hoge jaren, had Hij verboden Hem toe te juichen. Maar men had alras 't middel der zakdoeken gevonden, en zoodra de vereerde Ouderling binnen de kerke was, verscheen boven elk hoofd, wuivend en wapperend, de blanke waaier. Beurtelings langs elken kant werd de geestdriftige menigte door zijn bevende hand gezegend; 't muziek begon te spelen, terwijl de zangers der Sixtijnsche kapel den 'Regina coeli' aanhieven. Zoo kwam de H. Vader tot aan zijnen troon.

Onmiddellijk begonnen de Ceremonieën der Heiligverklaring. 'Veni Creator' en 'Miserere' galmden de breede bogen door, en daarna stond de Heilige Vader, als Hoofd en Leraar der Kerke, recht en las in duidelijke, krachtige taal de solemneele formule af. 't Was 10 1/2 ure - twee nieuwe Heiligen werden aan de wereld geschonken, de klokken van Sint-Pieter zonden 't blijde nieuws over gansch de Christenheid, en al de Roomsche kerken herhaalden den feestklank. De Paus hief het 'Te Deum' aan, en de schoone hymne, door duizenden monden gezongen, daverde de luchten in. De luide kreet: 'Bidt voor ons, Heilige Antonius Zaccariaen Heilige PetrusFourier, Alleluia' eindigde de Heiligverklaring. Daarna begon de Kardinaal-Deken Oreglia de plechtige Mis op het graf der Apostelen. Beneden zongen de Sixtijnsche zangers, terwijl de soprano's heel hoog in de koepel waren geplaatst. Aan 't Offertorium der Mis ging men aan den Heiligen Vader tortels en duiven en kleine vogeltjes in sierlijke muiten offeren: zinnebeeldige ceremonie, die de vlucht der nieuwe Heiligen voorstelde van de aarde naar den hemel.

Te 1.20 ure was de Mis uit; de stoet kwam weer in orde; onder 't gewuif van zakdoeken werd de Heilige Vader weer zegenend midden zijne aanbiddende kinderen gedragen... en we hadden ooggetuigen geweest van een feest dat we nooit in ons leven meer zien zullen.

De avondverlichting was ook allerprachtigst. Duizenden lampeglaasjes waren aan kerk en colonnaden opgehangen. En 't volk! 't was een gedurige kamp met handen en voeten om zich door de menigte te werken.

Een dezer dagen heb ik een brief gehad van Joz. Andries, en ook eenen van Adolf Cools van Mendonk.

Wacht, als 't U belieft, niet lang ook wat nieuws te zenden.

Beste groeten aan de gansche Familie (Proficiat te Tante Angela's met de dochter), aan de Heeren Geestelijken, aan al de kennissen, bijzonder aan den Meester, den Secretaris en

onzen grooten Tjef.

Mijn liefste Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, ik omhels u allen teederlijk.

God zegene en beware u!

Uw allerverkleefdst
Julius

Rome, den 28en Mei '97.

Mijn beste Ouders, zou ik hier de naaste maand niet eene gelezene Mis mogen laten doen voor Peter en Meter? Het zou den 13en moeten zijn, maar wijl dat een Zondag is, zal 't enkel den 14en kunnen gedaan worden. Gelieft in den volgende brief daar een woordje over te schrijven.

* * *

[Cartolina Postale Italiana - Roma 18.6.97 - Wachtebeke 21.6.97]

+

Geloofd zij Jezus Christus

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Gisteren heb ik het Handelsblad ontvangen en met veel genoegen vernomen dat alles U goed gaat. Ik ook, Goddank, stel het wel. 't Examen nadert en er valt straf te blokken: we zijn den 15en Juli, den dag zelve van ons vertrek, voor de pijnbank aangeduid; we zullen trachten te bekomen iets vroeger te passeeren, ingezien die dag zoo ongeregeld valt. De hemel staat vast tegenwoordig: altijd blauw, zonder één wolkje; maar 40 graden 's middags: Ge ziet dat de zon het serieus begint op te nemen.

Wilt ook als 't U beliebt zorgen voor een Belgische enkele 'ceinture' tegen dat ik naar huis kom; een Vlaamschen hoed, dien zal ik best te Brussel aanpassen, als we malkaar daar zullen vinden. Ik verwacht binnen kort een klein schrijven.

Uw Julius

* * *

[Cartolina Postale (Estero) - Roma 23.6.97 - Wachtebeke 25.6.97]

SOUVENIR DU 27 MAI 1897

[Briefkaart met beeltenis van de Sint-Pieter-basiliek, van paus Leo XIII, en de heilig-verklaarden: Ant. M. Zaccaria en Pietro Fourier; de Latijnse tekst erbij luidt: 'Sociavit caelitem corona decus Galliae et Italiae'.]

+
Geloofd zij Jezus-Christus

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Daareven ontvang ik uw zoo welkome brief en zie met uiterst genoegen dat alles U goedgaat. Een hartelijken gelukwensch aan Onkel Dolf en Tante Nathalie. - Ik zal de eerste woorden van mijn liefste Patje schrijven dus in acht nemen en voor de zaak zorgen. Mijn liefste Matje, maak U toch geen zorgen voor de reis: Gij weet toch wel dat ik in mijn jonge jaren de landkaarten heb opgeëten. Ik hoop wel dat Gij mijn kaart van verleden Vrijdag hebt ontvangen. Wij zullen dus te zamen voor een Vlaamschen hoed te Brussel zorgen; moest ik met mijn Romeinschen kalo[onleesb.] naar België keeren, men zou wel vragen waar ik met die loofmande vandaan kom. We zullen in Brussel de soutane weer aantrekken, en kan 't zijn, dan breng ik ze alle twee mede. Ik mag er toch wel op rekenen dat Ge mij tot in Brussel tegenkomt?

Schrijft nog van tijd tot tijd eens vóór den 15en a.u.b. Ikzelf moet mij met kaarten tevreden stellen, want er valt te studeeren.

Uw Julius
Rome, den 22en Juni '97.

[De vertaling van deze niet al te duidelijke Latijnse tekst luidt: 'De heiligverklaring heeft hemelse luister bezorgd aan Frankrijk en Italië'.]

* * *

+
Geloofd zij Jezus Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zusters en Broerkens,

Met veel genoegen heb ik vandaag uw kaart ontvangen en gezien dat alles U welgaat. Ik ook, Goddank, stel het goed: edoch niet beter dan alle anderen hier: dat wil zeggen dat we 't allen schrikkelijk lastig hebben met de warmte. Naar ieders bekennen is het dit jaar iets buitengewoons; Moesten we 's noens buiten kijken, 't ware voorzeker gedaan met ons. In de middagzonne klimt de thermometer tot 70°. Op de kamers, met potdicht gesloten vensterluiken, hebben we thans 38°.

De dag van ons examen is nog niet veranderd, en we weten niet of er nog vervroeging zal te bekomen zijn.

Dit zal nu waarschijnlijk het voorlaatste schrijven zijn, dat ik U uit Rome zende; op den dag van 't vertrek zal ik U ook natuurlijk in der haast ook een klein berichtje sturen; en dan voorts alle dagen op ons reize.

Ik heb hier gehoord van het dubbel ongeweerte dat België bijkans geteisterd heeft: 'Vlaamsche Volk' en 'Bien Public' schreven zelfs dat het in Wachtebeke en in 't omliggende bijzonder erg was geweest voor de land- en boomkwekerijen. Ik werd al bang, en uw lieve kaart kwam juist te gepaster ure opdat ik zelf niet zou geschreven hebben en gevraagd of er wellicht geen ongelukken waren gebeurd.

Hier en daar heb ik mij een gedenkenisje aangeschaft om naar België mee te brengen; nog eenige zijn er te kort. Voor Tjefs pijp, die zal ik best in Duitschland koopen; want hier te Rome ziet men er bijkans geene.

Draagt als 't U belijft mijn beste groeten aan Tante Vina, zegt dat ik voor haar bid en dat binnen drij weken, als 't Gode belijft, mijn eerste bezoek aan haar zal zijn.

Gelieft Mietje, Fontje en Tjefke ook nog een klein woordje te laten schrijven vooraleer ik uit Rome vertrek.

Ik zal mijn Romeinschen hoed toch maar trachten mee te brengen: Mr De Vildere doet hem ook mee.

Onze porte-monnaie, ocharme! zal zeker deerlijk nuchter zijn als we thuis komen zullen: Ik geloof niet dat we \$ 10 zullen overhebben. We zullen, naar onze berekeningen, toch zeker genoeg hebben. Het ware misschien voorzichtig - men is nooit van geen voorvallen vrij, en 't ware niet aangenaam te blijven steken midden op den weg - een dertigtal franken meer te hebben. Gansch noodig nochtans is het niet; en 'k weet niet of het niet beter ware ze toch maar niet te zenden uit oorzake van den dul van 't opzenden. In alle geval, zoo Ge de goedheid wilt hebben, mijn allerbeste Ouders, dan verwacht ik de som zoodra mogelijk; Ge moogt nochtans gerust zijn dat, zoo Ge 't best oordeelt ze niet te zenden, die bijlage toch niet vereischt is om op mijn gemak thuis te komen.

Beste groeten aan de gansche Familie, aan de Heeren Geestelijken en aan de bekenden, bijzonder aan Meester, Secretaris en grooten Tjef.

Als ik nog eens schrijf is 't dus de lieve dag van 't vertrek naar 't vaderland.

Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, ik omhels U allen teederlijk.

God zegene en beware U.

Uw allerverkleefdste
Julius

Rome, den 3en Juli '97.

* * *

+

Geloofd zij Jezus-Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Daareven ontvang ik uw goeden brief met de 40 franken. Ik dank U zeer.

Nu nieuws:

Wij hadden gedrieën al lang gepruild tegen den slecht geschikten dag van 't examen: 'Den 15en, zeiden we, dat kan nu toch niet zijn: 's morgens vóór de gevreesde pijnbank, en een ure daarna op den trein om naar huis te keeren; wat meer is, we loopen tot het laatste oogenblik met hoofdzeer en bekommring'. - We besloten dus 't eenige te doen wat mogelijk was om verandering te bekomen: Bij onzen Professor van Philosophie gaan op zijn kamer, en daar ons redenen best mogelijk uiteen doen. 'Eh wel', zei de brave man, 'ik zal mijn best doen. Komt eens zien nog den 6en Juli, en dan zal ik u zeggen wanneer ge de proeve hebt te doorstaan'.

Den 6en Juli 's namiddags trokken we op. Wij rekenden natuurlijk op niet veel vervroeging, allermeeft eene verschuiving naar den 14en of 13en. We komen op 's professors kamer en hooren daar ons oordeel, een uitspraak zonder beroep: 'Persijn zal den 8en Juli te 9 1/2 ure 's morgens zijn examen komen afleggen; Bittremieux, den 9en, om dezelfde uur; De Vildere, den 10en, ook om die uur'. Ik meende dat ik eene bom in mijn gezicht kreeg. We hadden gerekend alle drij den 13en of 14en te kunnen passeeren, en daar stond ik nu met den 8en. 't Was den 6en, om 6 1/2 's avonds, dat we de tijding kregen. Ik had dus dien avond en den dag van 7en Juli om mij te bereiden. Hemellief! Het ging met den stoom, zulle; alles nog eens in allerijl overzien, en dan naar de vierschaar. Voor 1en onderzoeker over Logica major der Philosophie had ik mijn eigen Professor, voor 2en, over de Metaphysica, had ik een anderen Jezuiet, en voor 3en, over de Mathesis had ik mijn professor van Mathematieken. En nu, alles is naar mijnen besten wensch afgeloopen: ik heb gepasseerd en goed gepasseerd. De Professors waren heel tevreden. God zij dank.

Met dat onverwacht examen, heb ik mij nochtans, gelijk Ge wel kunt denken, heel wat vermoeid en verzwakt. Daarom neem ik nu, naar Matjes goeden raad in 't begin van den jare, 's morgens twee eieren. Wijn ik nu niet meer zoo hard moet blokken, zal mij de warmte natuurlijk verdraaglijker zijn. O! wat beklag ik die jongens, die hier tot na den 15en blijven om hun examen enkel op 't einde der maand te doen.

Eergisteren is een onzer makkers moeten vertrekken. Hij had tijding gekregen dat zijn Moeder ziek was, en dat zij verlangde dat hij seffens kwam. De brave jongen is 's avonds vertrokken; Ge begrijpt hoe hij gesteld was; ik zelf was mijn tranen niet meester. God beware ons toch voor dergelijke dingen!

Moest ik mij zoo vermoeid gevoelen de naaste week vóór 't vertrek, dan zou ik maar liever de reis langs Tyrolen niet doen. Ik zou dan best met eenige anderen langs Zwitserland weerkeeren, en daar twee, drie dagen de versterkende en herstellende lucht der bergen genieten.

De omreis langs Tyrolen en Zuid-Duitschland, indien we ze doen, zal 6 dagen duren.

In alle geval schik ik met den laatsten trein in Wachtebeke aan te komen. 't Zal best zijn mij te Lokeren af te wachten, indien Ge tot Brussel toe niet komt. We maken dan van den tusschentijd der twee treinen gebruik om Mr. De Schinkel te gaan vinden.

Mr. De Vildere weet nog niet of en tot waar men hem zal te gemoet komen.

Mijn Romeinsch geld zal ik natuurlijk trachten allemaal in Italië kwijt te geraken. Ten andere, ik heb ik 't wisselen heel voorzichtig gedaan, en zal maar juist genoeg hebben om tot aan de grenzen te komen.

Voor Fontje en Tjefke heb ik de bijzonderste zichten der stad. De pijp voor Tjef zal ik hier dan te Rome koopen.

Ik heb al dikwijls bemerkt dat Mietje veel verbeterd is voor haar geschrift. Ze wordt ook zoo struisch, schrijft ze mij. Ik ben al benieuwd om haar weer te zien.

- Indien we dus langs Tyrolen reizen, zal ik, lijk ik hebbe beloofd, alle dagen een kaarte zenden: Moest er U nochtans den eenen of anderen dag geen kaarte toekomen, weest daarom toch niet seffens ongerust: Misschien dat we eens een dag en een nacht achterevolgens op den trein zullen zijn, en dan ware 't niet mogelijk nieuws te zenden.

Op den dag van 't vertrek zend ik nog een woordje.

Nu, mijn allerbeste Patje, Matje, Mietje, Fontje en Tjefke, ik omhels U allen teederlijk. In 't dichte verschiet is daar reeds de zoolang verwachte dag van 't blijde weerzien.

God zegene en beware ons!

Uw allerverkleefdst
Julius

Beste groeten aan al de bekenden.

Rome, den 9en Juli '97.

- De reis langs Zwitserland zou een dag minder duren. Doe ik die, dan zal ik U natuurlijk ook zooveel mogelijk alle dagen bericht geven.

* * *

[Cartolina Postale Italiana - Roma 14.7.97 - Wachtebeke 17.7.97]

+

Geloofd zij Jezus Christus!

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Wij zijn hier nu dus den vooravond van den blijden dag der terugreize naar 't vaderland. Ik hoop wel dat Ge mijnen brief van Zaterdag goed hebt ontvangen. De reize is veranderd; ik verkies met eenige anderen langs Zwitserland te reizen: 't is gemakkelijker en vergt ook min tijd dan 't eerst voorgenomen plan. Ik voel mij zeker wel en uiterst geschikt om te reizen.

Morgen vroeg, te 9 ure, vertrekken we uit Rome met den express; 's avonds komen wij te Milaan; daar vernachten wij; 's anderdaags rijden we tot aan Luzern; daar weer blijven we slapen; den 3en dag rijden we tot aan Schaffhausen-op-den-Rijn: daar brengen we insgelijks de nacht door; den 4en dag komen we 's avonds te Mannheim aan; den 5en 's avonds zijn we aan de Luxemburgsche grens; den avond van den 6en, komen we, als 't God belijft, thuis!

Zoo dikwijls mogelijk schrijf ik; komen de kaarten niet op tijd toe (in Zwitserland sukkelt de post nogal) verontrust U daarom niet. Bidt voor de gelukkige reize. Overmorgen vroeg zend ik U nieuws uit Milaan.

Uw allerverkleefde
Julius

* * *

[Cartolina Postale Italiana - Milano 16.7.97 - Wachtebeke 17.7.97]

+

Allerliefste Ouders, Zuster, Broerkens,

't Is Vrijdag morgen, 7 ure. Gisteren avond ben ik puikwel te Milaan aangekomen, te 9.50 ure. Ik heb hier vernacht en gemorgenmaald.

Wij vertrekken naar Zwitserland te 8.40, dus binnen een uur en half; dezen avond rekenen we in Göschenen, aan den St. Gothard-tunnel te zijn.

't Is mij tot nu toe onmogelijk den trein aan te duiden waarmee ik te Lokeren aankomen zal. Zoodra ik aan de Belgische grens kom, zal ik U tot juist bericht van dien trein een dépêche zenden: dat is zekerst.

Uw
Julius

* * *

[Briefkaart: Hotel & Pension Zum Weissen Rössli in Göschenen (Gotthard) - Göschenen
17.7.97 - Wachtebeke 18.7.97]

+

Allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

Wij hebben hier in Göschenen aan den St. Gotthard de nacht doorgebracht; 't is nu Zaterdag,
7 1/2 's morgens. Wij vertrekken van hier naar Zürich, en dan verder naar Schaffhausen, aan
de Duitsch-Zwitsersche grens: daar zullen wij naar allen schijn vernachten.

Ik stel het opperbest.

Teederste omhelzingen
Uw Julius

Göschenen, 17en Juli 97.

* * *

[Briefkaart: Deutsche Postkarte - Mannheim 19.7.97 - Wachtebeke 20.7.97]

+

Mijn allerliefste Ouders, Zuster en Broerkens,

't Is Zondag avond, 9 1/2. Ik kom daar juist in Mannheim aan. Alles gaat, Goddank,
opperbest. Morgen vroeg om 5 1/2 vertrekken wij met den Rijnboot naar Koblenz en
vandaar, met den trein naar Trier. Daar hopen wij den laatsten nacht onzer reize door te
brengen.

Dinsdag avond dus naar alle waarschijnlijkheid kom ik te Lokeren aan.

Uw Julius

Mannheim a. d. Rijn, den 18en Juli '97.

* * *

[Op 20.7.'97 zond de jonge Persyn niet uit Trier, maar waarschijnlijk uit het station van
Luxemburg een telegram naar Wachtebeke:]

Aankomen Lokeren 3,44 of misschien 6,50. Jules.

* * *

[Daarmee was de Romeinse tijd van de geestdriftige seminarist uit het 'Collegio Belga' en

de 'Gregoriana' tot een einde gekomen. Aan informatie over dat jaar ontbreekt het dus niet. Wanneer heeft hij tijdens de zomervakantie van 1897 uit Rome bericht ontvangen dat voor hem het verblijf in de Eeuwige Stad afgelopen was? In zijn tafelspeech op zijn vijftigste verjaardag (Gedenkboek, p.56) heeft hij te Rome reeds moeten vechten met de 'tobberij van 't geweten'. Maar met zijn roeping was hij nog niet helemaal in 't reine. In de familie is later verteld dat zijn inschrijving in het Grootseminarie te Gent tegen de wil van zijn vader Leo indruiste. In augustus 1898 blijkt hij de examens plots afgebroken te hebben en naar zijn huiskring teruggekeerd te zijn. In diezelfde herfst vinden we hem in de kersverse Germaanse Filologie te Leuven terug.

* * *

Tot slot een paar curiosa. In zijn brief van 10 (of 11?) mei '97 schreef Persyn over Viktor De Lille, uitgever van 't Getrouwe Maldeghem' dat hij 'een aardige' (een speciale) was, die niet zou aarzelen in zijn blad te schrijven dat dank zij hem de seminaristen van het college in Sint-Pieters binnengeraakt waren. De betrokkenen hadden De Lille doen beloven dat hij hun namen niet zou vermelden in een artikel over de bedevaart naar Rome. Na zijn ontmoeting met de Vlaamse studenten te Rome verscheen in 't Getrouwe Maldeghem' van zondag 16 mei op de voorpagina van het blad:

'De Belgen en Hollanders bij den Paus,

Rome, Maandag, 10 Mei 1897

... Drie leerlingen van het Belgisch Colegium te Rome (van Maldeghem, Sijssele en Wachtebeke) die wij hadden uitgenoodigd, wachtten ongeduldig. Ik steeg met hen in het rijtuig en weg reden we met twintig gespannen tegelijk, naar het Vatikaan.

Mijne drie gezellen, zoowel als ik, waren in de hoogste vrolijkheid: 't wasch [sic] ook de eerste maal dat zij eene Mis van Z.H. zouden bijwonen, en ons Katholiek en Vlaamsch gemoed gaf zich vrije lucht terwijl ons karos over den Tiber rolde.

Opeene andere plaats zal ik den indruk beschrijven dien het Sint Pietersplein, nu reeds sedert vier dagen, op mij maakt. Al te samen gingen wij recht door de voorzaal der Pauselijke kapel. Daar werden wij in twee verdeeld, de roode kaarten rechts de gele links. Mijne drie gezellen hadden geene kaart en daarom spelden wij onze eigene strekskens op hunne borst; daarmee mochten zij binnen maar moesten van achter blijven en daarmee ook verspeelde ik mijne schoonste plaats.'

De toen nog zeer jonge Persyn had toch al opmerkingsgave genoeg: die De Lille was inderdaad 'een aardige'.

Een vergelijking misstaat hier zeker ook niet, een vergelijking tussen twee temperamenten. In oktober 1903, een paar maanden na het overlijden van de 'Grote Paus Leo XIII' reisde prof. Em. Vliebergh naar Rome samen met Mgr. Abbeloos, toenmalige 'ere-rector' (was dat een eufemisme voor een ontslag?) van de Leuvense Alma Mater. Was deze laatste misschien

te Vlaams- en democratisch-gezind voor dat hoge ambt? Vliebergh schreef over de audiëntie bij Paus Pius X een brief aan zijn zuster Maria te Leuven, hoe hij bij dat bezoek aan het Vaticaan de volle pauselijke zegen kreeg over ‘zijn’ Boerenbond. In tegenstelling met de bijna dithyrambische brieven van Persyn over Leo XIII en de pracht en praal waarmee de plechtigheden in het Vaticaan gepaard gingen, merkte de nuchtere Vliebergh op :

‘Hoe hij er uit ziet; wel, er is eigenlijk, wat het uiterlijke betreft, maar één verschil met een brave, gemoedelijke buitenpastoor: deze draagt een zwarte toga, en de paus een witte. Dat is de indruk, een stille, zachte pastoor van te lande, veel meer van te lande dan Hugo Verriest!’

De vraag rijst: welke brieven van uit Wachtebeke zijn er op hun beurt in het archief Persyn bewaard? Het antwoord is: bitter weinig! Eén van Meester Alfons Bauwens en één van Jos. Andries, familiair ‘Tjefa’ genoemd, die een bevriend Wachtebeeks seminarist was te Gent. Bij zijn vijftigste verjaardag ontving Persyn hartelijke felicitaties van prof. Bittremieux. Maar van herinneringen aan de maanden in Rome is er niets te vinden.

Van brieven van de ouders is er ook geen spoor meer. Dat de hier gepubliceerde brieven met zorg bewaard zijn, levert een bewijs te meer hoeveel waarde moeder Persyn-Van den Hende hechtte aan de brieven van haar oudste. Korte notities bij de beschrijving van de Catacomben, van de Pauselijke H. Mis werden in Persyns eigen handschrift na zijn terugkeer aangebracht.

Uit die brieven is meer op te maken dan men bij een mogelijk oppervlakkige lectuur zou vermoeden. Er is niet slechts de verontwaardiging over de ‘in het Vaticaan gevangene Paus’ en aanklacht van de ‘roof’ van de pauselijke gebieden, de bitterheid tegenover de ‘dieven’ Garibaldi en Cavour, in welke context ook het ‘viva il Papa Re’ moet worden gelezen. Er is het leedvermaak bij de Italiaanse nederlaag in Abessinië (Ethiopië) in de gevechten met Menelik, de pijnlijk-nauwkeurige beschrijving van de dubbele heiligverklaring, de onverholen bewondering voor de persoonlijke moed van koning Umberto (die in 1900 het leven zou laten bij een aanslag te Monza). De Gregoriana-student beseft het belang van de aankomst in Rome van een hele reeks ‘uitlandsche beroemdheden’ in de geest van ‘Rerum Novarum’. Met de levendige beschrijving van het bezoek aan het bijna nog middeleeuwse boerenhof leverde de jonge seminarist het bewijs dat er later nog heel wat meer verwacht kon worden. Het betrof hier al meer dan wat bescheiden penne-oefeningen. Persyn heeft uit gewetensbezwaren de studie te Rome opgegeven, maar hij heeft, zoals bekend, wellicht later op andere gebieden meer gegeven dan hij zelf toen kon vermoeden.

Natuurlijk, ondanks de verrukking over de Romeinse maanden kan men uit de brieven reeds na een paar maanden het knagende heimwee naar het toen nog zo rustige Wachtebeke aflezen. Maar dat uit dat stille dorp een seminarist naar het centrum van de Katholieke Kerk ging studeren, behoorde zeker ook niet tot het alledaagse.

De éne bewaarde brief, van 4 maart 1897, die meester Bauwens naar Rome zond, is alleen al voor de plaatselijke geschiedenis verhelderend: hij geeft de lijst van al de ‘lotelingen’ die een ‘slecht lot getrokken’ hadden. Een i jverig lid van de Wachtebeekse Heemkundige Kring

‘Oud Wachtebeke’ geef ik hierbij een duwtje om een studie te maken van het ‘loteling-systeem’ te Wachtebeke op het einde van de 19de eeuw (als die nog niet bestaat). Overigens moeten dergelijke gegevens zeker in het gemeente-archief te achterhalen zijn. De namen worden weergegeven zoals ze uit het handschrift van meester Bauwens op te maken zijn.

Er waren liefst 47 jongens ‘ingeloot’. Meester Bauwens, die al die oudleerlingen natuurlijk goed kende, noemt ze zo nauwgezet mogelijk op: ‘Jules De Caluwe [of: -wé?], nr. 23; Al. Vervaet, Hoogstr. 26; Alois Rombaut, die denklijk zal vrijgesteld worden tot steun zijner moeder-weduwe 32; Th. Verschraegen, Hoogstraat 33; Peter Misseghers, zoon van Henri 36; Alois Celie 48; Heliodoor Pieters 51; Achiël De Kimpe 52; Theof. Gysel, Hoogstr. 57; Aloïs Poppe, Dievenhuisjes 60; en Gustaaf Seghers 62. Besluit hier uit dat de volgende gelukkiger geweest zijn: Ed. De Clercq, Kalve, nr. 76; Aug. Van Poucke, Kalve 84; Jan Roelandt, Borgen 88; Emiel Swartelé 113; Ern. Van Pottelberghe 122; Cyr. Bleyweert 130; Ach. Van de Calseyde 132; Desiré De Wilde 138; Aug. van Cuaquebeke 148 [?]; Jul. De Caluwe, zoon van Petrus, Peene 151; Louis Coquet 160; Hip. Bruggeman, Langeleede 165; Ed. Rietens [?] 167, enz.’

Terwijl de student te Rome reeds van de reeds warme lentezon kon genieten, schreef meester Bauwens over de verwoestende storm die in de eerste dagen van maart te Wachtebeke lelijk had huisgehouden. Maar daarover had Persyn in de kranten al gelezen.

Men kan dus niet beweren dat de seminarist te Rome door Wachtebeke vergeten werd; als men de namen van zijn correspondenten optelt, komt men tot een niet te onderschatten getal. Maar het is wel zo dat in die jaren in een dorp ieder iedereen kende.

Een treinreis naar Rome vergde meer tijd dan nu een vlucht naar de maan! Maar anderzijds blijkt ook dat het postverkeer toen soms beter werkte dan in onze computer-wereld!]

NOG ENKELE NOTITIES...

Jan Persyn schrijft in zijn nabeschouwingen, zeer terecht, dat uit de ‘Romeinse Brieven’ van zijn vader heel wat meer gehaald kan worden dan op het eerste gezicht zou lijken.

Een aantal van onze lezers kan zich voorzeker geen beeld vormen van het Rome en het Italië van ruim honderd jaar geleden. Door velen wordt er niet bij nagedacht dat het ééngemaakte Italië, zoals wij het nu kennen, pas in 1861 werd uitgeroepen, en dus als staat jonger is dan België!

Ik ben daarom zo stout hier nog een en ander te noteren over het land en de stad waar onze jeugdige Wachtebekaar Persyn terecht kwam.

Napoleon had de kaart van Europa helemaal hertekend. In 1814, toen hij troonsafstand moest doen, keerde men overal haastig tot de pre-Napoleontische toestand terug.

Italië werd toen weerom een lappendeken, gevormd door drie koninkrijken, een zestal

republieken en vorstendommen, plus, zeer belangrijk, de Kerkelijke Staat. Die bestond, behalve uit Rome en haar omgeving, nog onder andere uit grote gebieden rond Ferrara, Bologna en Ravenna.

Het vitaalste koninkrijk(je) was het koninkrijk Sardinië. Het gelijknamige eiland maakte er deel van uit, samen met het vorstendom Piemonte, de hertogdommen Savoye, Aosta, Genua, Monferrato en het graafschap Nizza. De residentie van de koning was gevestigd te Turijn.

Toen Pius IX in 1846 paus werd, was al geruime tijd sprake van het 'Risorgimento' - de 'opstanding' - een beweging die de vereniging van gans Italië nastreefde. Een man als Cavour (1810-1861) heeft daarbij een grote rol gespeeld. Pius IX werd bij zijn aantreden beschouwd als gematigd liberaal, die de nieuwe ideeën dus wel genegen zou zijn. Sommigen zagen in hem zelfs de toekomstige religieuze leider van de Italiaanse eenheid. Hoe helemaal anders is dit gelopen...

Amper een paar jaar nadien, in 1848, beleefde Europa het revolutiejaar! Zelfs in de Kerkelijke Staat werd de paus verjaagd : hij vluchtte naar Gaeta, en in februari 1849 werd te Rome de Romeinse Republiek uitgeroepen!

Nog in hetzelfde jaar werd de oude orde hersteld. Met de hulp van Oostenrijkse en Franse troepen werden de radicale revolutionairen, bij wie ook de veelzijdige avonturier Garibaldi (1807-1882) een der aanvoerders was, verslagen.

De paus kwam dan wel weer in het bezit van zijn Kerkelijke Staat, maar Cavour had in het koninkrijk Sardinië een hele ommekeer teweeggebracht : de conservatieve koning Karel Albert deed afstand van de troon, en zijn zoon Victor Emanuel II volgde hem op. Het was deze man die de grote 'held' van de Italiaanse hereniging zou worden. Stilaan beheerste hij met Cavour al een groot deel van Italië. Alleen de Kerkelijke Staat, San Marino, Venetië en Lombardije ontsnapten nog aan zijn controle.

Tussendoor kregen koning en eerste-minister Cavour zelfs de aartsrepublikeinse Garibaldi aan hun kant. Die regeerde al over het grote eiland Sicilië als een dictator, maar dan wel in naam van Victor Emanuel II!

De inlijving van het kerkelijk gebied, en zelfs van de 'Heilige Stad' Rome werd het ultieme streven van de voorvechters van het 'Risorgimento'. Voorlopig werd het wereldlijk gezag van de paus nog overeind gehouden door de gewapende tussenkomst van de troepen van de Franse keizer Napoleon III en met de hulp van de Zoeaven, een legertje vrijwilligers (ook uit België en Nederland) die de verdediging van het pauselijk grondgebied verwarden met het vrijwaren van het universele katholiek geloof!

In februari 1861 riep Cavour het eerste 'Italiaanse' parlement samen te Turijn, en een maand later werd het koninkrijk Italië officieel uitgeroepen. Met algemene instemming, ook van de grote massa republikeinen, werd de immens populaire Victor Emanuel II van Sardinië nu koning van Italië. (De paus had hem intussen in de 'ban der Heilige Kerk' geslagen).

Toen de Frans-Duitse oorlog uitbrak in 1870, was Napoleon III verplicht zijn troepen uit Italië terug te trekken. Hij werd door de Duitsers verpletterend verslagen en moest afstand doen van de troon. De koning en Garibaldi, die een drietal jaren voordien nog een zware nederlaag hadden geleden, zagen nu hun kans. In 1870 trokken ze Rome binnen, en lijfden de ganse Kerkelijke Staat, Rome inclusief, bij Italië in. Te Rome werd een volksstemming georganiseerd : 133.681 Romeinen kozen voor Italië, slechts 1.507 voor de paus. Die had de laatste twintig jaren dan ook een uiterst streng bewind gevoerd.

Niettegenstaande deze uitslag heeft Pius IX steeds geweigerd het verlies van zijn grondgebied te erkennen. Op 13 mei 1871 werd hem het ontwerp van de 'Garantiewet' voorgelegd. Daarbij werd de soevereiniteit van de paus 'gegarandeerd', maar dan zonder territorium : hem werden alleen het Vaticaan, een paar andere paleizen en een jaargeld toegeschoven.

Daarop riep Pius IX zichzelf uit tot 'gevangene in het Vaticaan', en hij weigerde dit nog te verlaten. (In 1869 had hij het Eerste Vaticaans Concilie samengeroepen. De negatieve ervaringen die hij in de territoriale politiek had opgelopen, zullen wellicht niet vreemd geweest zijn aan de toenemende starheid en aan het groeiend centralisme die bij de uitspraken van dit Concilie aan het licht kwamen!).

Pius IX stierf in 1878, na een meer dan dertigjarig pontificaat, en werd opgevolgd door Leo XIII. In datzelfde jaar is Victor Emanuel II overleden. Zijn zoon Umberto I volgde hem op. En zo belanden wij weer bij de brieven van Jules Persyn.

Het zijn deze twee protagonisten, die wij in de brieven van onze Wachtebeekse student terugvinden. Als goede seminarist en dus vurige katholiek keek hij met haast fanatieke verering op naar paus Leo XIII, en nam elke gelegenheid te baat om de spot te drijven met de 'rover' Umberto I, de man die Rome en de hele Kerkelijke Staat van de Paus-Koning ('il Papa Re') 'gestolen' had.

Wij kunnen hierbij nog aanstippen dat de opvolgers van Pius IX, achtereenvolgens Leo XIII, Pius X, Benedictus XV en Pius XI, de houding van hun voorganger volgden en zichzelf ook als 'gevangenen' beschouwden. Tot Pius XI een akkoord met Mussolini kon sluiten : in het Verdrag van Lateranen (1929) werd het Vaticaan, samen met enkele extra-territoriale gebieden (o.a. het buitenverblijf Castel Gandolfo) erkend als een onafhankelijke staat, weliswaar slechts 0,44 km² groot!

Persyn had het goed voor toen hij Leo XIII afschilderde als een 'grote' paus... Hoewel deze bij zijn verkiezing al 68 jaar oud was en dus als een 'overgangspaus' werd beschouwd, heeft hij het vijfentwintig jaar volgehouden. Hij zal niet alleen door zijn encycliek 'Rerum Novarum' in de herinnering blijven, maar ook door het feit dat onder zijn pontificaat het moreel gezag van de Kerk in de moderne wereld sterk is toegenomen. Het is duidelijk dat het ongebreidelde enthousiasme van Persyns tijd nu wel al wat meer genuanceerd wordt, maar het kan niet geloofwaardig worden dat de invloed van Leo XIII zeer goed merkbaar is geweest.

Evenmin kan geloofwaardig worden wat Persyn over Umberto I schreef. Umberto bezat ontegensprekelijk een grote persoonlijke moed. Bij de aanslagen op zijn leven in 1878 (toen

hij pas was aangetreden) en in 1897 (die door Persyn wordt vermeld) bleef hij onverstoort. Jammer voor hem kwam hij om het leven bij een derde aanslag te Monza, in het jaar 1900.

Anderzijds kon men inderdaad leedvermaak hebben bij de zware nederlaag die de troepen van Umberto in 1895/96 opliepen in Ethiopië (Abessinië). Enkele jaren tevoren hadden ze daar Menelik II (1844-1913) als keizer op de troon geholpen, met in het achterhoofd het plan om daar een soort protectoraat uit te oefenen... en nu joeg hij hen weg, met schande overladen...

Nog enkele woorden over Rome.

De stad waar Jules Persyn in 1896 aankwam, kan niet vergeleken worden met de reusachtige agglomeratie die er nu is. Waar Rome nu meer dan drie miljoen inwoners telt, waren er dat in het jaar van de inname door de mannen van het Risorgimento, 1870, amper 215.000! Pas in de dertiger jaren van deze eeuw is het bevolkingsaantal boven het miljoen gestegen.

Persyn verbleef op de Via del Quirinale... Het Quirinaal was een paleis dat door de pausen was gebouwd, maar dat van 1870 tot 1946 dienst heeft gedaan als koninklijk paleis. (Op de dag van vandaag is het de ambtswoning van de Italiaanse president). Als onze student met zijn maats naar het Sint-Pietersplein trok, en de grote lanen wilde volgen, startte hij op de oostelijke oever van de Tiber en liep direct op de Piazza Venezia. Hij moet het begin van de werken aan het reusachtige monument Victor Emanuel II meegemaakt hebben : men is daarmee bezig geweest van 1885 tot 1911. Vandaar liep hij over de Corso Vittorio Emanuele II naar de andere oever van de Tiber, waar de Engelenburch stond. Tot aan de basiliek van Sint-Pieter legde hij toch wel een afstand van ongeveer 2,5 kilometer af.

Weinigen onder ons kunnen zich een reële voorstelling maken van de omvang van de Sint-Pieterskerk. Zij beslaat een oppervlakte van 15.160 m², is 211 meter lang, en binnenin 46 meter hoog (de toren van Wachtebeke-kerk zou in het schip van de basiliek opgesteld kunnen worden). De totale hoogte van de koepel, die in de kerk een omtrek van 42 meter heeft, bedraagt 132,50 meter (de Lieve-Vrouwewerk van Antwerpen, 123 meter hoog, zou er dus in passen...). Geen wonder dat Jules Persyn er in zijn brieven naar huis niet over uitgepraat raakte...

Maar aan huis bleef hij denken, ginder in het verre Rome...

Bewijs daarvan zijn de opsommingen van de vele mensen aan wie hij van daar uit de groeten zond.

Dokter Dutordoir, die de oudere senioren onder ons (geboren net vóór, tijdens of net na de Eerste Wereldoorlog) nog gekend hebben, en 'Madame' Poullier komen sporadisch in zijn brieven voor. Deze laatste moet de moeder geweest zijn van Stéphane Poullier, de heer van Peene en latere burgemeester, die geboren werd in 1880 en dus een paar jaar jonger was dan Persyn. Nu en dan duikt onder de 'Heeren Geestelijken' ook wel een naam op : wie pastoor Fermont was, konden we tot nu toe niet achterhalen; de familienaam laat vermoeden dat zijn verwanten hier te Wachtebeke wel bekend waren. Wij vonden te Wachtebeke een onder-

pastoor Ludovicus De Vos, die hier op de parochie aankwam op 17 juni 1878 (het geboortjaar van Jules!) en van hier vertrok op 9 februari 1892. Jules moet zich onder zijn leiding voorbereid hebben op zijn 'communie' in de 'lering'. Zijn de relaties, ook na het vertrek van De Vos, zo hecht gebleven, dat Jules te Rome nog aan hem dacht?

De vroegtijdige dood van Robert Plasschaert moest hij ook te Rome vernemen. Robert was de zoon van dokter Frederik Plasschaert en de broer van Hector en Alfred. Dokter Plasschaert zal in de Wachtebeekse annalen vermeld blijven als de 'uitvinder' van de haarverf van 'Dr. Salp', terwijl de twee broers altijd gememoreerd zullen worden als de 'fabrikanten' van de fameuze 'duivenconstateurs' Plasschaert.

Wie ettelijke malen in de correspondentie vermeld wordt : Jozef Andries. Op een bepaald moment schijnt Jules zich echt zorgen te maken over het uitblijven van nieuws vanwege deze goede vriend. Jozef liep in die periode seminarie te Gent, en zou 'Het Gulden Huis', de taverne die naast de Vierschaar gevestigd was (nu Dorp nummer 52), als thuisbasis gehad hebben...

Gemeentesecretaris Bauwens en 'meester' Bauwens werden ook nooit vergeten. En wie heel dikwijls opduikt, dat is 'kozijn' De Vos, aan wie wel een heel eigenaardige geschiedenis vastzit. De man heette Mandus De Vos, en was op het ogenblik dat Persyn zijn brieven schreef, geneesheer in dienst van het Belgisch leger. Hoewel zijn vader deurwaarder was, was die toch niet in staat geweest de studies van zijn zoon te betalen. Leo Persyn, de vader van Jules, had de kosten dan maar op zich genomen. Mandus was immers een schitterende leerling, en terugbetaling kon later volgen... Toen daar inderdaad nadien over gepalaberd werd, schreef Mandus een open briefkaart naar de familie Persyn, waarin hij meedeelde dat hij geen 'schulden van zijn vader' erkende. Het gevolg laat zich raden : de verhouding tussen 'kozijn' De Vos en de Persyns raakte danig onderkoeld. Het is Jules geweest, toen 16 jaar oud, die buiten medeweten van zijn vader naar de Coupure in Gent trok, waar Mandus woonde. Hij werd daar met open armen ontvangen, na een lange periode 'koude oorlog', en het geschil werd bijgelegd. Pas wanneer in de Stationsstraat een pak boeken arriveerde - een geschenk, afzender Mandus - kreeg vader Persyn door wat er gebeurd was. Jules was als jonge kerel een vredestichter geworden! Later, in zijn brieven uit Rome, vermeldt hij trouwens titels van boeken, die 'kozijn' De Vos zou geschreven hebben. Eén titel, die voorkwam in het pakket dat te Wachtebeke aankwam, hebben we kunnen achterhalen : 'Een officier gewurgd'... Het is een titel, Conscience waardig...

En wie was 'grote Tjef'? Niemand minder dan Jozef Bleyweert, een ongehuwde huisknecht die al jaren bij het gezin Leo Persyn inwoonde, daar manusje-van-alles was, vergroeid met baas, bazin en de kinderen, kortom, een lid van de familie. Hij is ook na het overlijden van vader Leo Persyn in huis gebleven, waar hij ook gestorven is.

Het mooie verhaal over 'kozijn' Mandus en de informatie over 'grote Tjef', plus nog heel wat onbekende details, kregen we van mevrouw Coppens-Hillaert, die we hierbij van harte danken. Mogen we er even aan herinneren dat zij de dochter is van Persyn's 'beminde zuster Mietje'? Onze zegsvrouw wist erbij te vertellen dat die op vierjarige leeftijd net vóór de aankomende trein van het spoor in de Stationsstraat werd gehaald door ene Pier Merckaert,

die daar toen 'bareelwachter' was. Alle Wachtebeekse overleveringen danken wij dus nu aan Pier...

Aan mevrouw Coppens (en aan haar zoon Dirk) hebben wij het ook te danken dat wij hier een aantal foto's uit het familiearchief kunnen afdrukken. Enkele daarvan zijn bij ons weten nog nooit eerder gepubliceerd!

Even nog terug naar Viktor De Lille uit Maldegem. Ja, de 'aardigheid' waarvan Jules en zijn zoon Jan Persyn gewagen, moet in de genen gezeten hebben. Een van Viktor's zonen, Jozef, werd geboren in hetzelfde jaar 1896 waarin Jules Persyn naar Rome vertrok. Hij werd bijna 92 jaar oud, en gedurende die lange tijd heeft hij de uitgeverij van 'Het Getrouwe Maldegem' verder gezet, is hij volksvertegenwoordiger geweest en ook een tijd burgemeester van Maldegem. Maar zijn merkwaardigste prestatie is geweest : de vindingrijkheid waarmee hij namen verzon voor zijn kinderen. Hij had er niet minder dan acht : zes zonen en twee dochters. Hier volgen hun namen. De zonen : Edelhart, Goedewil, Koenraad, Vredeman, Godetrouw en Allenbroer ; de dochters : Genade en 's Herengave. Ons lijkt dit eerder bizar, eerder 'aardig', maar eigenlijk zocht de man naar Vlaamse namen met betekenis. Wij vergeten al te vaak dat alle voornamen een betekenis hebben, maar zijn danig gewoon geraakt aan het gebruik van ingevoerde namen, zonder de betekenis ervan te vatten. Nochtans vindt niemand het vreemd dat men in het Engels spreekt over 'Grace' of in het Frans over 'Dieudonné'.

Met 'Het Getrouwe Maldegem' komen we aan bij de pers, en dus bij de 'gazet' 'Het Handelsblad', waarover Jules het meermalen heeft in zijn brieven. Het blad werd gesticht in 1844, bracht overwegend economische berichtgeving, en was een katholieke tegenhanger van de liberale editie 'Le Précurseur'. In de tijd van Persyn was 'Het Handelsblad' de belangrijkste Nederlandstalige krant in België. Weinigen onder ons herinneren zich nog dat de titel pas in 1979 verdween, nadat hij eerst een goede twintig jaar in de Standaardgroep was opgenomen.

Tenslotte nog dit : Jan Persyn schrijft in zijn inleiding dat de familienaam Persyn in het Wachtebeekse, en zelfs in Duitsland, verdwenen is. In het Gentse komt hij nog, onder de twee vormen - Persyn en Persijn - veelvuldig voor. Ook in Maldegem, Lovendegem vindt men de naam nog dikwijls, en in heel wat andere gemeenten duikt hij nog op.

De Winkler Prins Encyclopedie vermeldt Persijn, ook Persyn, als een oud Hollands geslacht, dat reeds in de 11de eeuw werd vermeld! Het bekendste lid van dit geslacht was... Jan Persijn! Maar diè Jan is al ruim 700 jaar dood...

Wies Creve.

De Safarkesmarkt

DE “SAFARKESMARKT” TE WACHTEBEKE

(OF MOET HET DE “SAFARKENSMARKT” ZIJN ?

Het valt op : het “Comité” weet het zelf niet goed. Dit comité werd oorspronkelijk samengesteld uit een aantal leden van het gemeentelijk feestcomité en enkele bestuursleden van onze plaatselijke Heemkundige Kring “Oud Wachtebeke”. Er waren ook wel altijd enkele goedwillenden te vinden die de ploeg nog kwamen versterken, zodat we hier met een wel zeer verscheiden allegaartje te doen hadden. Eén ding hadden ze gemeen : ze waren allen van zeer goede wil en liepen over van ijver om hèt Wachtebeekse feest te doen slagen. Van de mensen die zich nu nog, na meer dan twintig jaren, met de inrichting bezig houden kan hetzelfde gezegd worden : ze kijken niet op een inspanning en late uurtjes zijn geen rem op hun enthousiasme.

Alleen, ik zei het al, ze blijken niet wakker te liggen van het feit dat de naam van het evenement nu eens “Safarkes-” en dan weer “Safarkensmarkt” gespeld wordt. Op de nu reeds traditioneel geworden affiches prijkt de naam met “n”, en die mooie posters worden nota bene in druk gegeven door een comité dat onderaan zijn brieven een stempel plaatst waarop in gotische letters : “Safarkescomité Wachtebeke”. Ook op diverse documenten die vanwege het gemeentebestuur verzonden zijn, worden de twee versies door elkaar gebruikt.

Geen mens wordt daar ziek van. Niemand maakt daar een punt van, en dat is maar goed ook.

Want deze vaststelling typeert op zichzelf al de gezellige nonchalance die aan de buitenkant van deze organisatie schijnt te bestaan... Schijnt...!

Toch kan men zich even de vraag stellen : wie heeft het nu eigenlijk bij het rechte eind ? Als u het mij vraagt - maar dat doet u waarschijnlijk niet - dan antwoord ik : beide schrijfwijzen zijn te verdedigen !

Zeker, het (antieke, gewestelijke) verkleinwoord voor het (gewestelijke) woord “safar” is “safarke”. Maar even zeker is het, dat alle Wachtebekenaren het hebben over een “safarken”. Die “n” komt er altijd bij. Een pietluttigaard die dan nog komt informeren wat dan wel het meervoud van die twee verschillende vormen zou kunnen zijn !...

* * *

Hoe is die volkse manifestatie, die wij nu “markt” noemen, éénentwintig jaren geleden eigenlijk ontstaan ?

Het jaar 1978 werd uitgeroepen tot “Jaar van het Dorp”. ‘Men’ wou kennelijk de steeds verder schrijdende vervreemding tussen de mensen tegengaan, door een teruggrijpen naar de vroegere warme beslotenheid van het eigen dorp, waar iedereen iedereen kende, en waar het gezelschapsleven en de sociale omgang tot een kennissenkring beperkt bleef, die dan nog vaak uit naaste familieleden, burens en goede vrienden bestond.

Dit was zeker een nobel streven. En er is dat jaar dan ook, overal in Vlaanderen, nogal wat af-georganiseerd ! In bepaalde gevallen bleken die impulsen tot groot succes uit te groeien, op andere plaatsen bleef het eerder bij een krampachtig gedoe, dat de moderne mens eigenlijk niet zo aansprak. Zo verwonderlijk is dit laatste niet, want heel wat mensen vonden de hele aanpak toch maar artificieel. Men had - en heeft - de laatste jaren wel al een en ander op het getouw gezet ! Hoeveel “jaren van...”, “weken van...”, “dagen van...” - de natuur, de ouden van dagen (nu senioren of ...plussers !), de levenslijn, de secretaresses, de verliefden, de sport, de gehandicapten, en ga zo maar door, hebben we al gekend ? Het is dan ook bijna logisch dat heel wat initiatieven, die toen genomen werden, na korte of iets langere tijd een stille dood gestorven zijn.

Maar de Safarkesmarkt doet het nog steeds ! Na éénentwintig aaneengeregen jaren ! Hoe is dit “onlogische” succes te verklaren ?

Begin 1978 hadden wij hier ook wel gemerkt dat men overal te lande de mond vol had over het inrichten van beklijvende manifestaties om van dat “Jaar van het Dorp” nu eens iets échtenderends te maken. En dus brak iedereen zich het hoofd om nu eens met iets voor de pinnen te komen dat ons niet beschaamd moest doen staan tegenover onze naaste buurgemeenten, en zelfs niet tegenover het Provinciebestuur.

Vooraf had eigenlijk niemand een precies idee van wat het moest worden. En ik weet nu echt niet meer wie op de idee kwam om er een volksfeest, een kermis, ja een markt, van te maken, type “Belle époque”. Vast staat dat deze ingeving op de vergadering van het College van

Het comité bij de 2de editie : Arthur Du Cheyne, Georges De Laender, Hubert De Maesschalck, Luc Roels, Gerard Nevejans met zijn zoon, Alfons Coquet.

Belleman Marcel Van Pamel in 1984

Burgemeester en Schepenen te berde kwam en van daaruit werd doorgegeven aan het Feestcomité.

Door het feit dat nogal wat van deze mensen ook nauwe relaties hadden met de Heemkundige Kring, werd ook die vereniging direct bij de inrichting betrokken. Want reeds twee jaar eerder, op kermiszondag 27 juni 1976, had de heemkring een reeks volkspelen ingericht, om de toen al tanende kermis een meer populair karakter te geven. Volgens 'Het Volk' van 23 juni van dat jaar stonden daar o.a. op het programma: toppen, marbels in de klomp, kalle stekken, eendje snap, balpijpschieten, hoepelen, hinkelen, eieren slaan, dozen werpen, hoefijzer werpen, ringwerpen, vogelpik, tsjoelen en meetje schuiven.

Zo ontstond dan het "Jaar-van-het-Dorp-comité". Dat kon nu beginnen met... vergaderen !

Wie was daar allemaal bij ?

Van het gemeentebestuur uit werd de algemene leiding in handen gegeven van toenmalig schepenen voor feestelijkheden, Gerard Nevejans. Tot vandaag is hij nog steeds de stuwende kracht achter het hele gebeuren. Wijlen Hubert De Maesschalck, die zowel een onvolprezen gemeentebediende als echt werkend lid van de Heemkundige Kring was, hield de niet te overziene papierwinkel bij. De twee voornoemde steunpilaren van het nog helemaal te plannen "feestgebouw" hebben er ook een niet te schatten aantal kilometers "over-en-weer-geloop" voor moeten afleggen. Luc Roels was er ook bij, en Arthur Du Cheyne, die op dat ogenblik voorzitter van de Heemkundige Kring was.

Ik zou niet graag iemand vergeten, en moest dat toch zo zijn, dan vraag ik bij voorbaat om excuus. Na overleg met Gerard kwamen alvast deze namen telkens weer opduiken: Alfons Coquet kwam heel vlug het viertal vervoegen, en ook Georges De Laender en Marcel Van Pamel behoorden tot de werkers van het eerste uur. Georges is trouwens de eerste belleman geweest die de eerste editie heeft ingeluid. Vanaf het tweede jaar zwaaide Marcel met de zware bel en was ook voor heel wat andere taken beschikbaar.

De Heemkundige Kring kwam na de eerste contacten ook met een solide ploeg aanrukken: Guy Hoebeke, Patrick Waeytens, Louis Vanblaere en Cesar David werden belast met de organisatie van de volksspelen.

Het scheelde weer geen haar of ik beging bijna de klassieke fout die al eeuwig gemaakt wordt... Ik bedoel dat het hier de hoogste tijd wordt om te vermelden dat de respectievelijke dames van de zopas genoemde heren zich ook niet lieten pramen om alles te ordenen. Dikwijls was de laatste toets, die de nodige verfijning bracht, en waaraan de mannen, even klassiek, gewoon niet dachten, werkelijk aan de inbreng van de vrouwen te danken.

En dus denken wij eventjes terug aan al het werk en de zorgen van Georgette, en Yvonne, Linda, Juliette, Mariette, Jeanine, Cecile, Rita, An en Marie-Thérèse. Misschien zijn er hier weerom een paar dames die zich verongelijkt voelen. Zij werden zeer zeker niet met opzet voorbijgelopen...

1980 : Mastklimmen ten voordele van de "Konfituurwijk".

Wat was nu eindelijk de bedoeling ? Dat er terug werd aangeknoopt met wat alle vóór de oorlog geborenen nog hadden gekend als ambacht en volksvermaak, maar dat nu helemaal of ten dele verloren was gegaan of voorbijgestreefd. De inrichters rekenden bovendien op de belangstelling van de jongere generatie, die wellicht toch wel eens zou willen zien hoe het er in de voorgaande jaargangen aan toe ging.

Tussen haakjes dient hier opgemerkt dat deze betrachting bij de eerste uitgaven van de Safarkesmarkt helemaal tot ieders voldoening werd gerealiseerd. In de loop der jaren is daarin jammer genoeg verandering gekomen. Stilaan is de manifestatie uitgegroeid tot een ordinaire oude-rommelmarkt, waar vreemden hun “brocante” en zogenaamde antiek aan de argeloze bezoekers te koop aanbieden. Persoonlijk denk ik - en ik ben met deze opinie zeker niet alleen - dat er opnieuw moet gestreefd worden naar het inrichten van volksvermaak (volksspelen, straatmuzikanten, volksdans enz. ?) en het aantrekken van allerlei mensen die oude ambachten nu met volle overgave als hobby beoefenen. Het is zonneklaar dat de plaatselijke organisaties en clubs hierbij zeker hun eet- en drinktentjes kunnen optrekken : ook eertijds waren het estaminet en de pint op de bolbaan een vast onderdeel van de kermis.

In het jaar 1978 waren de inrichters al heel ver gevorderd met heel wat voorbereidingen ; zij hadden er inmiddels al voor gezorgd dat zij zelf in “pitaleir” en mèt bolhoed zouden verschijnen. Hun dames zochten driftig naar oude lange rokken, “snuitdoeken” en grootmoederkapjes. Ook aan de bezoekers werd gevraagd zoveel als mogelijk in oude klederdracht te verschijnen. Blauwe boerenkiels en rode witte-bollekens zakdoeken vonden gretig aftrok.

Alleen... na ettelijke vergaderingen was er nog altijd geen naam gevonden voor het hele opzet. Er werd daarover nogal wat doorgepraat. Sommigen kwamen met heel ‘deftige’ namen aandragen: ‘Moervaartmarkt’, ‘Heemmarkt’, ‘Oud Wachtebeke’, ‘Houtlandfeest’... Anderen zagen het meer ludiek: ‘Geitenmarkt’, ‘Pensenmarkt’, zelfs ‘Steepe Speeke Dag’!

Geen van al die voorstellen kon op algemene instemming rekenen. Ik zette hierboven reeds enkele dames in de bloemetjes. Welnu, één bloemetje heb ik voor mijn eigen vrouw bewaard: zij is het inderdaad, die de naam ‘Safarkesmarkt’ zo maar in een flits uitbracht toen ik op een avond laat thuis kwam. In onze zeer prille jeugd hebben wij, vooroorlogsen, die flesjes, die ‘safarkes’, nog gezien. Voor haar moet dit glazen ding van vroeger een associatie opgeroepen hebben met de tijd van toen.

Iedereen weet nu stilaan wel wat een ‘safarken’ is. In 1997, ter gelegenheid van de 20ste editie van de ‘Safarkesmarkt’, heeft het gemeentebestuur in alle huizen van Wachtebeke een brochure verspreid, waarin ik een artikel mocht plegen over wat een safarflesje is en hoe en waar het werd gemaakt en gebruikt. Om niet tot vervelens toe in herhaling te vallen, kunnen we dit kapittel in dit jaarboek dus wel overslaan...

Elk jaar zijn er trouwens op de Safarkesmarkt wel handige lieden te vinden, die hier en daar nog van die kogelflesjes hebben opgeduikeld en ze aan niet te lage prijzen te koop aanbieden. In heel wat woningen prijkt reeds een dergelijk flesje op de schoorsteenmantel of in de etagèrekast. Straks zullen we het ‘safarken’ nog in het wapenschild van Wachtebeke moeten opnemen!...

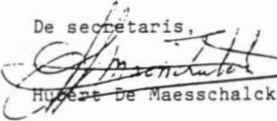
SAFARKESMARKT - WACHTEBEKE

Reglement van inwendige orde

- Art. 1. - Onder auspiciën van het gemeentebestuur van Wachtebeke is het "Safarkescomité" samengesteld uit :
- * het gemeentelijk feestcomité;
 - * het bestuur van de heemkundige kring "Oud-Wachtebeke".
- Art. 2. - Het Safarkescomité richt jaarlijks de "Safarkesmarkt" in. In principe de 2e zondag van augustus.
- Art. 3. - Bij uitsluiting van alle andere personen worden de standplaatsen en de oppervlakte daarvan aangeduid door de inrichters.
- Art. 4. - Bij betwisting of bij onvoorziene omstandigheden heeft alleen de voorzitter of zijn gevolmachtigde het recht beslissingen te nemen.
- Art. 5. - Om in aanmerking te komen voor deelneming aan de "Safarkesmarkt" moet een schriftelijke vraag worden ingediend bij de voorzitter van het gemeentelijk feestcomité, gemeentehuis.
- Deze aanvraag moet minstens 20 dagen vooraf ter bestemming zijn.
- Art. 6. - Zonder schriftelijke toelating is de deelname NIET mogelijk.
- Art. 7. - Zonder dat de inrichters verantwoording verschuldigd zijn, kan elke aanvraag om deelneming geweigerd worden. Dit geldt tevens voor de aard van het standwerk.
- Art. 8. - Alle overdreven lawaai of muziek, van aard de marktbezoekers te storen, is verboden.
- Na 23 u 's avonds wordt de geluidsstrekte van de muziek gedempt, zodat de rust van de inwoners niet gestoord wordt.
- De deelnemers zullen op eerste verzoek van de inrichters om het geluid te temperen gevolg moeten geven.
- Art. 9. - De inrichters zijn NIET verantwoordelijk voor diefstal, beschadiging en ongevallen.

Namens de inrichters,

De secretaris,

Hubert De Maesschalck.

**Safarkescomité
Wachtebeke**

De voorzitter,

Gerard Nevejaans,
schepen.

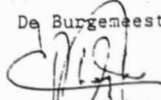
Gezien en goedgekeurd door het College van Burgemeester en Schepenen,
in zitting van 11. juni . . . 1987.

De gemeentesecretaris,

Raphaël De Roover.

De Burgemeester,

Willy De Vliegheer.

- 13 -

Het gemeentelijk reglement van 1987.

HET 'SAFARKESCOMITE' AAN HET WERK...

Er werd eerst uitgekeken naar een geschikte datum. Sommigen zagen het plan als een waardige afsluiting van de kermisweek, en het zou dus de eerste zondag van juli worden. Op zichzelf niet zo onlogisch, maar naar achteraf zou blijken, een niet zo gelukkige keuze.

In de vergaderingen van het comité werden de taken verdeeld, en iedereen, het moet gezegd, voerde met veel enthousiasme uit wat hem werd opgedragen.

Geen buitenstaander kan ook maar van verre beseffen wat een voorbereidend werk gepresteerd werd door de 'tweeling' Gerard Nevejans en Hubert De Maesschalck. Het papier dat laatstgenoemde voor de opeenvolgende markten heeft gebruikt zal alles samen een aardig gewicht vertegenwoordigen. Maar vóór er oerdegelijk denkwerk verricht was, kon men aan de paperasserij gewoon nog niet beginnen. Het is hier wellicht de plaats om de inhoudsopgave weer te geven van de bundel die Hubert jaar na jaar samenstelde om het scenario vlot, zonder moeilijkheden, te laten verlopen.

Die tabel zag er zó uit:

Lijst toegelaten deelnemers / Plan standen plein / Plan standen Smishoek / Lijst tafels en stoelen plein / Lijst tafels en stoelen Smishoek / Belangrijke mededeling deelnemers /

Gerard Nevejans en Georgette met hun zoon op de eerste Safarkesmarkt.

Overeenkomst Rode Kruis / Dokter van dienst / Lijst Nadar / Lijst verkeersborden/ Lijst varia / Uit te voeren werken / Andere activiteiten / Hulp gemeentelijke werklieden / Betalingen / Muziekmaatschappijen / Publiciteit.

Dit waren samen 40 (veertig!) bladzijden A4, vol met teksten, cijfers, kolommen, plannen, adressen... Vooraleer diè konden geschreven worden, werden er kilometers afgelegd, telefoonhoorns warm gepraat, uren gepalaverd...

Voor we het misschien vergeten, moeten we er op wijzen dat na het spijtige wegvallen van Hubert De Maeschalck, deze overrompelende taak op even briljante wijze werd voortgezet door Germain L'Ecluse. Hij nam de taak verscheidene jaren lang over met dezelfde verve en nauwgezetheid die zijn voorganger aan de dag heeft gelegd. Tegenwoordig wordt het secretariaat van het Safarkescomité waargenomen door Kurt Van Loo.

Het moet ook maar eens gezegd worden: onder de Wachtebeekse verenigingen was het enthousiasme om deel te nemen zeer groot. Waarschijnlijk werd iedereen aangestoken door het dynamisme dat door de inrichters aan de dag gelegd werd. Niemand liet zich pramen en zo stonden we dan allen vol verwachting, maar helemaal in het ongewisse over het mogelijke resultaat, voor de eerste julizondag 1978!

ZONDAG 2 JULI 1978 : EERSTE SAFARKESMARKT

Die dag valt midden in de zomer. De weerberichten waren de vorige dagen niet al te gunstig geweest, maar het zijn kniezers die zich daaraan storen. En het moet gezegd: die zondag werden alle verwachtingen overtroffen.

Het was lang geleden, en het is nadien ook nooit meer voorgekomen: het weer is nooit slechter geweest dan op die memorabele zondag. Koud, mensen, koud!... voor juli dan. En nat, nat!... de godganse dag droop de kille regen uit de grijze hemel neer... Het 'Kasteeltje' - weet ge 't nog? - was een van de weinige plaatsen waar er nog wat beschutting kon gezocht worden voor de ongenadig neerkomende plensregen.

In de bruinachtig samenkledderende modder knipte Anabel De Vetter, toen drie jaar oud, het lint door - en haar handje werd geleid door mejuffrouw Marie Teirlinck, ere-schepene sinds lang, die toen al achtenzeventig was!

Als we dat allemaal lezen zouden we concluderen dat er dan toch wel 'geen kat' aanwezig was. Mis. Verkeerd! Het plein en de hele omgeving zag zwart van het volk. Georges De Laender, als vrolijke belleman, hield er de goede luim in. Urbain Van de Voorde liet het ook niet aan zijn hart komen, en reed met de 'paardentram' de Belle-Epoquefiguranten de omringende straten rond. Het carnavalcomité 'Steepe Speeke' was toen nog in zijn gloriejaren. Onder de luidruchtige maar even kundige aansporingen van Keizer Ronald zette ook de 'Orde van Steepe Speeke' een barak op, die in de wind zwipte en daardoor een kakofonisch carnavalesk geluid voortbracht. De keet werd met kransen gekleurde lampen versierd, die, niemand heeft ooit kunnen verklaren hoe, 's anderendaags spoorloos verdwenen waren...

De pioniers van het eerste uur !

We kunnen kort zijn. De eerste Safarkesmarkt werd een nog nooit gezien succes. De volkstoeloop die men vroeger alleen maar bij de Jaarmarkt in november kende, werd ruimschoots overtroffen, weer of geen weer...

Het smaakte dus naar meer, en niemand twijfelde eraan dat er zeker een tweede keer zou komen.

Alleen... die eerste zondag van juli... dat scheen, zoals reeds hoger gezegd, toch niet zo'n goed idee. In vroegere tijden werd de kermis van het dorp de hele week na de laatste zondag van juni uitgerekt naar de omliggende wijken. Men had bijvoorbeeld Walderdonk-kermis en Pottershoek-kermis. Daar wrong nu het schoentje. De 'Nieuwe Wijk', die er toen nog niet lang was, voelde zich - terecht - aangetast in zijn aanspraak als opvolger en erfgenaam van Pottershoek. Vandaar. De datum voor Safarkesmarkt nummer twee werd verschoven naar 15 juli 1979, de derde zondag van de zevende maand.

Die verschuiving is een winstpunt geweest. Alleen al vanwege het prachtige weer dat we op die dag kenden. Ook werd de hele organisatie danig verfijnd. Er waren heel wat meer deelnemers dan die eerste keer, en voor de rondrijdende paardentram werd nu beroep gedaan op professionele geleiders: Fierlafijn (Julien en zijn Suzy) kwamen hier voor de eerste keer opdagen. Twintig jaar hebben ze dat nu al volgehouden!

En ook het comité, èn alle deelnemers, waren nu meer dan ooit overtuigd dat ze het begin van een lange traditie op gang hadden gebracht. Men sprak al over niets anders dan over de Safarkesmarkt van het volgende jaar!

10de Safarkesmarkt - 1987 : Voorzitter Gerard Nevejans houdt de openingstoespraak.

DE DERDE SAFARKESMARKT... EN DE VOLGENDE...

Gerard Nevejans en nog een paar andere medewerkers van zijn comité herinneren zich levendig de discussie die werd gevoerd bij de voorbereiding van de derde Safarkesmarkt.

Iedereen en elke vereniging was wel van goede wil, maar toch was het moeilijk om een akkoord te bereiken over een vaste datum. Pottershoek had zijn oude rechten bewaard, via zijn waardige opvolger, de 'Nieuwe Wijk'. Maar ook de Sluize vond nu dat er rekening moest gehouden worden met de aloude gewoonten. En ze hadden gelijk. Reeds sedert jaar en dag liggen de data voor de wijkkermessen vast, en daaraan kan dus niet getornd worden. Raar maar waar, de organisatie die het verste naar het verleden wilde teruggrijpen, de Safarkesmarkt, was de jongste onder de inrichters en moest het dus zelf maar uitzoeken.

*1987 : het comité pleegt overleg met "bruine pater"
Dr. De Cleene uit Zaffelare.*

Niet alleen de wijken stonden op hun strepen, ook de diverse maatschappijen, vooral dan de schutters, die ook hun traditionele kalender hadden, wilden - of konden - moeilijk afstand nemen van de reeds vroeger afgesproken verbintenissen. Er moest, en dat is gebruikelijk èn aan te raden, een compromis gevonden worden.

Dat kwam er voor de derde Safarkesmarkt. En het is overeind gebleven. Het werd de tweede zondag van de oogstmaand. Nu weten we van niet beter: de tweede zondag van augustus: dan is 't Safarkesmarkt!

Het moet een voorbestemde keuze geweest zijn. Die tweede zondag wordt hier geassocieerd met 'schoon weer'. Ja, nu en dan hebben we hier een fameus onweer gekend. Maar zeg nu zelf, als het zonnig en heel warm weer is, dan moet een goeie vlaag er van tijd tot tijd wel eens bij.

Om de lezer(es) te laten meegenieten van wat er sindsdien is gebeurd, laten we hier een reeks foto's volgen, waarbij we bij elke foto aanstippen wat we er nog over weten. Er bestaat ook een 'Safarkesreglement'. Het eerste dateert van juni 1987, en het werd naderhand, verfijnd, nog eens uitgegeven in de vorm van een brochure. Geheel in de ludieke maar geenszins losbandige geest van de Safarkesmarkt is in deze brochure geen enkele uitgavedatum terug te vinden. De bedoeling zal dus wel 'eeuwigdurend' zijn geweest...

15 Jaar Safarkesmarkt !

2de SAFARKESMARKT - 1979

Yvonne De Maesschalck-De Coene en Linda Roels-Van Rysselberghe
in aangepaste klederdracht ! Laten de dames van 1999 en later hieraan een voorbeeld
nemen...

3de SAFARKESMARKT - 1980

Ook Amandine van Stefaan Van den Hende is uitgedost zoals het op de Safarkesmarkt hoort. Prachtig weer en... Liefmans is van de partij! De 'pastoor' op de achtergrond is geen 'echte'. Kan iemand ons nog zeggen wie dat was?

4de SAFARKESMARKT - 1981

Een viertal leden van het comité met hun legendarische bolhoed, zoals het op de Safarkesmarkt hoort. Van links naar rechts : Arthur Du Cheyne en Luc Roels (beiden met de rug naar de fotograaf), Georges De Laender en wijlen Hubert De Maesschalck. Luc Roels praat met de plaatselijke commandant van de Rijkswacht, adjudant Van Driessche. En zie, die vond het helemaal niet nodig in uniform op te treden...

4de SAFARKESMARKT - 1981

De wijk Kalve laat zien wat er zoal kan... Willy Van de Voorde en Prosper Van Hoorebeke roosteren aan het spit. De dochter van Willy helpt daarbij. De lezer(es) herkent zeker nog een paar van de geïnteresseerde omstaanders. Meest verwonderd kijkt Serafien Audenaert zaliger naar de lens...

4de SAFARKESMARKT - 1981

Kijk, dat zijn de èchte die we op een Safarkesmarkt verwachten... De zoon van architect Robert De Gussem denkt er net zo over !

4de SAFARKESMARKT - 1981

Stefaan Van den Hende toont aan deze stand wel hoe ècht het allemaal kan zijn...

5de SAFARKESMARKT - 1982

Dergelijke standjes zouden we in de toekomst nog meer moeten zien.

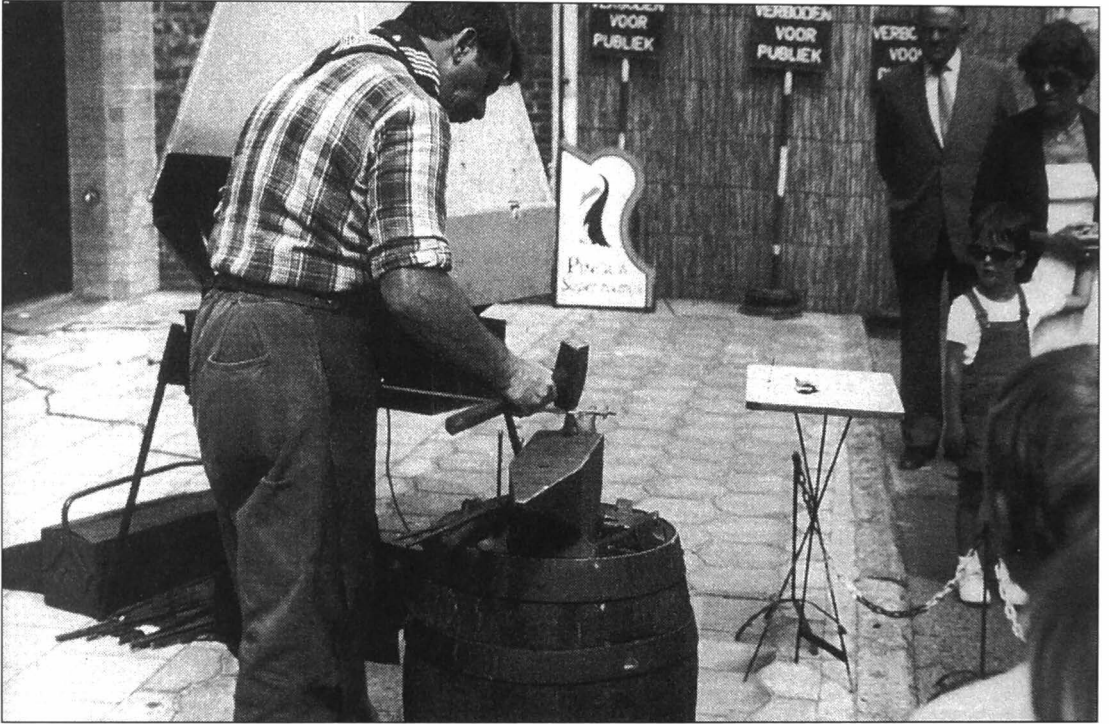
5de SAFARKESMARKT - 1982

We durven het bijna niet zeggen... maar deze dame kan net zo goed van vóór 1914 naar hier gekomen zijn. Prachtig, Erna !

5de SAFARKESMARKT - 1982

Yvonne "van Hubert De Maesschalck" kan nog perfect demonstreren hoe onze grootmoeders "spekken" bakten. Zijn dat hier geen "boterstampers" ?

5de SAFARKESMARKT - 1982

Interesse voor de “traditionele” ambachten zal altijd blijven bestaan...

5de SAFARKESMARKT - 1982

Dit is nu eens een voorbeeldig koppel, geheel uitgedost in de geest van de Safarkesmarkt. Zulke moesten er meer zijn !

6de SAFARKESMARKT - 1983

Ook voor deze kundige (en geduldige !) dame was toen de belangstelling groot.

6de SAFARKESMARKT - 1983

Zoals uit deze foto afdoende blijkt, konden wijk- en clubcomité's zich nog met de grote middelen inzetten om in de kijker te lopen. Prosper zagen we een paar jaar eerder al als "specialist-spitdraaier" !

6de SAFARKESMARKT - 1983

Volksspelen, zegden we, en klederdracht uit “de tijd van toen”. We staan hier bij de gaaibolling-baan van de volleybal-club. En mevrouw Rosa Van Rentergem-Celie zet hier wel letterlijk haar beste beentje voor !

6de SAFARKESMARKT - 1983

De stand van de "Vrije Vissers".

– Gekniel (van links naar rechts):

Els Beaurain - Tania Coquet - Marleen Van de Walle

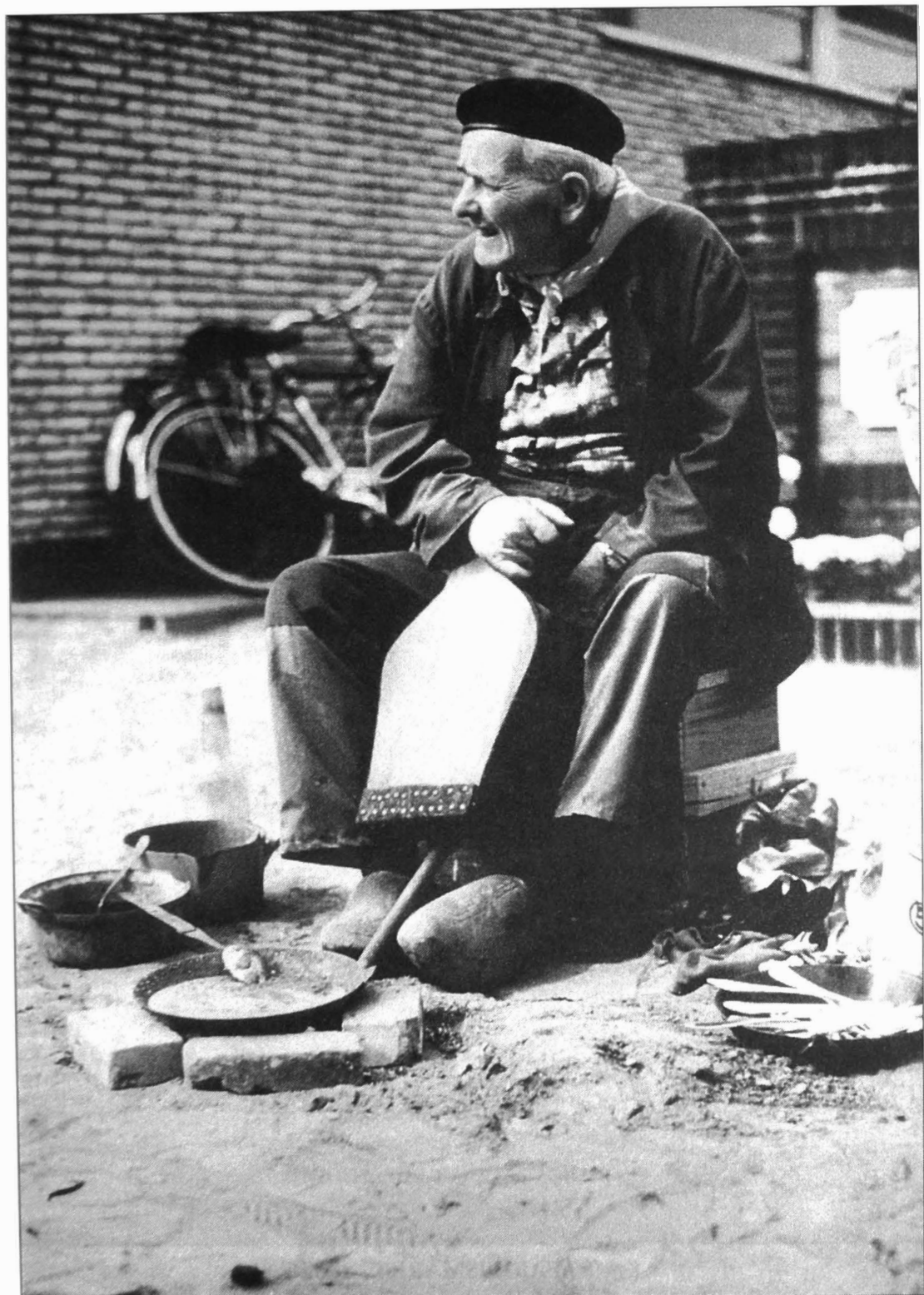
– Staande:

Leonce Buisse - Noël De Bruycker - Julien Beaurain - Alfons Coquet en echtgenote
Marianne - Hilaire Gyselinck - Eliane Beaurain-Standaert

6de SAFARKESMARKT - 1983

Zo populair was de Safarkesmarkt toen nog in wijde omtrek, dat we zelfs Walter De Buck naar hier kregen !

8ste SAFARKESMARKT - 1985

Kijk, zulke mannen moeten we op onze Safarkesmarkt hebben !

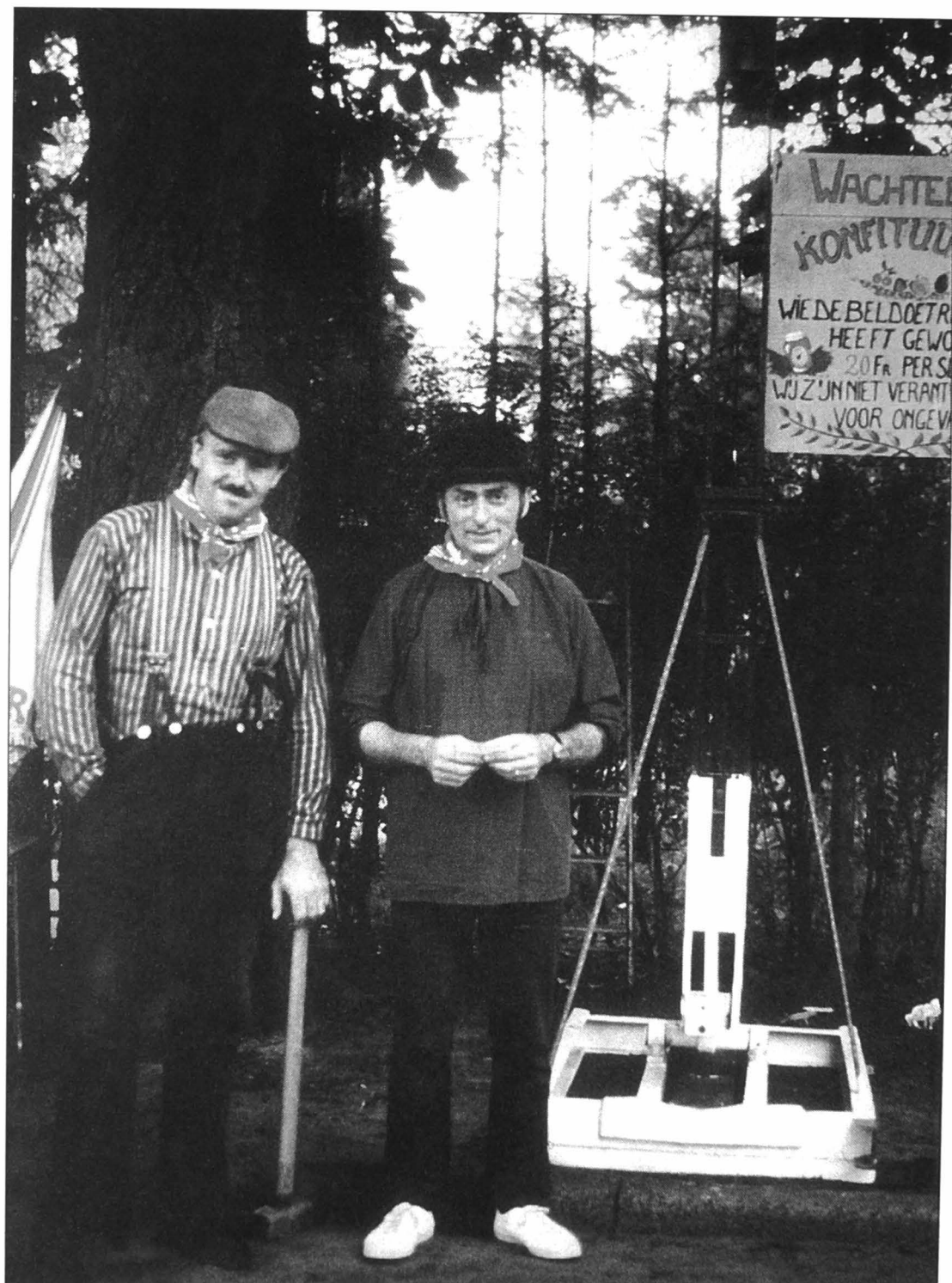
8ste SAFARKESMARKT - 1985

Toen was Bertha De Quick-Creve 84 jaar ! Ze demonstreert hier hoe het er in 1910 aan toe ging. Reken maar uit : hoewel ze in dat jaar nog maar negen jaar oud was, scheen ze het nog goed te weten...

8ste SAFARKESMARKT - 1985

... Maar ook de jongere dames van vandaag schijnen vlot met het spinnewiel overweg te kunnen...

8ste SAFARKESMARKT - 1985

Wie er hard genoeg kan op kloppen heeft altijd prijs ! De schoonbroers Antoine Cools en Gerard Vispoel komen op voor hun "Konfituurwijk" en leiden alles in goede banen : de hamer ziet er in elk geval zwaar genoeg uit !

8ste SAFARKESMARKT - 1985

Ja, Gerarda, je mag het gerust luid verkondigen : deze vlaaien worden echt ambachtelijk gemaakt !

8ste SAFARKESMARKT - 1985

Ze is inderdaad altijd een volleerde winkeldame geweest. Mevrouw Juliette Du Cheyne-van Daele weegt de zelfgemaakte "spekken" af aan de stand van onze Heemkundige Kring. Let er even op : toen hadden wij ook nog safarflesjes te koop !

8ste SAFARKESMARKT - 1985

Annie Herman-Cerpentier heeft het aan de karnton razend druk !

9de SAFARKESMARKT - 1986

Weerom een jaartje ouder... maar Bertha is er terug ! Onder het geamuseerd oog van een paar toeschouwers moet ze dan nog omstandig uitleg geven aan haar dochter !

10de SAFARKESMARKT - 1987

Kijk, zo moesten vele Wachtebeekse dames en zelfs jonge meisjes er op die dag uit zien. Bij de drie opgewekte (half) verborgen kopjes links herkennen we Ellen Van Pamel en Els Kallenbach ; dan hebben we van links naar rechts : Ria Lippens, Lea Herman-Van Assel, een glunderende Patrick Waeytens van het Safarkescomité en Georgette Nevejans-Stadeus.

10de SAFARKESMARKT - 1987

Simpel een vervolg op de vorige foto. Deze drie dames vervullen hier een voorbeeldfunctie. Van links naar rechts : Gabriëlle De Mol-Alexander, Ria Lippens en Georgette Nevejans-Stadeus bij de inleidende receptie in Davidse Meul'n.

10de SAFARKESMARKT - 1987

Een idyllischer beeld kan men zich moeilijk voorstellen...

10de SAFARKESMARKT - 1987

Jaar in, jaar uit waren de Bolhoedenmuzikanten, met blauwe kiel en bollekeshalsdoek, van de partij !

10de SAFARKESMARKT - 1987

Bij de tiende editie was men erin geslaagd de “carrousel” ofte paardjesmolen naar hier te halen. De voorzitter van het Safarkescomité Gerard Nevejans en zijn trouwe assistent Luc Roels laten het niet aan hun hart komen.

Tot groot jolijt van velen kon het comité voor dit jaar 1999 (en nog voor volgende jaren) de “carrousel” opnieuw onder contract krijgen.

10de SAFARKESMARKT - 1987

“Salamikappen” is een ernstige aangelegenheid ! De voorzitter Gerard Nevejans en de comitéleden Johan De Vleeschouwer en Marcel Van Pamel zullen het hier eens samen proberen. Kandidaten die er ook wel zin in hebben zijn nu al aan het uitvissen hoe ze het er best kunnen vanaf brengen...

10de SAFARKESMARKT - 1987

De geitenhoer "Schobbejak" is er ook elk jaar bij.

11de SAFARKESMARKT - 1988

“Het Muziek van den Overslag” rukt aan ! Ook die muzikanten doen pogingen om in een folkloristische kledij te kunnen aantreden.

11de SAFARKESMARKT - 1988

Kijk eens, wateen belangstelling voor èchte volksspelen ! Op de voorgrond draait de tol bij Michel De Schepper en Arsène Geirnaert razend snel op de “tol-kegelbak”. Verder is men nog bezig met de “sjoelbak” en met “gatenwerpen”. Het is bewezen : met een groepje kameraden en vriendinnetjes kan men zich daarmee uren bezighouden !

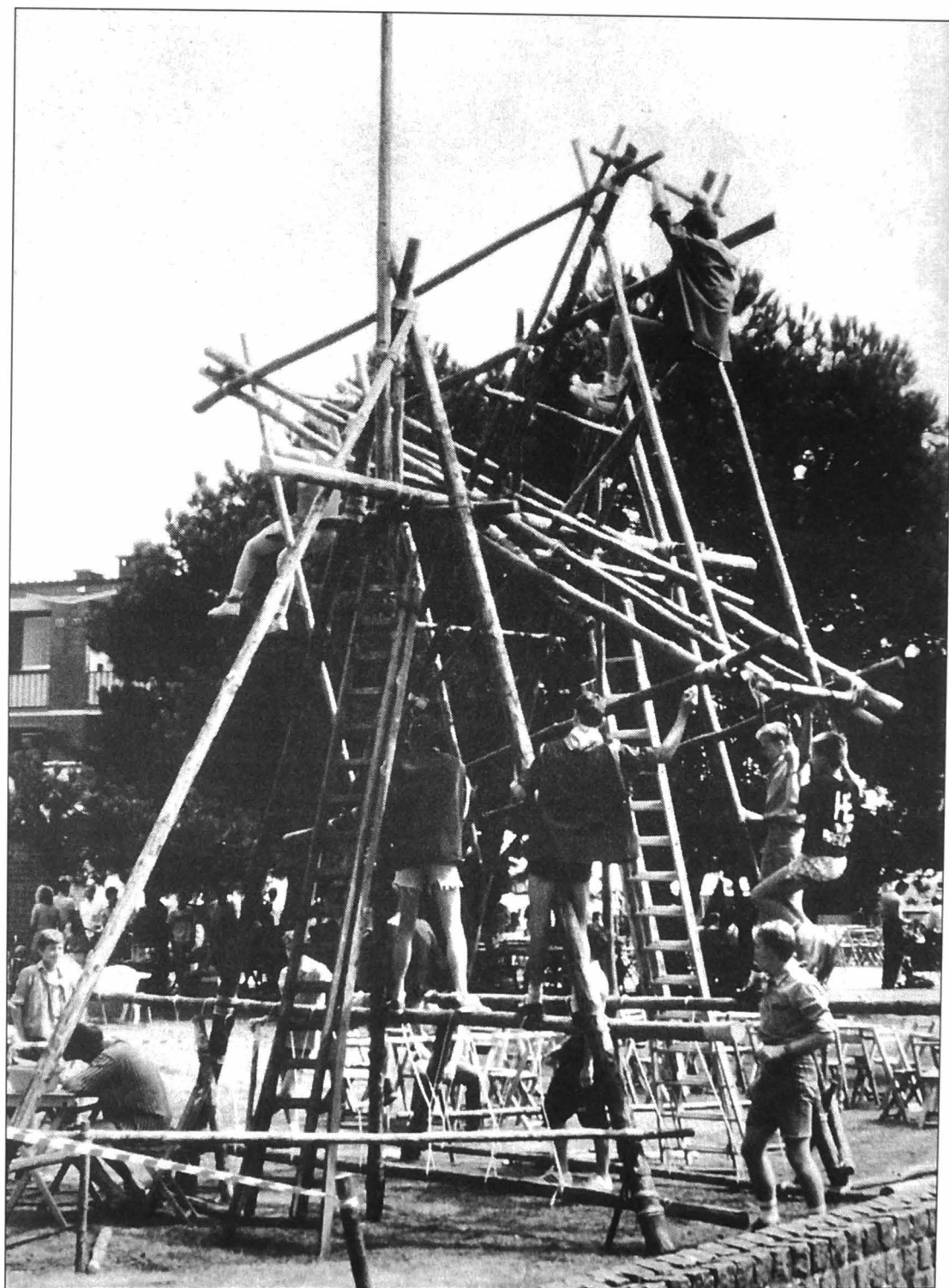
12de SAFARKESMARKT - 1989

Jong geleerd is oud gedaan ! De jeugd krijgt ook haar kansen op onze Safarkesmarkt. En ja, deze ondernemende jongeman biedt hierte koop aan wat hijzelf ook al "oud" vindt. Waarom niet ?

13de SAFARKESMARKT - 1990

Nu eens een mooie en representatieve foto van het comité. Links op de achtergrond (en in hemdsmouwtjes) onze gemeentesecretaris Raphaël De Roover. In zwart ornaat (van links naar rechts) : belleman Marcel Van Pamel, Lucien De Block, de voorzitter van onze Heemkundige Kring Cesar David, een vrolijk zwaiende comitésecretaris Germain l'Ecluse, de voorzitter van het Safarkescomité Gerard Nevejans, Johan De Vleeschouwer en Luc Roels.

13de SAFARKESMARKT - 1990

De studenten grijpen al sinds jaar en dag naar de grote middelen. Niemand kan verklaren hoe hun raadselachtige constructie het houdt... Alleszins het bekijken waard, zolang de boel maar proper blijft...

16de SAFARKESMARKT - 1993

Het "Ballenkot" van de postzegelclub "Phila" Wachtebeke.

16de SAFARKESMARKT - 1993

Zie eens, wat een massa volk als de koetsenstoet het plein opdraait!

16de SAFARKESMARKT - 1993

Voor veel jongeren was alleen al het bekijken van deze luxueuze koetsen de verplaatsing waard. Een schouwspel dat we niet te vaak meer meemaken!

F17de SAFARKESMARKT - 1994

Dit zijn mensen die de traditie van de Safarkesmarkt in stand houden. En zo zijn er nog heel wat anderen! Op deze foto : het "ballen-smijtkot" van de postzegelclub. Van links naar rechts zien we : Gerda De Kerpel-Hoffmann en de betreurde Robert De Kerpel met twee kleinkinderen, Willy David en de voorzitter van Phila-Wachtebeke, Georges Staelens.

20ste SAFARKESMARKT - 1997

Om dit jubileum te vieren werd ook de “Keurecouffre” van de Vier Ambachten naar Wachtebeke overgebracht. Op het podium, en in verschroeiende hitte, zien we als ceremoniemeester Tom Hoebeke, daarnaast ere-burgemeester Stockman van Boekhoute, die op aanwijzen van onze voorzitter Cesar David de voor de “couffre” bestemde documenten ondertekent. Die worden bewaakt door de soldeniers, die niet meer weten waar ze het hebben... ze smelten bijna onder hun metalen helm: links grijpt ons bestuurslid Hilaïr Van Rompu, voor de gelegenheid tot bewaker bevorderd, vertwijfeld naar zijn hoofddekseel...

21ste Safarkesmarkt - 1998

Volksdansgroep "Harimon" demonstreert op het podium.

21ste SAFARKESMARKT - 1998

De mannen van het “Bolhoedenmuziek” zijn er elk jaar even graag bij. Op de achtergrond schijnt comitévoorzitter Johan De Vleeschouwer (óók met bolhoed) het goed te kunnen uitleggen...

21ste SAFARKESMARKT - 1998

Zó moet het zijn: de ouderen die de spelen van eertijds kennen leggen het aan de jeugd uit! Hier is Guido Hesters de man die met het rattenspel de volle aandacht van de jonge gasten geniet.

21ste SAFARKESMARKT - 1998

Tot slot...Kijk jongens, zo ging dat vroeger! Je moet eens kijken hoe de mannen met de lange broek er op los vlegelen, en hoe onbeholpen de jeugd in korte broek staat te klungelen. Méér van dat moeten we op de Safarkesmarkt krijgen!...

21ste SAFARKESMARKT - 1998

De volksdansgroep "De Vierschaar" op het podium met een stijlvol optreden!

SAFARKESKERMIS

Wachtebeeks hoogfeest, wat was je toch prachtig :
Breughelse bruidjes, en vlaaikes, en bier.
Tiende augustus van 't jaar zesentachtig,
dag van 't safarke en veel Vlaams plezier.

Zonnige zondag : geen wolkje, geen regen.
Om van te snoepen een weertje zo fijn.
Walmende geur van benzine allerwegen :
't stroomde van 't volk in het dorp en op 't plein.

Iedereen wist er zijn gading te vinden :
blijde muziek, folkloristische dans.
Stuntelig-stram of zo lenig als hinden,
oudheid en jeugd, al wie kon greep de kans.

Dank aan al dezen die draafden en slaafden,
(timmerend tenten en kramen aaneen)
hong'rigen spijsden en dorstigen laafden
totdat daarboven het maantje verscheen.

...

Vrienden, die houdt van ons feest en zijn pretjes,
vier dra met ons het tienjarig bestaan.
Zie wat hierboven gedrukt staat in vetjes :
vind zelf een vooisje, zing mee, laat je gaan.

Safarkeskermis hier in Wachtebeke,
zeg toch niet "daar ben ik nooit op geweest"
want z'is gekend in geheel onze streke :
niets gaat er boven ons safarkesfeest.

O. Galens
19-10-1986